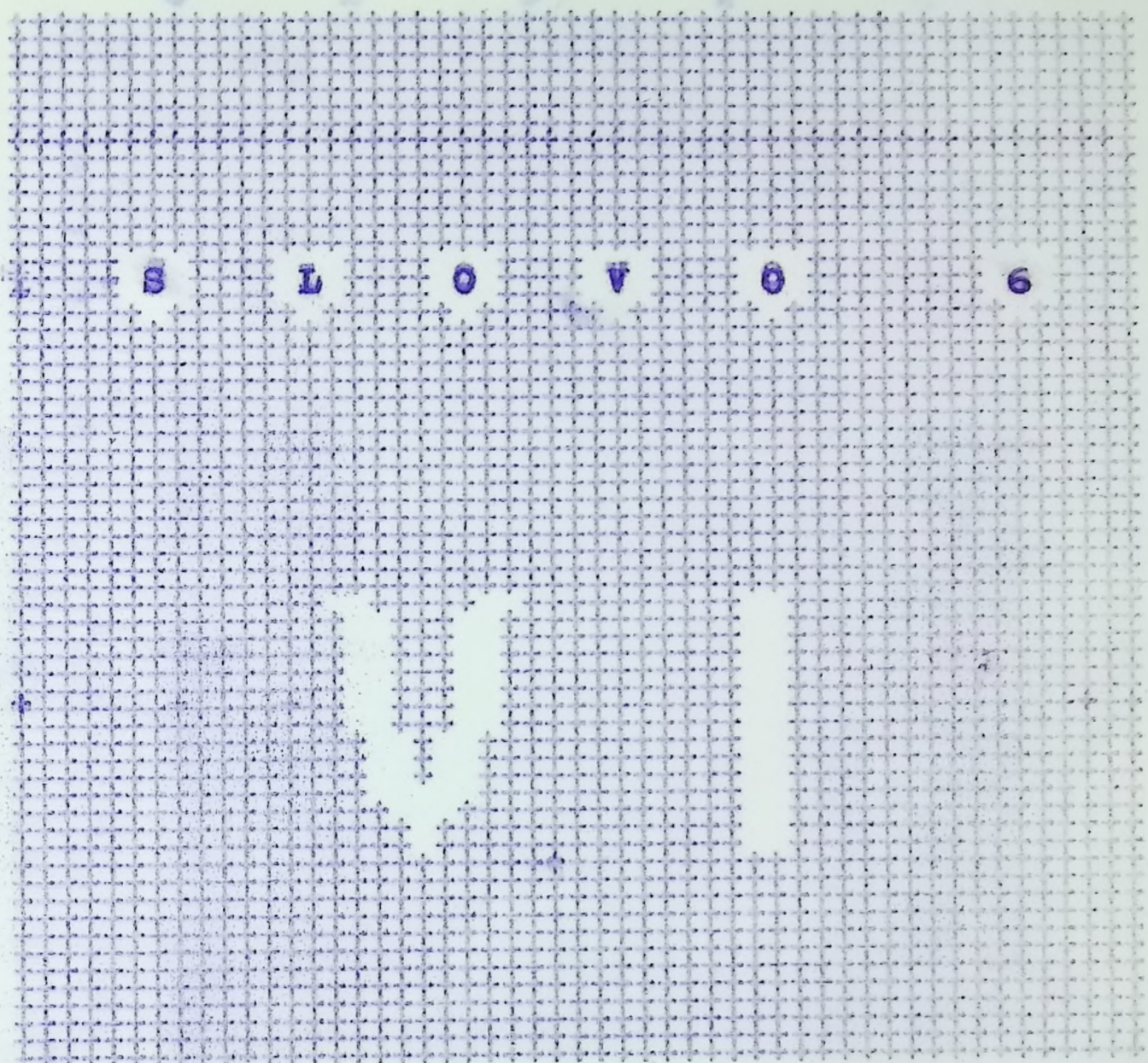

slovo

6

S L O V O 6

S L O V O : č. 6 - listopad 1980 november - C A D!

CAD PRESS

----- P r a h a -----

KLIPPAŠ I ŽVI	Řešení filosofických problémů	3
MAO CE - TUNG	Poesie	6
	J A Z E	10
Josef Škvorecký	Reakcionář Kohn /povídka/ ...	14
	GALERIE PALEŽ	15

Edward	S h i l s		Náročná, střední a brutální kultura ...	18
--------	-----------	------	---	----

Robert Merton ... Narkotizující disfunkce maso-
vých komunikačních prostředků 20

Irving H o w e ... Touha po úniku a zapomenutí 20

Dwight Macdonald . . . Mascuit & Midcult 21

Prof. S. C A N K O V ... Podstata a vývoj pravos. církve 22

I v a n	D I V I Š	...	Goghova milá /báseň/		26
---------	-----------	-----	----------------------	-------	----

VÝROČÍ /poznámka/ 27Filosofie smrti 2

RĀMAHARṢI Setkání se Šrī Ramanem Maharši 30

Oldřich Tomeš . . . básně 36

3. Vaníčková : ... Vliv buddhismu na křesťanství 40

Josef VONDRAŠKA b á s n ě

Prof. M. Selaika	...	K pojmu Víry		43
------------------	-----	--------------	-------	----

Nikolaj JUREK básně 47

REICHERT	Hořní rozhovor z června 1415	46
----------	------------------------------	----

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1

Број	Поинт	Знак	54
------	-------	------	----

Tomáš	LIŠKA	...	Krise racionalismu /film.recen/55
-------	-------	-----	-----------------------------------

f.h. RICHARD b á s n ě 57

DŽINISMS

Josef KOČOUŘEK Vyborová schůze

Obrázové přílohy:

str. 17 a 19 - Martin Point /Benátky/
..... 30 - James P. Blair /Orisa Temple/
..... 43 - Rembrandt Van Rijn /Kristus/
..... 60 - Jan Prchal /1975/
ostatní - F.H. Richard

9. listopad je výročí Křišťálové noci.

Jak k ně došlo ?

7. listopadu 1938 sedmáctiletý židovský uprchlík, Heršl Gryns-pan, postřelil legačního tajemníka německého velvyslanectví v Paříži. K činu se odhodlal v afektu zapříčiněném obdržením dopi- su své sestry o osudu své rodiny, která byla německými úřady od- sanuta do Polska a ponechána osudu v "zemí nikoho". "Tato správa mi vtiskla do ruky zbraň", prohlásil Heršl.

Hitler poslal urychleně do Vídně svého osobního lékaře dr. Brandta zachránit život Ernsta von Ratha. Námaha byla marná a 9. listopadu v ranních hodinách německý diplomat umírá. Za to však má nacistický režim nádhernou záminku k vyvolání "spontánních projevů lidového rozhořčení", které za podněcování zasvěcených přerůstají v celostátní pogrom proti Židům, jejich majetku a modlitebnám. Výsledek je znám: Jen v noci z 9. na 10. listopadu padlo za obět ohně a rozdravěným tlupám "rozhořčeného davu" několik set synagog, tisíce židovských bytů, přes 7500 židovských obchodů, desítky mrtvých a desetitisíce stýraných Židů. Hrůzný hon v ulicích německých měst. První signál ke zničení celého národa, z něhož po skončení války zůstalo v Německu pouhých 12000 osob.

Kdyby nebyl Horál vzal do ruky pistoli, našla by se jiná zá-
minka. Neboť otázka Židů musela být tak jako tak v Německu "vyře-
šena s konečnou platností", jak se rozhodli již dávno předtím
nacističtí pohlavíři. Ovšem, kdyby bývalo Německo v r. 1938 již
dosti silné, aby této události použilo k "odvetě" proti Francii,
jistě by to s radostí učinilo - neboť taková příležitost "ospra-
vednit" plánovanou "odvetu" se málokdy naskytne sama od sebe!!

Interfacing

THE

R I C A R D O E L I N G E R N E F T A L I

[illegible]

S v a t o b n í m a t e r i á l

Vatsoje jak třeloh, kterou sbavili káry a květů,
zvláštní a rozohnený, s žilami, se slinami,
prsty a párem variet
sledují dívka s papíru a luny,
chvějivou, vodorovnou, oddechující, bílou,
její bradavky jako dvě oddělené cifry
a růžokvětý soutek jejích nohou,
kde nočně obvržené pohlaví pomrkává.

Slodý, překypující
cítím, jak se mi slova propadají
do šat
slova jakoby utopené děti,
a směr a směr a zuby rostou lodi,
vody a zeměpásky jako spálené ohně

Jako zrcadlo nebo měř
nastavím si ji
a otevřu až k surti
její bázliva stehna
a budu jí hrysat uši a řily a př
couvala hustou řetou semene zalou

slova jakoby utopené děti,
a směr a směr a zuby rostou lodi,
vody a znečistěny jako spálené ohně
utím ji, aby s očima zavřenýma
ho.

Zaplavím ji vlčími náky a blesky,
koleny obemknu ji, rty, jehly, a vaňku
postupně do ní svou pokoškou rozplakanou
a zločinnými tlaky a zmáčenými chloupky.

K útěku donutil ji, skrze nehty a vzdechy,
v bezčasí, do nicoty,
aby po táhlém moru a kyslíku šplhala se
a zachytávala se vzpomínek, důvodů jako
samostatná ruka, jako prst useknutý,
jenž pchává nehtem vzduch z bezmocné soli.

Ve spánku musí pádit všemi cestami kůže,
krajincou a popelavě smy, jež je jak popel,
bojovat přitom s noží, mravenci, prostěradly
a s očima, jež do ní padají jako mrtvé,
s kapkami zčernalého hnusu, jež tiše kroužkou
jak slepé ryby nebo jako kulky tučné vody.

[illegible]

000
000
000

A B I Z A C

Já nejsem stařec David, král,
ty nepřidáš mahnát moje tělo.
Čím bych ti mezi stromy hrál?
Na harfu bříš? Na jasan stepilý,
či pod chocholou borovic mám skrytě říc':
Děvečko moje, Abisag?

Tvůj polibek mi září v dlaních,
tvá prsa zneklidňují moji hrud',
tvůj útlý pas mě samotného svírá,
tvé tělo je má lyra,
zakrojená až po srdce.

Ale když večer mizíš jako těžný pták
a samo slunce chladne,
myslím, že ve mně volá David, král:
Děvečko jará, Abizag!

František G O T T L I E B

[illegible]

ELIPHAS

L É V I :

Řešení filosofických problémů

Co je pravda ?

Pravda je idea shodná s bytím.

Co je skutečnost ?

Skutečnost je vědomí shodné s bytím.

Co je rozum ?

Slovo identické s bytím.

Co je spravedlnost ?

Pohyblivá jednota identická s bytím.

Co je absolutno ?

Bytí.

Je ještě něco nadřazené bytí ?

Ne, ale přičítá se bytí samotnému ještě cosi neobyčejného a transcendentního.

Co ?

Nejvyšší smysl bytí.

Umíš - můžeš - to vysvětlit ?

Jedině víra to potvrzuje a nazývá to Bohem

Je něco nadřazeného pravdě ?

Nad poznanou pravdou se vznáší pravda nepoznaná.

Dá se tato pravda rozumově pochopit ?

Jedině analogií a proporcemi.

Jak ji lze vysvětlit ?

Symboly víry.

Možno o skutečnosti mluvit jako o pravdě ?

Jako o přesně stejné věci.

Existuje něco nad rozumem ?

Je to nejvyšší smysl bytí, jež víra nazývá Bohem.

Existuje něco nad spravedlností ?

Ano, dle víry: u Boha Prostřednost, u lidí oběť.

Co je oběť ?

Je dobrovolným a blahovolným zřeknutím se práva.

Je oběť rozumovou ?

Ne. Je to druh šílenství vyššího než je rozum, neboť rozum je nucen se jí obdivovat.

4
Jak nasyváme člověka, jenž jedná sile pravdy, skutečnosti, rozumu a spravedlnosti ?

Člověkem mravním.

A tedy pro spravedlnost obětuje svou náklonnost ?
Člověkem čestným.

A když - aby následoval velikost a dobrotu křesťelivosti - činí více, než je jeho povinnost a svoje právo obětuje blahu jiných ?
Heroem.

Co je principem pravého heroismu ?
Věra.

Co ho v ní podporuje ?
Naděje.

A jeho pravidlo ?
Láska k bližnímu.

Co je dobro ?
Pořádek.

Co je sile ?
Nepořádek.

Jaká rozkoš je dovolena ?
Rozkoš z řádu.

A jaká zakazaná ?
Rozkoš z nepořádku.

Jaké jsou následky jedné a druhé ?
Život a smrt v mravním řádu.

Pokle se všemi hrůzami ná tedy v náboženském dogmatu své oprávnění ?
Ano, je přímým důsledkem principu.

Jaký je to princip ?
Svoboda.

Co je svoboda ?
Právo konati své povinnosti a možnost je nekonat.

Co je následkem zanedbání povinnosti ?
Ztráta práva. Poněvadž právo je věčné, ztráta se rovná věčné záhube.

Kde chybí napravit ?
Lze, a to pokáním.

Co je pokání ?

Zmáření práce. Poněvadž jsem byl věrný líný, vytančím dnes dvojnásobnou práci.

Co si mám myslet o těch, kteří se dobrovolně vydávají štrepán ?
Činí-li to proto, aby se vyléčili ze surových sklonů k rozkoši, jsou to moudří; činí-li to, aby trpěli místo jiných, jsou to lidé užlechtilí; činí-li tak bez radosti a míry, pak jsou to hlupáci.

Je tedy náboženství ve všem, co přikazuje, moudrý jako filosofie ?
Vidíš to sám.

Ale co když se na konci všech svých nadějí přece jen sklame ?
Věra tuto pevnost nedovoluje. Ale filosofie sama musí odpovědět, že všechny radosti světa nevyváží jediný den, naplněný moudrostí, a že všechny triumfy střízlivosti nevyváží jediný okamžik heroismu a lásky k bližnímu.

Nahradiť první moc zákonu lidskou libovůli, jinými slovy: nahradit autoritu tyranů, je sílen všech protestantů a demokracií.
Každý národ, který se osvobodil od svého Karla I. nebo Ludvíka XVI., podléhá svému Robespierovi nebo Grommelovi - a se všech vespouť vznika vícečetné ozvesný vatařskýpapa.

Mao Ce-tung /1893-1976/ je již dlouho a právem řazen ve světě mezi nejlepší básníky v čínských dějinách. Avšak překládat jeho básně je úkol nad jiné svízelný. Mao Ce-tung měl po celý život nejvšeo-
 -jší vztah ke staré čínské kultuře a zejména poesii, a mistrně ovlá-
 -dal styl klasického básnictví. Forvy tohoto klasického stylu jsou
 - však pro zásadní jazykovou odlišnost do evropských jazyků naprosto
 - nepřeložitelné. A Mao Ce-tung psal právě tímto stylem, v němž zále-
 -ží na každém detailu, od počtu slabik až po rozmanitá a přísná pra-
 -vidla o posloupnosti přízvuků. Schopnost čínského jazyka vyjadřovat
 - myšlenky stručně /např. většina čínských slov je jednoslabičných/
 - ještě umocňuje v klasické poesii sklon k lapidárnosti jakožto jakož-
 -to estetickému prvku. Stručnost čínského jazyka a tím spíše čínské-
 -ho verše umožňuje hru s mnohoznačností, další to estetický prvek
 - čínské poesie. Nadto k pravidlům klasického básnictví patřilo spojit
 - novou básně nářeky, citacemi, parafrázemi a asociacemi s odpovída-
 -jícími místy v literatuře básnické, filosofické či historické, nebo i
 - s ústní tradicí lidové písně a bájesloví. Poslze čínské znakové
 - písmo vytváří možnost dalších asociací mezi znaky a prvky, z nichž
 - jsou znaky složeny, asociací, jež už vůbec nelze nijak a ničím napo-
 -dobit. Mao Ce-tung sám k některým svým básním napsal vysvětlující
 - poznámky, jež překládám v komentářích. Podle dostupné literatury do-
 -plňuji v nich to, co by nevysvětleno čtenáři chybělo. Básnická síla
 - Mao Ce-tungovy poesie není však na tyto vysvětlivky vázána - je to
 - poesie klasická, ale nikoliv zasněná "poesie učená": je psána přece
 - koneckonců pro prostého člověka našeho času. Tím se dostáváme k o-
 -tázce "básníka Mao-Ce-tunga". V této knížce přeložené kompletní vy-
 -dané básnické dílo /s výjimkou příležitostného čtyřverší filiclonář-
 -ky/ je pranepratrný zlomek Mao Ce-tungovy básnické tvorby. Podle svě-
 -dectví celé řady Maoových spolupracovníků či jiných očitých svědků
 - Mao psal básně skoro v každé volné chvíli, kdy nemohl dělat nic jiné-
 -ho a potřeboval nějak strávit čas: při dlouhé únavné jízdě na koni
 - během dlouhého pochodu, stejně jako na dlouhých únavných schůzích -
 - když volně kontempleval i když se veselil, ale i když nemohl spát.
 - Vždycky pak popsané listy smačkal a zahodil. Mám známé básně se za-
 -chovaly vlastně skoro náhodou a první byly publikovány teprve, když
 - Maovi bylo 63 let - na žádost jeho přátel. Mění naprosto vyloučeno,
 - že existují ještě mnohé básně další, které si jeho přátelé i prostí
 - vojáci a soudruzi schovali prostě jen tak na památku. Při mlčení o
 - Mao Ce-tungovi, jakožto marxistickém filosofovi, revolucionáři a stát-
 -níkovi, můžeme ho poznat alespoň jako básníka:

..... Egon Bondy

P ř í t e l i

Bíloušné mraky plují nad Horou devíti otásek.
 Jedouce na větru, císařské dcery sestoupily na nefritové pahorky.
 Tisíc jejich očí skropilo tu kdysi bambusové mlázi -
 teď jsou jejich šatem slunečná oblaka s rudých květů.

Na tung-tingském jezeře sněhové vrcholky vln se pnou do nebes;
 lidé na Ostrově oranžů zpívají až se země chvěje.
 A já jsem ztracen v snech, nespoutaných snech,
 o zemi ibišť lesknoucí se v ranním slunci.

Napsáno na fotografii Jeskyně vil

V houstnoucím šeru ošlehané borovice,
rozbourané mraky míjejí rychle a pokojně.
Nebesa se významenala v Jeskyni vil -
z nebezpečných vrcholků je nejlepší pohled na krásu
v jejich nekonečných podobách.

9.9.1961

□□◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

Odporščak Kuo Mo-žovi

Vichr. Blesk. Zahřmí nad zemí.
A démon se zrodí z kupy bílých kostí.
Oklamaného mnicha lze ještě poučit,
ale záštíplné monstrum nemůže nepůsobit pohromu.
Zlatá opice v hněvu máchne obrovským kyjem
a nefritový obzor je vyčištěn
na deset tisíc mil.

Pozdravujeme dnes tohoto hrđinu,
protože zase začíná být cítit čertův puch.

17.11.1961

00000000000000000000000000000000

O d p o v ě ě L i š t u - n í

Já ztratil jsem svůj hrdý topol a vy svou vrbu.
Jako topol a vrba dosahují přímo do devátých nebes.
Tu Kang na otázku, co může dát,
nabídne jim vavřínové víno.
Opuštěná paní z Nésice, Čang O,
rozestře své širé rukávce
a tančí pro ně po nekonečné obloze.
Ze země náhlá zpráva o zdolání tygra.
Slzy radosti kanou z velké překocené vázy deště.

11.5.1957

/Památce Mao Ce-tungovy manželky,
všnováno paní Li Su-ji. Pozn. přek/

Vydáno dne 11. 11. 2011 v 11:00 hod.
 Vydáno dne 11. 11. 2011 v 11:00 hod.

V ě ě ž l u t é h o j e ř á b e

Široširá je Čína, tu, kde se rozlévá devatero řek.
Na obzoru - tmavá čára navlékající sever i jih.
V modravé mlze deště rozmazání
Želva a Had svírají řeku.
Žlutý jeřáb odletěl: kdo ví kam?
Jonon tato věž zůstala - cíl návštěvníků.
Vínem připíjím šumícím vodám:
Příliv v mém srdci se více dme než vlny řeky.

Jaro 1927

Liou-pchan - Hora šesti kruhů

Vysoká je obloha a bílé jsou mraky,
hledím za divokými husami, jež mizí k jihu.
Jestliže nedonáhneme Veliké zdi, nejsme muži,
my, co jsme urazili desetitisíce mil.

Vysoko na Štitu Liou-pchanu
rudé standardy volně vlají v západním větru.
Dnes máme ve svých rukou dlouhý provaz.
Kdy pevně svážeme Šedého draka?

Říjen 1935

oooooooooooooooooooo

S n í h

oooooooooooooooooooo

Severní kraje:

Tisíce mil sevřených v ledu,
desetitisíce mil v poletujícím sněhu.
Od Velké zdi na obě strany
pouze jediná bílá nezměrnost.
Šumící proud Žluté řeky
se stíhl od obzoru k obzoru.
Pohoří tančí jako stříbrní hadi
a hory jako voskové bílí sloni se vzpínají na oblohu,
jakoby chtěly soupeřit s její výškou.
Když je krásný den,
zem, oděná bíle, přikrášlena rudě,
je ještě čarovnější.

Těto zemi, tak bohaté krásou,
se museli v úctě poklonit nesčetní hrdinové.
Leč běda! První císař i císař Wu Ti
postrádali literárního půvabu
a zakladatelé dynastie Tchang i dynastie Sung
měli málo poesie v duši.
Džingischán, pyšný syn nebes na jeden den,
uměl jen strílet orly a napínat luk.
Ti všichni odešli.
Pro skutečně velké lidi
pohleďte jen do tohoto věku.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Únor 1936/?/

O d p o v ě ě p a n u L i u o v i

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Noc byla dlouhá a svítání přicházelo zvolna ke karmínové zemi.
Celá staletí tu démoni a přísery vířili v divokém tanci
a pět set milionů nebylo jednou rodinou.

Teď zakokrhá kohout a vše pod nebem zjasnělo,
slýším hradbu všech našich národů
a básník je inspirován jako dosud nikdy.

Říjen 1950

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

„Běda v ten den ten, kdož za lež jej prohlásili.“ /Al-Qur'an, XXV/77, 15/
„Vždyť oni v zúčtování nedoufali a za výmysl naše znamení iživě prohlá-
šovali... Ochrutněte! Nic než trest dnes nepřidáme vám!“ /Q. XXVI/28:27/

KOLÉSKA JAZZU

New Orleans se svým francouzským vlivem, se svým španělským nádechem, se svou tradicí pochodujících kapel a Popelečních karnevalů, se svou linií Mississippi, která určuje jeho rohlíkovitý tvar, a se svou námořnou biftkovou čtvrtí, je město, kde jazz dostal na začátku tohoto století svou podobu. A jakou armádu talentů to město splodilo! Armstrong, Oliver, Bechet, bratři Dodsovy, Jelly Roll Morton, Leon Rappola, Jimmyho Noena, Duke Johnsona, Georgea Lewise a mnoho a mnoho dalších. Aniž si to uvědomovali, šířili evangelium jazzu jako misionáři po celé zemi, po celém světě.

Jazz je produktem jedinečného tavícího tyglíku. Je výsledkem sešlady okolností - historických, společenských i hudebních - které se už nikdy nemohou v tomto spojení opakovat. Přesto vyrostl v hudbě, která odmítá dokonalost než kterákoliv jiný prvek amerického života. Je rozličně etnické a národnostní nitky inspirace, jež setkaly domorodé národy, jež tvoří obyvatelstvo Spojených států.

Prvotní hybnou silou při vzniku jazzu byl černošský národ, který se v druhé polovině 19. století vymanoval z otroctví. Přestože byli černoši už sto nebo dvě stě let vzdáleni ze své africké domoviny, ještě pořád si uchovávali a opatrovali dědictví africké melodie a rytmu.

Toto dědictví se uchovávalo v písních a popěvech, kterých užívali jako nástroje komunikace při práci na polích. Když v r. 1863 armáda prezidenta Abrahama Lincolna otroctví, ocitli se bývalí otroci, kteří žili v New Orleans a v okolí, na podivuhodně kulturní křižovatce. New Orleans byl koncem 19. století vyloučeně kosmopolitním městem - městem, které bylo francouzské, španělské, anglické a africké a udržovalo si náboženské obřady katolické, protestantské i vudů.

Hudba byla všude, i francouzské opery, a městské kulturní citadelou se linula oficiální evropská hudba. Evropská taneční hudba - polka a čtverylka - byla v největším rozkvětu. New Orleans bylo město, které poslouchalo vysněné písně i šrobené náboženské písně. Po ulicích hřímaly pochodující kapely.

Africké popěvky, které v době otroctví vytvořily základ černošské pracovní písně, vyústily u osvobozených otroků ve dva různé hudební směry - náboženské spirituály a světské blues. Bessie Searns, který strávil v New Orleans léta 1875-1887, řekl o přestupování hudebních zdrojů, že "melancholii, dvěřivou krámu a roztodivnost černošských zpěvů zjasňuje vliv francouzský a přitahuje a prohlubuje vliv španělský".

Jedním ze stěžejních prvků, které přispěly k vzniku jazzu, byl ragtime. Byla to v podstatě klavírní hudba, odvozená z pochodů a hudebního stylu, kterému se říká "cake walk", v níž synkopy pravé ruky vyrovnávají pravidelný rytmus levé ruky. Ostatní muzikanti, hlavně černoši, skládali a hráli "piano rags" /nejzdařlivější raní ragtimeová skladba je "Maple Leaf Rag" od Scotta Joplina/, ale tento styl našel svou cestu i do kapel, které posílají, ze konci století, hrály náco, co se retrospektivně dá označit slovesem jazz.

První jazzová kapela, která stojí za zmínku, byla skupina Buddy Boldena. Pro ni a pro hru dalších kapel, které v New Orleans kolem ní vyrostly - Olympia Band, Ed Cry's Creole Band, Eagle Band - byla nepostradatelnou složkou saxesblonová improvizace.

Když 19. století ustoupilo 20., začínaly se na ulicích New Orleans objevovat černé kapely čím dál víc. V "druhé řadě" nadšených posluchačů, kteří za nimi chodili po ulicích, bylo nespočet kluků, mezi nimi například i Louis Armstrong, jež tato nová hudba podnětovala a inspirovala.

Bluesová tonalita, která byla černochům tak přirozená, nebyla tak schůdná pro bílé hudebníky. Ti měli mnohem blíž ke staccatům, které slyšeli v ragtimeové složce jazzu. Jejich hra byla příznačně vzrušenější, trhavá ať už v atakem, než vlnivou plynulostí černé hudby, a tak položili ti to hudebníci základ tomu, co se později dostalo pod pojem dixieland jazz. Dixieland byl původně, až do II. světové války, bělošskou interpretací toho, co hráli černochi. Od té doby se z něj stal vyhraněný směr.

"VYKLADEJ JSEM JAZZ V JEDNOM VÍČERU V NEW ORLEANS V ROCE 1910", proklamoval Jelly Roll Morton. Jako mnoho Mortonových tvrzení bylo i tohle trochu přehnané. Ale jeho genius měl na vývoj této hudby nepopíratelně obrovský vliv.

Jazz byl v prvosložku "hudbou pro zábavu". A byla to skutečně hudba, která vyvolávala radost. Byla to především hudba k tanci, byla přirozeně spojována s vulgaritou. V New Orleans a dalších městech, kde se jazz brzy uchytil, nacházel podporu hlavně v pochybných čtvrtích.

Kornetista Joe Oliver, který zdědil po Buddy Boldenovi titul krále neworleanských muzikantů, se stal známý pod jménem King Oliver. Sidney Bechet se naučil vyluskovat ze svého klarinetu tak působivě pískat, že když ho slyšel švýcarský dirigent Ernest Anserment r. 1919 v Evropě, dal se strhnout k výroku, že Bechetův zdánlivě podivný způsob hrání "je možná cesta, po níž se bude sítra ubírat celý svět".

Na I. světové války se jazzoví hudebníci začali stěhovat proti proudu Mississippi do Memphisu, do St. Louis a Chicaga. Oestovali na čílných členech, o nichž mluví jako o "konzervatořích". Též Louis Armstrong působil nějaký čas v ledních kapelách a na jednom člunu, který se jmenoval S.S. Sidney, se naučil číst noty.

Armstrongův příchod do Chicaga způsobil senzaci. Místní muzikanti pocitovali nad jeho hrou, jeho myšlenkami a atakem, posvátnou úctu, a jeho breaky, jež hrál s Oliverem, je zcela oslábily. Breaky v podstatě byly oblíbeným prvkem neworleanských hudebníků. Armstrongovi ukázaly jeho double-breaky směr, kterým se pak ubíral a jeho prostřednictvím i jazz. Jeho sólové schopnosti byly naplno odhaleny v r. 1924, kdy se Armstrong na několik měsíců přidal k orchestru Fletchera Hendersona. V r. 1925, kdy začal točit desky pod svým vlastním jménem /"Hot Five"/, byl Armstrong sólistou tak podmanující velikosti, že jeho sóla se stala ústředním bodem každého vystoupení.

Ensembleová hra se stala brzy pouhým odrazovým můstkem, který jen uváděl a podporoval sólisty. Po 2. světové válce pak sóla převzala v jazzu plné vedení.

V prvních dvou desetiletích století byl klavír sólovým nástrojem který patřil k jazzu pouze okrajově. Hlavní postavou ragtimeových klavíristů byl James P. Johnson z New Jersey. Začal s několika dalšími klavíristy v Harlemu, stavěl na synkopické ragtimeové stylu a mlsil brilantní jazzové improvizace pravé ruky s vervnými, opakujícími se figurami levé. Výsledkem byl styl "stride piano". Pro lehké, vzdušné figury se těsto klavíristů říkalo "ticklers"/lehtači/.

VELKÁ JAZZOVÁ KAPELA

Až do r. 1923 měly jazzové kapely zřídka víc než sedm hráčů /výjimkou je Creole Jazz Band/. Větší skupiny by byly potřebovaly psaná aranžmá a to by - jak se mělo zate - narušovalo spontánnost, jež je duší jazzu.

Ale altaxofonista Don Redman, který studoval na dvou konzervatořích - mezi černochy vážnost - se začal pokoušet vetknout jazzové myšlenky do tanečních aranžmá, která psal pro kapelu Fletch. Hendersona.

postupně rozvíjel metody, jež by daly sólistům svobodu, již měli v sobě, jak se jim zdálo, ale přitom se snažil ve svých kapelách uchovávat svůj a svůj.

Henderson, Redman a ostatní členové kapely byli úplně jiného rodu než rokošníci muzikanti "od přírody", kteří v době raného jazzu přicházeli z postarších ulic a pátých. Těmto byli školou hudebníci s vysokoškolským vzděláním, kteří byli takto nedotčení silným základním jazzovým proudem, jenž přišel z New Orleansu do Chicaga. Ale pak přišel do kapely Louis Armstrong. Bylo to v r. 1924.

Armstrongovou zásluhou kapela přišla poprvé do bližšího styku se strastižádou nezadržitelných atak, na němž jazz vyrostl. Poslouchali a vztahovali do sebe ducha jazzu, který šel ve hře tohoto kornetisty.

Jakmile Henderson a Redman na posoci Armstronga prokázali, že velké jazzové kapely jsou možné, začali toto území zkoumat i ostatní muzikanti: Duke Ellington, harlemský tickler, rozšířil svou hestičennou kapelu, a již vytvořil spíš seskupení barev než skupinu nástrojů. Základní barvu Ellingtonova souboru dával trumpetista Hubert Wiley, jež byl styl byl zlověstně vrčivý.

Ellingtonova imaginativní směr Wileyho vrčivých zvuků s dalšími exotickými tónovými odstíny zplodila něco, co se stále překvapivě novým typem hudby, přestože se opíral o blues, spirituály a další obvyklé jazzové zdroje.

Kde New York vznikaly ze celých států další velké jazzové kapely - v Detroitu, kde Lon Redman vytvořil po odchodu od Hendersona s McKinney's Cotton Pickers kapelu, jež se vyrovnala atakami Hendersonově; v Hampdenu, kde středoškolský profesor Jimmy Lunceford položil základy kapely, jež se s nejvýraznějších v 30. letech; v Chicagu, kde klavírista Earl Hines vytvořil mohutnou kapelu, jež hrála ve středozápadní variantě newyorského Cotton Clubu, v Grand Terrace.

Žili jazzmani sledovali vývoj velkých kapel se zájmem, ale přiliš se nemasili s nimi soutěžit. Poprvé v r. 1933 se orchestr Casa Loma stal první sólovou velkou kapelou, která převládla čistě jazzové aranžmá.

B O P

Přes nekonečné hádky o tom, jak se zrodil jazz, kdy a kde mu dal život, se všichni shodují, jak to bylo s genosí bopu. Bylo to v r. 1941 v harlemském nočním klubu Minton's Playhouse, a jeho zakladatelé byli Dizzy Gillespie, Charlie Christian, Charles Parker a Thelonious Monk.

Bop byl barvitý již od samého začátku. Nesputaný Gillespie určil jak krajčovačské, tak hudební znaky bopové uniformy, která sestávala z brodky, baretu, tmavých brýlí a vázanky. Pokřtk bopové na pódiu i mimo pódiu - "Oo shobebop doo" a "Zavař tam betelně to O7, člověče!" - vytvářel bopové bratrství. Pohrdalo se jassem minulosti a věřilo se, že vzniká jazyk budoucnosti. Louis Armstrong nazval "Bop" "kraválem". Ale talent Charlesa Parkera a vytrvalost Dizzy Gillespieho udělaly z tohoto stylu stavební kámen moderního jazzu.

Nejpřekvapivější okamžitý průkopník mezi basistami muzikanty byl L. Young, známý pod jménem "President" nebo prostě "pres", jehož lehký plynný styl se vadačně postavil tomu, co bylo dosud obecně uznávanou metodou jazzové hry na tenorsaxofon - štočném, provokativnímu ataku Colemanu Hawkinse. Young hrál dlouhé snivé, vinivé fráze, jež tančily po povrchu americké struktury a veselé uháněly kolem taktových čar. Jeho styl byl prototypem hry známé pod označením "cool jazz", který přivedl konec čtyřicátých let.

Sároveň s Charlie "Birdem" Parkerem, zjistili muzikanti u Mintona, že jdou v harmonii, rytmu i melodii směrem, který je v jazzu nový, a že vytváří nervosní, staccatovou hudební formu s dlouhými frázemi. Gillespie, který se dovedl lépe vyjadřovat než Parker, dospěl pomocí teorie vlastní cestou k velké podobnosti bopu, načež začal psát syntetizovat kvas nové hudby, jež se brzy začala líst jak v Harlemu, tak v 52. ulice, hudebního střediska uprostřed New Yorku.

Bop kvetl krátce v letech začínajícího míru, po 2. válce, živěn stejně popularitou Gillespieho barvitých atributů, jako hudbou samou. Jeho barst, tmavé brýla a bradka, jež se v r. 1947 považovaly za výstřední, staly se později normálními znaky bopových muzikantů.

Přes svou krátkou existenci, lemovanou módními výstřelky, ovlivnil bebop vývoj jazzu bohatě. Uděla z jazzu hudbu určenou k poslechu! Částečně to byl i manévř hudebníků samých. Po 2. válce se čím dál větší počet hudebníků bouřil proti myšlence, že jsou považováni za někoho, kdo baví nebo vytváří kulisu k jiné činnosti /tanec/. Tvrdili, že jsou umělci.

S bebopem se jazz úplně odtrhl od svých funkčních počátků a prohlásil se za uměleckou hudbu.

COOL JAZZ

Jazz, původně emocionální, hraný od plic a od srdce - houpání, natřásání, dupání a kvílení - to vše se v 50. letech změnilo. Nastoupil Cool jazz, rozumový, nadovše povznesený jazz, který se nesnažil zalíbit, bez tance, určený jen zamilovanému posluchači. Mezi jazzem a klasickou hudbou byla objevena a zkoumána nová příbuznost.

Noví hudebníci, vyznavači cool jazzu, stavěli na akordických posuvech, na novém pojetí rytmu, na svobodě tóninových a tempových změn, které zavedl bebop, a hledali i nové instrumentální obzory. Ale i v této moderní podobě se jazz vrátil zpět a sólista se stal opět králem.

Jedna z charakteristických vlastností cool jazzu byla, že neměl žádná vibrata, což vedlo k čiré jasnosti melodické linky. Největší vliv na vývoj cool jazzu měla taneční kapela Olанда Thornhilla ve čtyřicátých letech. Tato skupina používala dvou nástrojů, jež se zasloužily o Thornhillův sound - lesního rohu a tuby.

Stejně jako byl cool jazz pouhou reakcí na bebop, splodil sám novou reakci. Tato reakce byla - jak se dalo očekávat - návratem emotivnosti, návratem, který šel zpět až ke kořenům jazzu, návratem, který vzkřísil syrovou naléhavost blues.

Souběžně s návratem k původnímu blues vzrůstalo používání stylu, který byl odvozen z gospelové hudby, stylu, který přinesl to, co vešlo do vědomí pod názvem "soul-jazz", a který přijala za svůj se zvláštním úspěchem např. skupina Cannonballa Adderleyho.

Jazz byl odjakživa hudbou svobody. Pocit svobody vyplývá, ano, je daný jeho improvizací povahou. Ve dvacátých letech sloužil jako odrazový můstek obvyklé vzpouře mládeže proti starší generaci, stejně vzpouře, kterou pozdější generace vyjádřila rock'n'rollem.

V 60. letech má už svoboda jazzu hlubší význam. Jazz se vrhl celým srdcem do experimentů s volnou formou. Jedno z prvních svědectví této nové hudební svobody jsme mohli slyšet již v dílech Charleyho Minguse, který též začínal jako tradicionalista. Mohli jsme je slyšet ve "zpívajících trubkách" předjazzových dob. Ve výrazu a drivu, který Mingus dokázal vytáhnout, také z jeho vokálního projevu.

Coltranova smrt vrátila jazzovou avantgardu hodně zpět do dřívějšího tápání. Takřka, ne však úplně, protože Coltranův vliv zapůsobil a několik avantgardních protagonistů začalo nacházet samo sebe. Muzikant, který převzal nástupnictví po Coltranovi, byl Archie Shepp, hudební polemik a sakofonista, jehož výkony jsou nabitý emocionálností a jenž při hledání svých myšlenek propátrával celou historii jazzu.

A tak se kole točí dál. Duch, který původně poháněl jazz kupředu ho pohání i nadále. Soundy, vazy, technika i formy - nebo nedbání na jakékoli formy - se mění od desetiletí k desetiletí, nikoli proto, že minulé by již neplatilo, ale proto, že jazz přitahuje neustále odvážné duchy a talenty. Je to stále ještě tavící tyglík, který za 70 let změnil jenom šířku svého pohledu a rozsah pramenů, z nichž čerpá.

Do vedlejšího domu přistěhoval se jistý Isidor Kohn, jenž brzy stal se předmětem jednání Uličního výboru, jehož otec můj, soudruh Josef Krátký, vedoucí prodejny Textil v K., má čest býtí předsedou. Neboť onen Kohn, vlastník velkého černého kocoura, neděli co neděli kupoval jemu šlehačku v ceně 2 Kčs, a krmice ho jí na okně/bydli v přízemí/, vzbuzoval veřejné pohoršení soudružek, které vždy v neděli sedí pod naproti stojící lipou a rokují o problémech veřejných, kouřice.

Tehdy otec navštívil v zastoupení zmíněného Kohna a počal mu nepěkně to počínání vytýkat, říkáce: "Vaše chování, soudruhu Kohne, jest chováním západnickým, tudíž reakčním. Ne Západeš bohaté peníčky krmí své kocoury šlehačkou, mají dokonce zvířecí kliniky a k dovršení všeho i hřbitovy psů. Zatímco chudí hladovějí, kocourů přebírají se lahůdkami". I odpověděl soudruh Kohn: "U nás však není hladovějících ani chudých". "Tedy nemá býtí ani přebírajících se kocourů", pravil otec, "neboť vše souvisí se vším. Soudrušky z výboru uličního v neděli pod lipou sedající, upozornily nás na vaše pohoršlivé počínání v dobách našich přechodných obtíží ekonomických". Avšak druzý Kohn odporověce pravil: "Soudrušky ony den co den vykouří dvacítku cigaret, což za týden představuje částku nejméně 30 Kčs. Byť z nich též proslulá jsou tajná pití a dcera jedné z nich nachází se nyní v šatově pro výchovu pobližilých dívek. Zatímco já, jsouce vdovcem napijícím, dopřávám sobě jedině radosti z pozorování kocoura jednou týdně šlehačku ceny 2 Kčs požírajícího". "A nestydíte se", působil na dále otec, "že zatímco měl byste sploditi děti jako každý řádný pracující a jím šlehačku z bohatého stolu našeho dopřáti, opatřil jste si toli o kocoura?". Kohn na to pravil: "Anž nebylo dopřáno plazení dětí vinou předčasně smrti manželčiny v koncentračním táboře Birkenau". Tu otec sárněji, o to však nalhověji, pravil: "Tedy jste měl pojmut jinou manželku a nikoli kocoura, jehož jste ještě ke všemu dal vykastrovat, takže ani on ploditi nemůže. Čímž stává se bytostí zcela neukázněnou, a jskými společnost naše bude si věděti rady. Pohlédte na me, jenž splodil jsem tři děti a plodil bych dále, nebýt stísněných bytových poměrů". A tu opět Kohn drze pravil, čímž odhalil antihumánní své myšlení: "Milejší jest mi kocour nežli vaše dítko. Vaše dcera Margaret jest smutně známa tetováním na místech dosti intimních a váš syn Adolf, proslulý chuligán, skopal nedávno sousedova psa, že tento pošel". "Můj syn", spravedlivě rozhořčil se otec, "jest hoch společenský, kolektivní, hudebně nadaný. Kdežto vy, straníce se lidí, jste nechutným individualistou!" "Čím více poznávám lidi, tím více miluji zvířata", pravil zpětně Kohn, a otec zvyšujíce hlas pravil: "Nyní odhalil jste protilidské leví. Milující zvířata na úkor lidí, stavíte se na úroveň oněch paníček psíky na klinikách léčebných". "To není myšlenka moje", ušklíbl se Kohn, "nybrž pravil to Marx". "Takliže pravil, pravil to mladý Marx", odsekl otec, "jenž později zruděl". A poznavše, že Kohn zatvrzele v reakčních názorech svých setrvává a proto nelze ho o správných po-
užití, odešel od něho. Ten večer doma pravil: "Podělelý čí věk, ten Kohn. Jak to, že vůbec protektorát přežil jako jediný z místních 12 židů? Nemí-liž to divné! Budu muset soudružkám z uličního výboru doporučit, aby si posvítily na tohoto Kohna, válka tak podceňala převládajícího a nyní navíc vykastrovaného kocoura šlehačkou krmícího".

Avšak v brzkú případ Kohnův jednoduše se vyřešil. Neboť navracejíce se se svou z nedělní pionýrské besedy, kde byl pronulvil k pionýrům na téma: "Pionýr - ochránce lesa", přeběhl nám kocour Kohnův přes cestu. A tehdy otec špičkou boty odních tvarů pokrokové linie sesáhl jaj, prokopnul mu břicho, kocour ohavně zavřeštěl a zůstav ležet uprostřed silnice, později patrně zdechl.

L e o X. /1521-1521/ byl velmi vzdělaný a podle názoru kněží byl vlastně pohan. Ze jeho vlády vystoupil např. Luther, ale Lev tomu nepřikládal zvláštní význam, ba s údivem se tákal: "Proč děláte tolik rámsu kolem nějakého mňáka?" K věcem náboženským byl velmi vlašný, miloval nádhernu a dovedl rozhazovat - ovšem na účet lidí. Proto o něm koloval vtip: "Víte, co má Lev společného se lvem kromě jména? - Želudek a hravost". Tvrdí se, že byl otráven.

H e d r i á n VI. /1522-1523/ vynikl spíše jako válečník a byl skutečně otráven kardinály.

K l e m e n t VII. /1523-1534/ znamenitě proslul jako vyděrač lidí poplatných papežské stolici.

P a v e l III. /1534-1549 / O tomto papeži se tvrdí, že prodal svou krásnou sestru Julii zpatilému Alexandru VI. za kardinálský klobouk. Snažil se započít své děti, jež zplodil s milenkou lolou, a vyhlížel jim dobré místa. Svého syna Petra Ludvíka Farnese povýšil na vévodu z Ferrary - ježto však byl synek svrbělý skoro jako Cesare Borgia Alexandrovi VI., pavení šlechtici ho zavraždili a pověsili z okna citadely na tek dlehu, dokud ho ptáci neodžrali.

J u l i u s III. /1550-1555/ pořádal orgie nahých žen a mužů ve vatikánských zahrádkách, miloval šelky a komedianty a dlouhou chvíli zabíval pozorováním opic z okna. Jeho miláčkem byl hlídač opic, šestnáctiletý Innocenc Bertuccino, jež dostal od svého příznivce kardinálský klobouk a křesťanskou výbevu, neboť Julius III. velmi rozhojnil příjem z římské prostituce a ochl si lecor dovolit.

M a r c e l l u s II. /1555-1555/ chtěl zavést pořádek, ale než se k tomu dostal, zemřel. Byl totiž papešem pouhých 22 dní.

P a v e l IV. /1555-1559/ byl tak oblíbený, že jeho sochu odnesl lid z Kapitolu, urazil jí hlavu a ruce - a s kletbami hořel vše do Tiberu.

P i u s IV. /1560-1565/ lákal do Vatikánu šlechtické paní a pak je dával natahovat na škeřice, aby získal zpět peníze, za něž dříve získal. Ušlechtilé mužil příbuzná Pavla IV., jež zemaný papež obdělil dárky a noci. Sám styčkování nepodporoval, až na jednu výjimku, ale ta se vydařila, neboť se z ní stal svatý Karel Boromejský, takže nikdo nemohl nic namítat. Při jedné hostině bohužel vypil 12 džbánů vína a byl raněn artérií.

P i u s V. /1565-1572/ vedl přísný život, jež seleninu, pil vodu a nosil pichlavý plášť na nahé těle. Předcesal inkvizičnímu soudu a s velkým zálibou sledoval muš kacířů. Byl později prohlášen svatým.

Ř e h o ř XIII. /1572-1585/ podporoval příbuzné, jeho velkými pomocníky byli jezuité, theotini a jejich přátelé. Když ve Francii bylo o bertolomějské noci povražděno několik desítek tisíc kacířů, dal sloužit slavnou mši a zpíval radostně Te Deum.

S i x t u s V. /1585-1590/ dáleko předčil svého předchůdce v nepotismu. Nikdy nebylo papežova postavení využíváno pro příbuzné a děti a nikdy nebylo popraveno v Římě tolik lidí jako za tohoto papeže. Podobně jako jeho předchůdci, i on hledal odpočinek po svatém díle v náruči milenců. Jeho milenkou byla sličná Angličanka Anna Ostonská. Jezuité ho otrávil, protože jim nepřáhl.

U r b a n VII. /1590-1590/ zemřel ještě než stačil nasadit tiáru.

Ř e h o ř XIV. /1590-1590/ nemohl rovněž nic pokazit nebo polepšit, jelikož sedl na papežskou stoličku deset měsíců a deset dní.

I n n o c e n c IX. /1590-1591/ to vzal ještě víc zkrátka. Byl papešem asi dva měsíce.

Galerie papežů

Italský básník Jacopo S a n n a z a r o načítal jen -krvný počet papežských portrétů; galerii však obohatili i jiní epigramatici a pamfletisté, jmenovitě i Giovanni P o n t a n o. Bude-li se někomu zdát výčet kuriozit příliš panoptikálním, pak není ovšem vina na naší straně, ale na straně těch, kteří tehdejší katolickou církev řídili.

Německý badatel Emil R o s s o w spočítal, že do konce třicetileté války sedělo na papežském stolci 245 papežů, z čehož bylo 24 vzdoropapežů a podle pověsti jedna papežka. Z těchto 245 papežů bylo 31 prohlášeno za uchvatitele a kacíře, z legitimních papežů pak 64 zemřelo nepřirozenou smrtí, 18 papežů bylo otráveno, 4 zardoušeni a další zahynuli různými zajímavými způsoby smrti - provazem, hladem, v železné kleci a pod. Nepočítáme-li papeže avigninské, bylo 36 papežů sesazeno, zahnáno a dáno do klatby a 38 se jich udrželo na trůně jen pomocí cizí intervence. Mnozí z nich měli děti, což je všeobecně známo např. o P i o v i II., Sixtu IV., Innocenci VII., Alexandru VI., Pavlu III. atd.

Až do poloviny XV. věku prožíval Řím těžké krize. Ve vedení církve byly ostré rozpory a církevní dějiny se jen hemží papeži a vzdoropapeži, mnohdy do té míry, že co chvíli není jasno, kdo vlastně byl prvním papežem. V pol. XV. století bylo možno prohlásit, že vláda Říma je upevněna, že poměry se urovnávají, a že na papežský stolec mohou zasednout papežové řádní. Nastoupil xť však papež P a v e l II./1464-1471/, jenž byl zároveň i králem břichopásků a mlásků. Měl rád nejen dobrá jídla, ale potrpěl si i na svůj zevnějšek. Potrpěl si zvláště na šperky jako náloktový papež před ním. Byl stále nácím dojat, což způsobovala jeho věčná podnapilost, a jeho okolí ho posměšně nazývalo "naše milosrdná madona". To mu však nebránilo v krutém pronásledování učenice P i a t i n a, jehož poslal na mučení za jeho vědu. Zemřel podivuhodnou smrtí: snědl dva melouny, které zbožňoval a vydatně se na ně napil vína. Další papež:

S i x t u s IV./1471-1484/ spojil své jméno s nevěstincí. Za něho v Římě byly hojně zakládány hampejzy, jež musely odvádět do papežovy pokladny "nájemné" 20.000 dukátů ročně. Jeho jméno je spojeno mj. i s vraždou. Spojil se s Rodem Pazzi a Savietti proti Medicejským a k útoku zvolili mši. Když pak podle plánu papež u oltáře zdvihl hostii, byli oba Medicejští napadeni, Julián byl zabit a Lorenzovi se podařilo uprchnout, ač byl těžce zraněn.

I n n o c e n c VIII./1484-1492/, což znamená Nevinný, rozpoutal pronásledování čarodějnic. Jeho inkvizice upálila jen ve Španělsku 341.000 nevinných lidí./Uvážíme-li, že např. Víden tehdy měla 50 000 obyvatel, dovedeme si představit, jak inkvizice procesovala města/. Tento papež zplodil asi 16 nemanželských dětí a byl nesmírně hrabivý. Ždímal i lupiče a vrahy.

A l e x a n d e r VI./1492-1503/ je jednou z nejkrvavějších a nejznámějších skrvn na papežském stolci. Jeho krutost, úkladné vraždy, krvesmilná dobrodružství a podíl na vraždě vlastního syna, dělicího se s ním a svým bratrem Caesarem o přízeň Lukrecie dcery papežovy, dala jeho osobnosti vyniknout i v samé renesanci

Ne nadarmo byl ze své krve smilovce, vraždy a zpuštění nazýván lidem "papež Nero". Jeho postavou jako se ostatně samostatně zabývali v předchozích číslech.

J u l i u s II./1503-1513/ se stal papežem lstí a zplátky. Většinu svého vládnutí strávil na bojích, neboť miloval vojenský život a pokoušel se dobýt církví mechem jašni movité i nemovitě. Byl syfilitik a opilec. Císař Maximián prohlásoval o sobě a o něm: "Jen dobrotivostí boží je co děkovat, že pod takovým bičem, jako jsem já, a pod takovým ožralou, jakým je papež - není svět ještě v troskách".

L e v X./1513-1521/ byl velmi vzdělaný a podle názoru kněží byl vlastně pohan. Za jeho vlády vystoupil např. Luther, ale lev tomu nepřikládal zvláštní význam, ba s údivem se téžal: "Proč děláte tolik rámusu kolem nějakého snikla? K věcem náboženským byl velmi vlažný, miloval nádhery a dovedl rozhodovat - ovšem na účet lidí. Proto o něm koloval vtip: "Víte, co má Lev společného se lva kromě jména?" - Záludek a žravost". Tvrdí se o něm, že byl otráven.

M a d r i á n VI./1522-1523/ vynikl spíše jako válečník a byl ukládně otráven kardinály.

K l e m e n t VII./1523-1534/ znamenitě proslul jako vyděrač lidí poplatných papežské stoličce.

F a v e l III./1534-1549/ O tomto papeži se tvrdí, že prodal svou krásnou sestru Julii zpustlému Alexandru VI. za kardinálský klobouk. Snažil se zaopatřit své děti, jež zplodil s a milenkou lolou, a vyhlížel jim dobrá místa. Svěho syna Petra Ludvíka Farnese povýšil na vévodu z Parmy - ježto však byl synek zvrhlý skoro jako Cesare Borgia Alexandra VI., parafní šlechtici ho zavraždili a pověsili z okna citadely na tak dlouho, dokud ho ptáci neožrali.

J u l i u s III./1550-1555/ pořádal orgie nahých žen a mužů ve vatikánských zahradách, miloval šašky a komedianty a dlouhou chvíli zaháněl pozorování opic z okna. Jeho miláčkem byl hlídac opic, šestnáctiletý Innocenc Bertuccino, jenž dostal od svého příznivce kardinálský klobouk a štědrnou výbavu, neboť Julius III. velmi rozhojnil příjmy z římské prostituce a mohl si lecos dovolit.

M a r c e l l u s II./1555-1559/ chtěl zavést pořádek, ale než se k tomu dostal zemřel. Byl totiž papežem pouhých 22 dní.

F a v e l IV./1559-1565/ byl tak oblíbený, že jeho sochu odnesl lid z Kapitolu, urazil jí hlavu a ruce - a a kletbami hodil vše do Tiberu.

P i u s IV./1560-1565/ lékal řidixdo Vatikánu šlechtické paní a pak je dával natahovat na skřípec, aby získal zlat penize, ze něž dával ziskal. Šlechtile hubil příbuzné Pavla IV., jež zemnulý papež obdařil štady a mocí. Sám strýčkování nepodporoval, až na jednu výjimku, ale ta se vydařila, neboť se z ní stal svatý Karel Boromejský, takže nikdo nemohl nic namítat. Při jedné hostině bohužel vypil 12 džbánů vína a byl raněn artváci.

P i u s V./1565-1572/ vedl přísný život, jedl zeleninu, pil vodu a nosil pichlavý plášť na nahém těle. Předsedal inkvizičnímu soudu a s velkým zálibou sledoval mace kacířů. Byl poz-

ději prohlášen svatým.

Ř e n o ř XIII. /1572 - 1585/ podporoval příbuzné, jeho velkými pomocníky byli jezuité, theatini a jejich přátelé. Když ve Francii bylo o bartolomějské noci povražděno několik desítek tisíc kacířů, dal sloužit slavnou mší a zpíval radostně Te Deum.

S i x t u s V. /1585-1590/ šel daleko předčil svého předchůdce v nepotismu. Nikdy nebylo papežova postavení využíváno pro příbuzné a děti a nikdy nebylo v Římě tolik lidí jako ze tohoto papeže. Podobně jako jeho předchůdci, i on hledal odpočinek po své práci v náručí milencině. Jeho milenkou byla slavná Angličanka Anna Oston. Jesuité ho otrávil, protože jim nepřál.

U r b a n VII. /1590-1590/ zemřel ještě než stačil nasadit tiáru.

Ř e n o ř XIV. /1590-1590/ nemohl rovněž nic pokazit nebo polepsit, jelikož seděl na papežském stolci deset měsíců a deset dní.

I n n o c e n c IX. /1590-1591/ to vzal ještě víc zkrátka. Byl papežem asi dva měsíce.

K l e m e n t VIII. /1592-1603/ žil o něco déle a vstoupil s tiárou na hlavě do XVII. století.

Zatímco se na papežském dvoře dřadovalo, trávilo, vraždilo, intrikovalo a hodovalo, měli své starosti i předníci papežské kurie a tato společnost nám zachovala jeden zajímavý dokument. Stalo se to papeže Martina V., kdy se v Lateranu ve zvláštním pokoji začali každý večer scházet papežští předníci, aby zde politkovali, obveselili se i popili. Mlčel jednému z nich, který tyto historky posbíral a sepsal v knize, vznikla sbírka facetif krátkých příběhů většinou lechtivého obsahu. Jejich autor, Gian Francesco Poggio B r a c c i o l i n i /1580-1459/ byl ovšem nesmírně vzdělaný muž, který strávil ve službách apoštolské kanceláře několik desítek let a procestoval kus světa.

Ve výčtu papežů byla zmínka o papežce - jediné ženě na papežském stolci. O tuto záležitost bylo již vedeno nespočet sporů, zda jde o legendu či historický fakt. Ti, kdož tvrdili, že Johanka je historická osoba, uváděli, že byla anglického původu, že se jmenovala Johanka či Anežka či Gilberta nebo také Gutta, že byla velmi krásná, že nabyla vzdělání v Paříži, kde byla v doprovodu svého milence, převlečena za muže, že se objevila v Římě. Zde rychle postupovala v církevních hodnostech, byla zvolena papežem, ale při jednom procesu mezi Coloseem a kostelem sv. Klementa prý porodila, protože měla s komorníkem milostné plotky jež nazůstaly bez následků. Zastánci tohoto faktu uvádějí dobu jejího řízení církve mezi pontifikátem Lva IV. a Benediktem III., kdy prý seděla na papežském stolci pod jménem Jan VIII.

Je pro nás lhostejné, zda Jan VIII., byl Jan nebo Johanka a zda se celé vykládání zakládá na pravdě. Důležité je, že církev vůbec připouštěla, že se něco takového mohlo stát. Lid v té době viděl na papežském dvoře tolik ne pořádku, že se nad pověstí o papežce ani nepozastavoval. Nebylo na tom nic divného ani kněží, ba Jan Hus ve svých kázáních i ve své obhajobě v Kostnici hovořil o Johance Anglické, chtěje doložit nepravost papežů. Středověcí satirici psali hojně hry s tímto námětem a lid se chechtal. Nejprůběhovější byla ona pasáž, kde šlo o zamezení při

padného dalšího omylu. Zvolený papež musí napříště usednout na stoličku, jež má v sedadle otvor, diakon se podívá spodem, zda papež má mužské pohlaví a zvolá "Má!", načež sbor přítomných odpovídá: "Díky Bohu!" I o tento obřad byly vedeny spory, zda papež sedal na stoličku z téhle příčiny či z jiných, symbolických důvodů.

Fakt je ovšem ten, že v dobách, kdy měla být papežem Johanka, byly v Římě velice rušné poměry, které potvrzují sami zbožní církevní badatelé jako Baronius a další. Stalo se, že kandidát na papeže skončil v Tibeře, když prohrál anebo když vyhrál. Kněz Anastasias, ačkoli byl z církve vycouván, dal se několika vzbouřenci a za pomoci francouzského vyslance zvolit papežem, v čele ozbrojenců vylomil vrata svatopetrského chrámu, spálil akta koncilu, který zvolil jeho kolegu, srazil šedivému Benediktovi tiáru s hlavy, přerazil o ctihodného svatého otce berlu a sedl si na trůn sám.

Marinus II. si koupil papežskou korunu od hraběte Toscanelliho, Formosus od vévody Spoleta, Bonifác VI. jakožto vrah a cizoložník zbaven své hodnosti, ale koupil si ji ještě téhož dne zpět. Erzy na to zemřel však otravou, anebo na následky hyřivosti, jak praví Baronius. O papežích rozhodovaly i ženy a do dějin vstoupila svůdná Theodora se svými dvěma dcerami Marontii a Theodorou. Tato světská trojice usazovala papeže na trůn, nebo jim dávala kolem krků provaz - jak praví ve své knize o papežce Jehance E. Rhoidis.

Z vůle Marontie byl papežem Sergius III./904-911/. Po jeho smrti povýšila tato trojice na prostředníka mezi Bohem a lidmi Anastasia, jenž však byl papežem jen krátce /911-913/, načež obdržel tiáru Lando, jiný milénec Marontie, který náměstkoval pouze půl roku. Tohoto papeže vystřídal Jan X./914-928/, jenž byl zardoušen ve vězení, když se ho Marontie nabažila. Jeho nástupce neměl o nic víc štěstí - byl rovněž zavražděn.

Ještě v roce 931 měla Marontie takový vliv, že pomohla na papežský stolec svému pětadvacetiletému synovi, ježž měla s papežem Sergiem III. Stal se papežem pod jménem Jan XI./931-935/ a byl pro vraždy a násilnosti okladně otráven.

Ačkoli prohlašoval papež Štěpán VI./885-895/: "Papežové jsou jako Jéžíš od svých matek zastíněni duhou svatého..." počínal si jeho jaenovec Štěpán VII./896-897/ dost nekristovsky. Dal svého předchůdce vytáhnout z hrobky, obléci v slavnostní roucho a postavit před soud. Formosus zde byl prohlášen za nepravého papeže a mrtvole byly uťaty tři prsty, jimiž papež žehná. Pak byla rozkádající se mrtvola vláčena po římských ulicích a vržena do Tibery. Tato podívaná vzbudila takové nadšení, že byl Štěpán jat davem, uvřčen do žaláře a uškrcen.

Roku 956 se stal papežem Jan XII., prostopášník, jenž prodával církevní dísky. Cremonský biskup Luitprand píše o té době: "Zádná počestná žena se neodvážila na ulici, neboť Jan prznil vše, dívky, vdané ženy a vdovy - i na hrobech sv. apoštolů". Když císař Otto I. svolal koncil, aby tento svatý otec byl souzen a sešazen, vyšlo najevo, že Jan XII. svátíl jahny i v konírně, za peníze udělal biskupem desetiletého chlapce, svého kmotra dal oslepit a kardinála Jana vyklestit. Vypaloval domy, rouhal se - i sesadila synoda Jana XII. a zvolila papežem Lva VIII. Mlénky však pomohly svatému otci opět k tiáře. Lev VIII. prchl a Jan XII. dal některé biskupy, kteří byli proti němu, zrzácit. Zanedlouho však byl zavražděn mužem, jenž svedl ženu.

A tak jsem vše - chvil - nezpoznané
nikde nepočulo, nikde neviděno.

Jsem tak mlčí, jsem tak propastní?
Počítá se ten jen, kdo se ohlíží,
Tak vidíte - káň, čep, varhany -
vzrostlá diktiatura pod rohy si vše nehlídá.

Je mi přece dalek jako dítěle -
langje, počítá blázní, a kochkou jako dítě.

Jáke po ohlazení mru, náhlí -
copak jsem je a vzhledu náhlý prohlí?
Kde jsem nále hrady kde je náhlí?
Inženýr jánu přídavku vnu se nachází.

Al v postelích dle se všem povídá
pauza k tomu v slunci už, žlutá.

Al ve chvilí, která k mluvi přemítá,
ná největší odu zpění náhle.
Je to náhlí náhlí, ná s kuchyní
všechna náhle na pozadí náhlí unavená.

Je to náhlí k náhlí, ná náhlí
náhlí náhlí náhlí náhlí náhlí.

U p l o t n ě

Nechceš mít přání náhlí náhlí náhlí,
spatí náhlí náhlí náhlí náhlí.
Ná - hory náhlí náhlí náhlí náhlí.
Co jí - náhlí náhlí náhlí náhlí náhlí?
Náhlí náhlí náhlí náhlí náhlí náhlí,
co jí náhlí náhlí náhlí náhlí náhlí :

K l e m e n t VIII./1592-1603/ šel o něco dále a vstoupil s tiskem na blavě do XVII.století.

Zatímco se na papežském dvoře účadovalo, trávilo, vraždilo, intrikovalo a hodovalo, měli své starosti i úředníci papežské kúrie a tato společnost nám zachovala jeden zajímavý dokument. Stalo se to papeže Martina V., kdy se v Lateranu ve zvláštním pokoji sešli každý večer scházet papežští úředníci, aby zde politikařili, obveselili se i popili. Běh jednomu z nich, který tyto historiky posbíral a sepsal v knize, vznikla sbírka facetií, krátkých příběhů většinou lechtivého obsahu. Jejich autor, Gian Francesco Poggio Bracciolini /1380-1459/ byl ovšem nesporně vzdělaný muž, který strávil ve službách apoštolské kanceláře několik desítek let a procestoval kus světa.

Vy výřtu papežů byla zmínka o papežce - jediné ženě na papežském stolci. O tuto záležitost bylo již vedeno nespočet sporů, zda jde o legendu či historický fakt. Ti, kdož tvrdili, že Johanka je historická osoba, uváděli, že byla anglického či německého původu, že se jmenovala Johanka či Aniška či Gilberta nebo také Gutta, že byla velmi krásná, že byla vzdělaná v Paříži, kde byla v doprovodu svého milence, převlečená za muže, že se objevila v Římě. Kde rychle postupovala v církevních hodnostech, byla posléze zvolena papežem, ale při jednom procesu mezi Holossem a kostelem svatého Klementa prý porodila, protože měla s kormoránem milostné plotky, jež nezůstaly bez následků. Zastánci tohoto faktu uvádějí dobu jejího řízení církve mezi pontifikátem Ivo IV. a Benediktem III., kdy prý seděla na papežském stolci pod jménem Jan VIII.

Je pro nás lhostejné, zda Jan VIII. byl Jan nebo Johanka a zda se celé vyprávění zakládá na pravdě. Bělejší je, že církev vůbec připouštěla, že se něco takového mohlo stát. Lid v té době viděl na papežském dvoře tolik nepořádku, že se nad pověstí o papežce ani nepozastavoval. Nebylo na tom nic divného ani kněžím, že Jan Hus ve svých kázáních i ve své obhajobě v Kostnici hovořil o papežce Johance Anglické, chtěje doležit naprevostit papežů. Středověcí satirici psali hojné hry s tímto námětem a lid se chechtal. Nejprosbivější byla ona pesně, kde šlo o nasezení případného dalšího císaře. Zvolený papež musí napříště usadnout na stoličce, jež má v sedadle otvor, diákon se podívá spodem, zda papež má mužské pohlaví a zvolá: "Má!" ,neče sbor přítomných odpoví: "Díky Bohu!" I o tomto obřadu byly vedeny spory, zda papež sedal na stoličku z téhle příčiny či z jiných, symbolických důvodů.

Fakt je ovšem ten, že v dobách, kdy měla být papežem Johanka, byly v Římě velice rušné poměry, které potvrzují svou zbožní církevní bučatelé jako Baronius a další. Stalo se, že kněží na papeže koořili v libere, když prohrál anežka kůže vyhrál. Kdež Anastasius, akorci byl v církve vyobcován, dal se několika vzbouřenci a za pomoci francouzského vyslance zvolit papežem, v čele ozbrojenců vylomil vrata svatopetrského chrámu, spálil ekto konciliu, který zvolil jeho kolegu, srazil Medivému Benediktovi tříru s hlavy, přerazil o ctihoďného svatého otce berlu a sedl si na trůn sám!

Marinus II. si koupil papežskou korunu od hraběte Toscanelliho, Fernous od vévody Spoleto, Bonifác VI. byl jakožto vrah a cizoložník zbaven své hodnosti, ale koupil si ji jakžtéhož dne zpět. Brzy na to zemřel však otravou, anebo na následky hyřivosti, jak praví Baronius. O papežích rozhodovaly i ženy a do dějin vstoupila svůdná Theodora se svými dvěma dceraми Marontie a Theodorou. Tato světská trojice usazovala papeže na trůn, nebo jim dávala kolem krku provaz - jak praví ve své knize o papežce Johance R.Rhoidis.

Z vůle Marontie byl papežem Sergius III. /904-911/. Po jeho smrti povýšila tato trojice na prostředníka mezi Bohem a lidmi Anastasia, jenž však byl papežem jen krátce /911-913/, nečež obdržel tížru Lendo, jiný milenec Marontie, který náměstkoval pouze půl roku. Téhož papeže vyotřídil Jan X. /914-928/, jenž byl zardoušen ve vězení, když se ho Marontie naběhla. Jeho nástupce nčežl o nic víc štěstí - byl rovněž zavražděn.

Ještě v roce 931 měla Marontie takový vliv, že pomohla na papežský stolec svému pětadvacetiletému synovi, jež měla s papežem Sergiem III. Stal se papežem pod jménem Jan XI. /931-935/ a byl pro vraždy a násilnosti úkladně otráven.

Ačkoli prohlašoval papež Štěpán VI. /885-895/: "Papežové jsou jako Ježíš od svých matek zastíněni ducha svatého..." počinál si jeho jménem Štěpán VII. /896-897/ dost nekristovsky. Dal svého předchůdce vytáhnout z hrobky, obléci v slavnostní roucho a postavit před soud. Formosus zde byl prohlášen za neprevého papeže a mrtvole byly uloženy tři proty, jimiž papež klená. Pak byla rozkládající se mrtvola vláčena po římských ulicích a vržena do Tibery. Tato podívaná vzbudila takové nadšení, že byl Štěpán jen dvanáct dní, uvržen do žaláře a uškrten.

Roku 956 se stal papežem Jan XII., prostopátník, jenž prodával církevní úřady. Cremonský biskup Luitprand píše o té době: "Žádná počestná žena se neodvážila na ulici, neboť Jan praznil vše, dívky, vdané ženy a vdovy - i na hrobech svatých apoštolů". Když císař Otto I. svolal koncil, aby tento svatý otec byl souzen a sesazen, vyšlo nejeho, že Jan XII. svátily jehny i v konírě, za peníze udělal biskupem desetiletého chlapce, svého knotra dal oslepit a kardinála Jana vyklátit. Vypaloval domy, rouhal se - i sesadila synoda Jana XII. a zvolila papežem Iva VIII. Milenky však pomohly svatému otci opět k tíře. Ivo VIII. prohlásil Jan XII. dal některé biskupy, kteří byli proti němu, zmrzačit. Zanedlouho však byl zavražděn mužem, jemuž svedl ženu.

Papeže Jana XIII. /965-972/ zapudili římané pro tyranisování, Jan XIV. byl r. 984 vzduropapežem Bonifácem VII. otráven, Jan XVI. byl svým odpřím, papežem Řehořem V. /996-999/ zajat a zmrzačen. Byly mu vypáleny oči, uříznut nos a jazyk, načež byl vlečen po ulicích. Benedikt IX. se stal papežem už ve 12 letech. Úřad náměstka Kristova mu koupil jeho otec za vzorné chování. Mladý papež však v třidvaceti prodal tíru Řehoři VI. za 1500 liber stříbra. Řehoř VII. jenž mj. zavedl celibát, dal císaře Fridricha II. pro neposlušnost do klatby. Císař byl pak r. 1243 otráven hostií. Bonifác VIII. /1294-1303/ žil s vdanou paní a současně i s její dcerou a měl milostné plotky i s jejími pářaty. Když byl zajat francouzským králem, zeřilel vteky a rozbil si hlavu o zeď. Urban VI. /1378-1389/ byl tyran. Pět kardinálů, kteří pro něj nehlasovali, dal s několika preláty umučit. Některé v pytlicích utopil v moři, jiné upálil nebo stál. Jan XXIII. /1410-1415/, který svolal sněm kostnický, byl také sám tímto sněmem souzen a odsouzen. 37 svědků prokázalo, že se papež dopouštěl cizoložství, krveavilstva, sodomie, svatokupectví, lupičství, vražd, ALE ŽE MNZI JINIM ZPRVNIL I 300 JEPTIŠEK, které za omdnu udělal abatyškami. Eugen XII. /1405-1447/ byl synem papeže Řehoře XII. /1405-1415/ a jedné jeptišky. Když se dozvěděl o jednom spiknutí proti němu, dal trhat z mnicha Maria nase křavými kleštěmi. Roku 1439 byl zvolen papežem na basilejském sněmu Amadeus, opat kláštera v Ripuili. Když mu to přiklali poslové oznámit, našli ho opilého.

Nebylo prostě nečesti, jež by byla v Římě nesídlila. Epigram A M O R = R O M A by bylo možno považovat za žert, kdybychom nevěděli, že r. 1484 bylo v Kolíně nad Rýnem zjištěno nejméně 200 homosexuálních, že v Benátkách měly nevěstky přímo nařizeno od rady deseti, aby u mostu v čtvrti San Cassiano, kde bylo jejich rejdiště, stávaly s obnaženými hody, aby lépe přilákaly muže - takže onen most byl sván "m o s t ě s d e r", že se homosexualitu byly v italských městech těžký tělesný trend - uříznutí nosu, vykastrování, cejchování atd. Nic však nedokázalo homosexualitu v klášterech vymýtit. Tady také vzniklo rčení: *Cazzo in culon non fe fanciulo*.

Edward Shils

NÁROČNÁ, STŘEDNÍ A BRUTÁLNÍ

KULTURA

KULTURA MASOVÉ SPOLEČNOSTI

Základní kategorie kulturního života jsou stejné ve všech společnostech. Úsilí o poznání a výklad světa, o pochopení skrytého, smyslu dějů, hledání svátosti i její heretické popírání, upevňování principů morálky a práva i odmítání jejich platnosti, snaha stát se s neznámým, oslavit či zatratit autoritu, probudit city pomocí slov, zvuků, forem, barev - to jsou základní rysy kultury v různých vrstvách nejrozumnějších společností. Existují však hluboké rozdíly ve využití a naplnění těchto kategorií, neboť lidé se podstatně liší ve svých schopnostech umění tvořit i přijímat.

Základní společnost nemůže dosáhnout plného kulturního "konsensu": existují přirozené hranice pro rozšíření norem a děl vážné kultury. Kultivovanost má svou tradici, je sama o sobě poznamenaná antinomiami a totéž platí o tvůrčím procesu... Větší roli než úroveň tvořivosti či stupeň odcizení hrají tu rozdíly v poznávacích, hodnotících a morálních schopnostech člověka. Tyto rozdíly vedou k podstatným odlišnostem v přijímání tradice, v jejím chápání i v charakteru soudů z ní vyvozených.

Tak se v průběhu dějin vytvořil a ustálil určitý - poměrně diferencovaný - "dissensus". Charakter tohoto dissensu není nutně neměnný. Účidy, které dříve konzumovaly umění se mohou početně zmenšit, jejich vkus může degenerovat, normy, jichž se přidržovaly, mohou postrýct náročnosti. Na druhé straně masy obyvatelstva se probouzejí, roste jejich zvidavost, citlivost a morální odpovědnost, stávají se přístupnější kultivovaní tvorby, získávají schopnost rozumnat hlubší souvislosti konkrétního uměleckého činu a komplexněji esteticky vnímat.

ÚROVNĚ KULTURY

Pro dané účely vyčleníme shruba tři kvalitativní vrstvy kultury podle úrovně estetických, intelektuálních a morálních norem. Jde o "náročnou" neboli kultivovanou, "střední" a "brutální" kulturu. Mám výhrady vůči používání termínu "masová kultura", protože tento pojem zahrnuje jak substancionální tak i kvalitativní hlediska sociální status konsumentů i charakter sdělovacích prostředků, jejichž prostřednictvím se masová kultura šíří. Právě tato plnohodnotná trojí významovost pojmu "masová kultura" vyvolává řadu otázek, týkajících se vztahů mezi základními vrstvami kultury. V dnešních úvahách o masové kultuře se např. nepřihlíží k tomu, že ve většině zemí /a nejen dnes/ masní představitelé elity konzumují převážně střední a brutální kulturu. Jistěže tato nesouhlasná důležitá otázka, zda masové komunikační prostředky jsou schopné šířit díla vysoké kultury a zda částečně, vytvořit novými masovými komunikačními prostředky, mohou podnítit tvůrčí inspiraci, a tedy a stát součástí vážné kultury...

Náročná nebo "kultivovaná" kultura je charakterizována vážností svého obsahu, naléhavostí problémů, jež řeší, hloubkou a důsledností svých pozorování. Kategorie nespojuje se sociálním postavením tvůrců ani konzumentů, ale pouze s mírou obsažené krásy a pravdy.

Střední kultura zahrnuje díla, která neslévají na předsevzetích autorů vynikají základním kritériem vážné kultury - jsou více reproduktivní.

Třetí rovinnu představuje brutální kultura: její symbolický obsah je daleko elementárnější. hloubka pohledu je tu zcela nepatrná, jemnost spravidla chybí, obhroublost citu a vnímání je obecně rysen...

POZNÁMKA K ROVNOSTI STŘEDNÍ A BRUTÁLNÍ KULTURY

Střední kultura má mnoho dimenzí. Obsahuje prvky ryziho elánu, snad nedostatečně citlivého a hlubokého, ale opravdového ve své spontánnosti. Často jde o velmi dobrou zábavu, která obsahuje poctivou, i když jednoduchou morálku.

Kýč je po mnoha stránkách sašný. Často však také vyjadřuje určitě estetické pocity a aspirace, i když většinou drsné, nekultivované a deformované. Míst kýče svědčí o krutém estetickém probuzení širokých vrstev, které dříve neměly možnost vlastního estetického sebevyjádření, a byly v podstatě odkázány na usnadnění vněšně seshora.

"Kdyby existovala přesně vymezená elita, pak by masy mohly mít svůj kýč a elita svou náročnou kulturu. A všichni by byli šťastni. Hraniční čára je však narušena... Dobré umění soutěží s kýčem vážné ideje zápasí s komercializovanými formulami - a výhoda je vždy na téže straně. Kdž se, že v kulturní oblasti platí stejné jako v peněžním oběhu Greshamův zákon: 'špatný výrobek vytlačuje dobrý, protože je srovnatelnější a poskytuje víc radosti'".

Dwight Macdonald

Robert Merton:

"NARKOTIZUJÍCÍ DISFUNKCE MASOVÝCH KOMUNIKAČNÍCH PROSTŘEDKŮ

Funkce přisouzení statusu a upevnění sociálních norem jsou dobře známy operátorům masových komunikačních prostředků. Stejně jako jiné sociální a psychologické mechanismy se dají tyto funkce aplikovat různými formami. Jejich analost dává moc a moc může být využita pro čili i obecné zájmy - stejně jako zneužita.

Narkotizující disfunkce masových komunikačních prostředků byla dlouho opomíjena. Používání označení disfunkce na rozdíl od funkce proto, že pravděpodobně není v zájmu moderní společnosti, aby velké masové obyvatelstvo bylo politicky apatické a inertní. Jak tento mechanismus funguje?

Obrovský tok komunikací, provázený povrchním zájmem o společenské problémy, vede k masové apatii, k narkotizaci průměrného čtenáře nebo posluchače nebo i k negativní stimulaci. Tento intelektualizovaný, zprostředkovaný vztah k organizované sociální akci není však provázen aktivní činností.

V tomto smyslu patří intermedia k nejpůsobivějším sociálním narkotikům. Jsou natolik silná, že mohou zabránit narkomanovi rozpoznat vlastní stav.

Je evidentní, že masové komunikační prostředky posvedly úroveň informovanosti velkých vrstev obyvatelstva. Avšak zcela nezávisle na těchto směrech mohou odvádět energii člověka od aktivní účasti k pasivnímu vnímání informací.

Irving Howe:

POUNA DO ČINU A ZAPOVĚRUTÍ /Poznámky o masové kultuře/

Masová kultura je produkt městské civilizace. Lidé industriální společnosti, uzavření ve stěnách města, jsou neustále vystaveni snepokojivému problému - co dělat s volným časem!

Jedna věc je však jistá. S výjimkou krátkých revolučních období bývá využití volného času kvalitativně na téže úrovni jako činnosti v pracovním procesu. Kdyby tomu bylo jinak, byl by každý zaměstnanec a dělník poznamenán touž rozpolceností, která tak ztěžuje práci intelektuálů. Dělník však nestojí o tyto obtíže, neboť má dost svých. V duchu známé pravdy, že anonymita je v industriální společnosti nejlepším zárukou bezpečnosti, hledá nejmeně znepekující řešení - masovou kulturu!

Ať je obsah masové kultury jakýkoliv, nesmí narušovat základní normy industriálního způsobu života. Volný čas musí být organizován tak, aby byl v souladu s pracovní činností, musí poskytovat možnost úniku z monotónnosti práce, aniž přilíší ztíží opětavý návrat do její sféry, musí se zřetelně odlišovat od pracovní činnosti, ale ve skutečnosti se jí podobat; poskytovat zábavu bez hlubšího poznání a ráda bez znepekujících otázek. Tím se liší od umění, v němž radost je vykupována bolestí.

Masová kultura odpovídá základnímu aspektu industriální společnosti - depersonalizaci osobnosti. Na jedné straně brání redukci člověka na jakéhosi polorobota tím, že mu poskytuje uvolnění v zábavě. Na druhé straně masová kultura posiluje emocionální postoje, jsoucí neoddelitelnou součástí moderní industriální společnosti - pasivitu a osamčlost. Frenetická touha po něčem novém, co se odlišuje od běžné zkušenosti, jen dosvědčuje, že je volný čas závislý na normách pracovního dne. To, co má zabránit redukci individua, ji ve skutečnosti jenom posiluje.

Je-li si člověk vědom toho, že musí pokračovat ve způsobu života, jímž žil dosud, nestojí o pochopení vlastní pasivity, své hluboce zakořeněné, i když sotva vědomé nudy. Ohce být mírně drážděn a obveselován - NE BURCOVÁN! Pro ty, kdož se přispůsobují normám masové společnosti, představuje umění mnoho nebezpečí. Jeho účinky jsou nevyzpytatelné, jeho požadavky náročné. Umění vyžaduje od diváka úsilí a tvůrčí reakci. Joyce se těžko čte, nabízí však jedinečnou a léčivou možnost dosáhnout jeho výšin a hloubek. Masová kultura je bezpečná, neboť její výsledek je znám od začátku.

Tyto vývoody potvrzuje celá řada zkušeností. Když máme např. špatnou náladu a pocítujeme nejasnou nespokojenost sami se sebou, jdeme zpravidla "do bijáku". V tomto bravurním aktu sebezapření si dokonce vědomě vybíráme špatný film. Trestáme se za špatnou náladu.

Masová kultura s sebou nese určitý vztah mezi prostředky komunikace /médií/ a příjemcem, který se brání svobodnému toku podvědomých impulsů. Umění naopak povzbuzuje volný tok a široký průchod podnětů z oblasti snů do sféry zkušeností a naopak. Masová kultura se snaží uzavřít cestu podvědomému. Nemůže pochopitelně uspět. Ale často se jí daří sféru vědomí a podvědomí od sebe uměle oddělit. Občan proto prožívá populární umění ve dvou oddělených rovinách - ve sféře povrchního vědomí /kdy se "dobře baví"/ a v rovině potlačeného podvědomí /kde dochází k pokřivené evokaci vnitřních zážitků/. Kačer Donald a myšák Mickey vypadají zřetelně jako roztomilé Bertovy

né výmysly, ve skutečnosti však ztělesňují mnoho konkurenčních, agresivních a sadistických motivů ...

D w i g h t

M a c d o n a l d :

M A S S C U L T

a

M I D C U L T

Už téměř dvě století představuje západní kultura ve skutečnosti dvě kultury: tradiční /náročnou/ a novou, která se vyrábí podle tržní poptávky, můžeme ji nazvat masovou kulturou. Mascult je parodií na náročnou kulturu...

Je to zcela nový zjev v dějinách. Problém není ani tak v tom, že by se produkovalo příliš mnoho špatného umění. Velkého umění nikdy nebylo nasbyt. Jenom nejhorší díla přežívají, a proto soudíme často o minulosti podle nich. Ve skutečnosti však jde zpravidla o pár švestek z obrovského a mdlého pudinku průměrnosti.

Masculť je špatný zcela jiným způsobem. Nemá ani teoretickou možnost být dobrý. Do 18. století vznikalo umění dobré se stejných předpokladů jako umění špatné. Vytvářelo se pro tétož obecenstvo. Rozdíl byl pouze v míře autora individuálního talentu. Masculť je docela jiný. Není to pouze neúspěšné umění, ale pseudoumění, nebo do konce anti-umění.

Masculť neposkytuje svým konzumentům ani emocionální katarzi, ani estetickou zkušenost. Výrobní linka vyhotoví uniformované dílo, jehož cílem již není ani pobavit, ale pouze rozptýlit. Takové dílo může být stimulující nebo narkotizující, především však má být lehce stravitelné. Od svého konzumenta nic novyžaduje, protože je "totálně přizpůsobeno" jeho vkusu. Proto mu také nepřináší nic nového. Problém masculťu je součástí širšího problému masové společnosti. Možná industriální společnost má tendenci transformovat individuum v masového člověka. V historickém smyslu je masa totiž, co v běžném životě dav - velké množství lidí, neschopných realizovat své lidské kvality. Lidé v davu nebo masě si totiž nevytvářejí vztah jeden k druhému, ale k nějakému nepochopnému, abstraktnímu, krystalizujícímu faktoru. V případě davu to může být fotbalový zápas, výprodej za snížené ceny, lynčování, - v případě mas politická strana, televizní program, systém průmyslové výroby. Masový člověk je osamělý atom, podobný milionům jiných atomů, které tvoří "osamělý dav", jak David Riesman výstižně nazval naši společnost.

Osobnost se může vyhranit jen ve vztahu ke společnosti. Jedinec v přírodě není osobností, ale živočichem. Robinsona Crusoe zachránil Pátek. Totalitní režimy, které cílevědomě cílevědomě usilují o vytvoření masového člověka, systematicky narušují všechny skupinové svazky - rodinné, náboženské, odborové, místní, regionální, třebaš slo o ly Sašský či Šachový klub, a přeměňují je tak, aby každá atomizovaná bytost byla bezprostředně podřízena ústřední moci.

Jako raný kapitalismus, který Marx a Engels popsali v Komunistickém manifestu, je i masculť dynamická, revoluční síla, lámající staré třídní přehrady, tradice a postoje, stírající všechny kulturní rozdíly. Masculť hási všechno do jednoho pytle. Vzniká jakási homogenizovaná kultura, vypážíme-li si tento název z jiného amerického vynálezu, "homogenizovaného mléka", v němž částičky smetany již neplavou na povrchu, ale jsou rovnoměrně rozmíchány do veškerého mléka. Je však i zajímavý rozdíl. Zatímco v homogenizovaném mléku smetana sůstává, z homogenizované kultury jakási vyprchává. Homogenizace ničí všechny hodnoty. Každé hodnocení je totiž diskriminace - to to osklivé slovo, které tak neradi slyšíme v liberálně demokratické Americe. Masculť je velice, velice demokratický. Nediskriminuje nic a nikoho. Všechno je snižováno na jeho úroveň.

Každý větší časopis má svůj "ediční recept" a vyrábí podle něj reportáže a články docela stejně, jako v Detroitu lisují součástky automobilů. Všichni tyto pracovníci jsou právě tak odcizení své intelektuální práci jako dělníci práci svých rukou. Nejhorší hollywoodské filmy ostatně vznikly ještě před tím, než elefantiasis industriálizace zredukovala roli režiséra na úroveň řadových techniků a obdařila jej přibližně stejnou pravomocí. Naši dva největší režiséři - Griffith a Stroheim - byli umělci, ne odborníky. Řídili osobně práci na scéně, práci s herci, s kamerou, a především střih. Oba byli strašní egoisté, krutí, naivní, naplňovali šarlatáni - mohli se uplatnit i do té doby, než filmová výroba dosáhla dostatečně vysokého stupně organizovanosti, aby potlačila jejich výraznou osobitost. Kolem r. 1920 byli oba odstraněni. Výroba drahých a výnosných statků byla příliš závažnou záležitostí, než aby mohla být svěřena umělcům!

Stefan CANKOV:

PODSTATA A VÝVOJ

ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

CIRKEY ?

Jest pouhým jménem
bez skutečného pra-
voslaví a bez všech
velikých a bezmírných
hodnot? Ji není s ní
Kristus. Její blava?

Nejsou s ní apoštolové a všichni mučedníci? Nejsou s ní a pro ní ekumeničtí učitelé a svatí ? "

/Obituhodný otec Jan Kronštadský v Rus-
ku. Homilie na neděli pravoslavi. /

Konstatace křesťanstva po staletí trávající, zvláště pak rozštěpení mezi východem a západem, křesťany přičemž oddělilo a takřka úplně vzájemně odcizilo. Byly doby, kdy jedni o druhých buď vůbec nevěděli nebo vědět nechtěli. Zvláště přísnými a mnohdy nečitelnými jsou pro vzájemně poznání mnozí křesťané katolíci. Mezi vynikajícími představiteli katolických /např. biskupa cremonského Bonomelliho/ pravoslavní církev "nemá ani práva na diskusi o doznání dědictví po Kristu...". Více porozumění lze najít pro pravoslavnou církev ve světě protestantském. Ovšem i zde je znalost pravoslavného křesťanství nanejvýš velice nedostatečná a poněkud k němu nevládný a hrubý viz Kattenbusch, A. Harnack aj./

Dějinný vývoj pravoslavné církve jako celku vysvětlíme asi nej-
přehledněji, rozdělíme-li jej na čtyři doby: První doba je obdo-
bím tvoření církve a otěč /prvních pět století/; druhá doba je
obdobím vnitřního upevnění a bouří /5.- 11.stol./; třetí období
útlaku a utvrzení /11. - 19.stol./ a čtvrtá doba je období rané
renesance pravoslavného křesťanství /od 19.století/.

V první době byly stanoveny základní směrnice pro to, co má-
že v podstatě být nazýváno pravoslavným křesťanstvím. Tato doba
je nazývána dobou velikých ekumenických Otců, kteří tento zá-
klad položili.

Mezi 5. a 11. stol. se základ upevňuje a základní směrnice se dále rozvíjejí. Hlavní zájem církve je obrácen na řadu událostí důležitějších, které samy jeví být ohrožovány. Tyto události jsou: vznik papežského Říma a vystoupení muslimského náboženství. Obě tyto mocnosti ohrožují trvání východní církve. Obě útočí a k nim se připojuje útok pohanských Slovanů. V samém láně pravoslavné církve se zvedá hrozná bouře obrazoborectví. Útok muslimů vedl ke zpusťování tří východních patriarchátů: alexandrijského, jerusalémského a antiochijského. K nec obrazoborectví upevnil pozici realisticko-gystických klanů a dopomohl k vítězství církevní samostatnosti proti státní moci, která ohrožovala duchovní řád církve. Největším úspěchem té doby je však získání východních Slovanů pro pravoslaví, které nahradilo strátu tří patriarchátů v 7. stol.

Ve třetím období /11.- 19.stol./ se celá pozornost církve soustřeďuje na obranu. Muslímští vládci zaplavují jihovýchodní říše Byzantinců, Bulharů, Srbů a Rumunů /14.- 15.st./. Ze západu následuje invaze křižáků a vpád tatarských hord. Tedy doba, nikoli příhodná pro rozkvět duchovních nauk.

Poslední dobou - od 19. století do dneška - je období renesance pravoslavi. V této době se všechny národy pravoslavné církve vysvobodily z cizí nadvlády a náboženského útisku podmanitelů. Tím se uvolnila a obrátila jiným směrem jejich duchovní a církevní náboženská síla, do té doby usilující o pouhé přežití. Tak v pravoslavném křesťanství svítá nový život. Na prahu této renesance prožívá pravoslavné křesťanství ještě dvě zkoušky: předně zkouška chůně a očistu Světové církve pravoslavi - církve ruské; za druhé svobodné setkání s třetí částí, částí křesťanství, světovým protestantismem jenž se zrodil v západním světě v době nejtěžších zkoušek pravoslavného křesťanství. Pravoslavné křesťanství stojí dnes před úkolem svého naprostého a úplného s e b e u p l a t n ě n í .

Konečně jsme tedy u otázky: Co znamená to " s e b e " čili co je podstatou pravoslavného křesťanství?

Hned na počátku upozorňuji, že nějaká krátká, úplně formulovaná odpověď, co jest vlastně "pravoslavi", není možná, poněvadž není žádná autoritativní odpovědi nebo formule a všechna ekumenicky platná církevní rozhodnutí a tzv. symbolické knihy nevymezují přesné povahy pravoslavného křesťanství. Tuto otázku řešili spíše námeštitelé theologové. V pravoslavné theologické literatuře není žádných pokusů dáti na tuto otázku přesnou odpověď.

I mezi pravoslavnými je rozšířeno domnění, že pravoslavi je zlatou střední cestou mezi katolicismem a protestantismem. To jistě není základní princip pravoslavi. Vycházel jsem při svém bádání, že základem podstaty pravoslavného křesťanství byla johanistická idea o vtělení l o g o s a, z principu ruské dvoj-jednoty. Pravoslavná církev se pokládá za starou apoštolskou církev a strážkyni starokřesťanského dědictví jen ve smyslu ekumenicky stanovených nebo dokázaných základních pravd křesťanských. Proto je církví, které právě pro své "dědictví" je nejméně spoutána a která si udržuje plnou svobodu vývoje. Základním pramenem pro ni je Písmo svaté. Tradice je více výklad a doplnění Písma. Druhým pramenem je tradice. Tradice se dělí na tradici v užším a širším slova smyslu. První je skutečně velmi omezeného rozsahu a jen tato je pokládána za nezměnitelnou. Tato tradici nalézáme jen v dogmatických rozhodnutích prvních sedmi ekumenických sněmů. K tomu přistupují články víry, s nimiž dle přesně užívané zásady Vincence de Linského /Id teneamus, quod semper, quod ab omnibus creditum est - toho se přidržíme, co všude a všichni věřili/, všichni církevní Otcové souhlasí./ Viz. Sr. Světlov, I., 60n, II., 25n; Cass., 107n; Silvester, I. 112 Th. Baz., III., 449 a Palamari, 420n, 707n/.

Velikého, ale relativního významu jsou ještě bohoslužebné knihy a spisy svatých Otců. Jest však nutno je posuzovat obezřetně, poněvadž nemají ani samostatné ani absolutní autority./ Viz Sr. Koofs, 129;/

Daleko menší význam mají symbolické knihy. Bývají jmenovány tyto dvě: Pravoslavné vyznání víry metropolitů kijevského Petra Mogily ze 17. století /1640, potvrzeno synodem cařihradským 1643 a jerusalémským 1672/ a usnesení synody jerusalémské a jí potvrzené vyznání víry Dositeje, tehdejšího patriarchy jerusalémského /od vých. patriarchů ruské církvi posláno 1721 a v Rusku zvané "Výklad víry východních patriarchů/. Tyto dva dokumenty však autoritativně-ekumenického významu nemají a proto se jich nemá používat jako naprosto spolehlivých a symbolických knih. Jediným symbolem je nicejsko-cařihradský symbol. Žádného symbolického významu též nemají katechismy místních církví, rovněž tak dva nejvýznamnější a nejrozsáhlejší: 1. katechismus moskevského metropolitů Platona; 2. veliký a malý katechismus slavného metropolitů aosevského Filareta /Drozdov/. Viz Sr. Grusdjev, Ruské katechismy v Th. enc., IX, 203n.

V představě o Bohu se nerázní ani pravoslavná církev ani theologie od učení západních církví. Svěráz se vyskytuje především v otázce svaté Trojice; krátce lze vyjádřit pravoslavný názor na působení Boží Trojice takto: Bůh Otec je prapříčinou všeho. Z něho vše vychází. Bůh Syn či Logos /Slovo/ uvádí vše ve skutek ve stvoření, v péči o svět a vykoupení. Duch svatý dokonává vše./ Sr. Leporovskij, Vtělení/.

V lidové víře stojí současně proti sobě představy o první osobě Trojice, jakožto Stvořiteli, Věvládcí, Odplatiteli, jakož i o dobrém a laze-
mém Otci /sr. S. Reissmann, 145/. Je-li pravda, že pravoslavná církev
je církví duchovní, stala se jí také plností a realitou své víry v
Ducha svatého. Duch svatý je životodárným základem, "duší" církve. Po-
važuje se v ní za Parakleta /Utěšitele/ a zástupce Kristova. Pomocí
jeho člověk přisvojuje si dílo vykoupění, znovu se rodí a posvěcuje.
Všech darů Ducha svatého, všech proudů Boží milosti stáváme se účast-
ní v církvi a skrze Tajiny. /Sr. Katsanskij, "O hlavně církve a Duchu sv.
Parakletu, r. 1895, Petrohrad/. Od Ducha svatého přijímáme přímo božskou
sílu, abychom byli schopni duchovně tvořivého, osobitného a sociálního
života /Sr. Antonij /Chrapovickij/, metropolita kijevský, "Učení církve
o Duchu sv. - Paříž, INCA Press, 1923/.

K zvláštnosti pravoslavného chápání Ducha sv. náleží i trvání na
starokřesťanském učení a formuli /nicejsko-cařihradského vyznání/ je-
kožto definice o v y c h á z e n í Ducha sv., čili samitnutí
"filioque".

Specifikou je i dogma o Vtělení. Pravoslavné křesťanství zdůrazňu-
je nejen vtělení Boží, ale i o b o ž n ě n í člověka skrze toto
Vtělení. Nejnabitnější a věčně trvajícím spásitelné spojení mezi Bohem
a člověkem v boholidské osobě Ježíše Krista je světočlenným základem
nové události - vykoupění, obožnění lidství a proměnění světa. Tato
základní idea probíhá jako životní nerv celou soustavou víry a života
pravoslavné církve.

Náboženský život záleží v povznesení člověka k Bohu a snížení Boha
k lidem a ve vnitřním obcování Boha s člověkem. Mezi Bohem a člověkem
je hluboký, hluboký pád pro hříchy. Hřích prvního člověka nastal dobrovol-
ným překročením zákona a vůle Boží. Následek hříchu je ztráta přímého
vnitřního obcování s Bohem, duchovní a tělesná skáza lidstva. /V pravo-
slavné teologii je zastáváno mínění, že první hřích přechází skrze A-
dama na celé lidstvo, ale "j a k" a "p r o ť" bývá vysvětlováno tře-
mi způsoby: 1. že nikoli hřích, ale jeho následky - hříšná náklonnost
- přechází na lidstvo.

Tato otázka je spojena s jinou, zda totiž lidské pokolení může mít
spoluvinu na Adamově hříchu: 1. přechází i vina; 2. vina nepřechází;
3. přechází jen hříšná náklonnost, která není příčinnou, ale půdou pro
osobní hřích - sr. Krenlevskij, "Dělitelný hřích" v Tj. enc., IV., 771; pro-
blém zůstává tajemstvím - viz. Andrusacs u Gavina, 163n/.

Diležitá věc, jež je od nejstarších dob až do dnešních dnů v otáz-
ce spásy zvláštností pravoslavné víry, je víra v o b o ž n ě n í
č l o v ě k a, která se však spíše projevuje jako tušení jeho obož-
nění. Myšlenka tato je athanasianská a lze ji nalézt nejen u Chonja-
kova, ale i u jiných otců jako např. u Pseudo-Aeropagity, Irenaea, Ke-
hoře Mysejského až po Jana Damascenského. To, co většinou tane na ry-
sli, je myšlenka, že lidská přirozenost milostí Boží v Kristu dosahu-
je takového stupně svátosti a dokonalosti, a její mysticko-reální ob-
cování s Bohem v Kristu bývá tak vnitřně a nerozlučně Bohem proniknu-
to, že se stává jemu podobnou. Její stav a způsob jednoty s Bohem po-
dobá se se asi stavu obožnění lidské přirozenosti Syna Božího a spo-
jení obou přirozeností v Boho-člověku Kristu. K objasnění tohoto pro-
cesu používají mnozí analogie spojení ohně se železem:

"Ohně /Bůh/ nepřechází do železa /člověka/, ale zůstává na
svém místě, dává mu sílu, ale tímto sdělováním se nemění. A
přece ho zcela vyplňuje. Ano: Slunce osvětluje bažinu aniž
se stává bažinatým. Rovněž takovým způsobem jest přisobení
boholidské přirozenosti Kristovy následkem našeho přímého,
vroucího a trvalého spojení s Kristem" /Skabalanovič, Th. enc.,

K hlavním článkům pravoslavné víry náleží též víra v existenci a přisobení andělů a démonů. Tato víra možno pokládat za přesně evangelio-
kou a starokřesťanskou. Své anděly surátně mají země, města i jednotliví
lidé. Církev modlí se denně: "Za anděla pokoje, věrného vůdce a och-
ránce duší i těl" /Malcev, 186/. Tento vyšší svět duchů činí boj dobra
proti zlu vážnějším a rozhodnějším a prohlubuje světový názor pravo-
slavného křesťana.

I V A N D I V I Š

G O G H O V A M I L Á

Modílas kotvu na pustou písčinu omylu,
domníváš-li se
- ostatně jen mára zšeřívá na bustě boha světla -
že si snad pro tebe uříz' ucho v návalu sluneční posedlosti,
anebo že se ocit' na dně vlny,
kam jej srazil úžeh věcmi,
ó ten ryšavý štětinač, ten boleslav ryzatec,
ten toulkač po žárem kořistěných pobřežích,
ten žonglér se vznatými citrusy a podpálenými oranži -
nikoli pro tebe, ale pro vidinu za tebou,
nikoli pro tu, již jsi byla, ale tu,
již jsi m o h l a být a hořet
v jeho magnetickém poli,
pro obryni snů, pod níž se převaloval,
když poduška
stávala se mapou třásnění,
pro jezdkyňi Noc s měděným příbojem vlasů
hozeným čaromocně na stranu,
pro tu uhrančivou luzněnku, pro tu zelenou svíci
postavenou do kapradin mládí, pro tu náhle slitovnou
vůdkyňi amazonek,
která, saskakující s hřebce, běže jej za obě ruce,
spěká se s ním v strusku vášně, s ním klesá
na chladivé listí - a ruší tak řád
strašlivých temnot muže,
jenž osaměl a jak žena Lótova tu trčí
v poušti, náhle rozzávnuté -
prostřed neohlédané honby za jasem ...

ZMASAKROVÁNY , ZNEVPOŘENY

tak zbytečně

trojzuby mužských podlostí,
zaduženy duchnami zpupnosti,
zasuty v dunách zvyku, napůl záilevší,
prahnoucí po jediné fialince
v kolovém bubnu denodennosti,
po šlupičce muškátového oříšku,
po odstříklém paprsku z narcisu -
byť za korunu byl vám jednou přinesl ! -
skládky vrásek, letopisy ran,
uštěďtovaných pohrabáčem nadávky,
nocemi, kdy se vracel,
kdy se nevracel,
kdy šátral, uhranutec, mezi propadlisky zdí,
a vy jste seděly na loži,
drceny ciferníkem o tisíci kyjích,
či smýkány bystřinou, když vládce
kormidluje vorem vidiny
a řítě se s ním po peřejích nutnosti,
se po vás ani neohléd -
slyšte,
slyšte, boltcem slunně osvobozeným, trombóny, vlahé naboje

V Ý R O Č Í

Postože, že si v posledních desetiletích nemáme právě stěžovat na nedostatek výročí, vydavatelé kalendářů a sdělovací prostředky jedno dosti důležitě opomněli. A to právě výročí, i když působící ana-chronicky, dosud volají aktuální události.

PŘED 736 LETY, PŘÍMĚ 4. LISTOPADU 1184, BYLA USTANOVENA SVATÁ INKVIZICE! Založil ji papež Lucius III. dekretem podepsaným ve Veroně za přítomnosti císaře Fridricha I. Posléze tato instituce připadá na dobu působení Velkého inkvizitora Tomáše z Torquemady, tedy na léta čtyřicátá až dovedesátá 15. století. Torquemada, který zprvu působil jako převor dominikánského kláštera v Segovii, byl posléze povýšen na Generálního inkvizitora Kastilie a Aragonie, a od r. 1493 - celého Španělska. Zapnul se neomluvitelně do panství lidstva nespočetným množstvím světlých - skutečných i domnělých kacířů a odvoláků, kteří byli upláceni na hranicích. Opíral se o příkaz papeže Řehoře IX.: "Všechní kacíři musí a veřejně v písemných uplácení býtí smrti". Ústupci tohoto papeže ostudně tento příkaz ještě mnohem víc o-pekrovali.../viz předchozí článek "Galerie papežů"/.

Či se to přibližně dnes, kdy je všeobecně známo, že činnost inkvizice skončila v Německu za reformace a v Itálii a Španělsku již v polovině 19. století?

Není to tak prosté, zejména když uvážíme, že jedna z jejích hlavních institucí - index zakázaných knih - existuje a platí dodnes! Ale to není nejdůležitější. Nejdůležitější je, že tato instituce se stala symbolem jednoho z nejčernějších jevů v dějinách lidstva - fanatismu a netolerance!

Je pravda, že od doby Velkého inkvizitora jsme měli možnost v dávno i nedávno minulosti pozorovat činy daleko strašnější, a to z hlediska kvantity i kvality. Kvůli spravedlnosti dodáme, že bývaly i případy, kdy církev protestovala proti fanatismu a netoleranci, i když se tak nestávalo příliš často... Proto také musíme zdůraznit, že dnes už považujeme Torquemadu spíše za symbol, za osobní ztělesnění netolerance a fanatismu.

Fanatismus ovšem může mít různé tváře. Může být světský i náboženský, může se projevovat například veřejným spálením karmavaleové dekorace předstávající baletku stejně jako vyhození do věduchu kina, promítajícího "nervový" film. V nejběžnější formě se však projevuje v diskriminaci lidí, kteří mají jiné názory a jiný vus než jejich okolí.

Takový fanatismus přikazuje bojkotovat ve škole děti, které ne-chozí - nebo chodí - na hodiny náboženství. Může vést i k vylouče-ní těch studentů, kteří se neoblíkají podle vžitých vzorů.

Ovšem i nejnížší forma fanatismu, může za příhodných okolností přerůst do fáze nejdrastičtější - šoho případů jsme již v dávno i nedávno minulosti poznali až až.

A U T O R

"Narození je utrpení, stáří je utrpení,
nemoc je utrpení, svazek s nevilovaným
je utrpení, rozluka s milovaným je utr-
pení, nedosáhnout toho, po čem člověk
touží, je utrpení..."

B u d a h a

/První řek v kalendářové hříbě/

"Slunci ani smrti se nelze dívat tváří v tvář", napsal La Rochefoucauld. Existencialismus je filosofie, která se "podívala smrti tváří v tvář". Existencialismus je filosofie, která se dívá na člověka z hlediska jeho nevyhnutelného, beznadějného konce. Heidegger definoval lidský život lapidárně: "Sein zum Tode", být k smrti. Smrt vypaluje na našem úsilí a názorech, na našich mravních pojmech a na ší činnosti znamení nezmyslnosti. Počínaje narozením směřuje celý náš život nevyhnutelně k smrti. Někdy lidská ani nadpřirozená síla tento proces nezastaví. A to vyvolává strach, hrůzu, nedovoluje člověku ani subjektivně zkonstruovat si svět cílů a svět hodnot. Je to vzpoura proti smrti, ale tato vzpoura se projevuje v pokoření před smrtí, v morbidní analýze problematiky smrti. Člověk umírá. Člověk umírá sám, i když jsou kolem něho shromáždění přátelé, jeho rodina. Existencialismus nebere ohled ani na tu nepatrnou útěchu související se smrtí. Smrt Romea a Julie nebyla osamělá, zrovna tak jako smrt Kristana a Isoldy. Smrt nemusí být vždy tragická. Často bývá vytouženým vysvobozením z utrpení, ponížení nebo nemoci. Důkazy? Euthanasie - lékař zabíjí pacienta na jeho vlastní prosbu. Sebevraždy, které se Feuerbach snažil vykládat rovněž jako snahu o dosažení štěstí.

Můžeme tedy říci, že existencialismus se sice dívá smrti tváří v tvář, ale nevidí ji v celé její složitosti, diabolizuje ji a v jejím jménu snižuje hodnotu života.

Neříká tedy divu, že mnoho představitelů tohoto směru se snaží vyhnout jeho krajním důsledkům. Camus, který se ve své eseji o Sysifovi snažil dokazovat, že lidský život je absurdní, říká, že z této absurdity však nevyplyvá, že nestojí za to žít.

Anebo by bylo lepší neuvědomovat si tyto fakty a - podle Rochefoucaulda - nedívat se smrti tváří v tvář?

Připadá nám hrozný svět, v němž m y n e b u d e m . Ale proč nám nepřipadá hrozný svět, v němž jsme ještě n e b y l i ? Každá cesta, každé loučení má v sobě něco ze smrti. Odejeme-li z rodného města, od rodičů, přátel, známých - pak tam nejeme. Smrt je situace, kdy nejsme nikde. Proč by měla být horší než situace přechodová? Vnámáme a myslíme tak dlouho, dokud existujeme. Vždycky si budeme sami sebe uvědomovat jako lidi živé. Nikdy nebudeme počítovat sami sebe jako mrtvé.

"Nevidět. Neslyšet." Toho lze dosáhnout, když si uvědomíme, že smrt je nevyhnutelná. Marcus Aurelius říkal, že jen blupáci se bouří proti tomu, co je nevyhnutelné. Rozumný člověk se smíří s tím, co je nutné, protože ví, že protest je houby platný. Nejdůležitější je, že smrt nedává smysl lidskému životu, nýbrž naopak - lidský život dává smysl smrti.

Člověk uzavírá svůj život v mezích své biologické existence. Avšak určitým způsobem je přece jen možné, stát se nesmrtelným. Je to nesmrtelnost, která sice není tak atraktivní, jako nesmrtelnost osobní, ale zato je reálná. Tvzení, že člověk žije ve svých dílech, má hluboký obsah. Jediným možným druhem nesmrtelnosti, jaká je člověku dosažitelná, je ta, již dosáhli Leonardo da Vinci, Michelangelo a jiní tvůrci.

Nejdůležitější je však sám proces tvorby, činnosti anebo dokonce i užívání. William Saroyan, který nedávno projevil snahu seznámit i nás se svými názory, nám radí takto:

"Nauč se zhluboka dýchat. Již-li, ať ti chutná, spiš-li, spi tvrdě. Snaž se ze všech sil žít plným životem, a když se snažeš, směj se, ať

SETKÁNÍ se ŠRÍ RAMANEM MAHARŠÍ

Navštívil jsem svátce Šrí-Avadhuta svámina v Sendamangale. "Avadhutah" je asketa, který se sebe "setřásl" všechno, co by jej mohlo poutat k životu a světu. A je to patrně ono oproštění, které je na venek vyjádřeno odložením bederního pásu, jímž muži v Indii přikrývají nahotu. "Avadhutah" je ten, jenž pronikl ke skutečnosti svého Já a dosáhl nejvyššího stupně duchovního osvobození. Dnes je jmen "Avadhutah" všeobecně nazýván ten, jenž odložil bederní pás a chodí úplně nahý, ať už se dobral svého božského Já či ne. Vyhledal jsem svátce jednak ze zvědavosti - chtěl jsem se podívat, jak je možno vylápnout pohlednost chodí-li někdo úplně nahý - jednak abych si zároveň s poučením vyžádal jeho milost.

Míjeje na vrcholu hory sochu svátce Pattátřeje, cestou k svatě nově jeskyni, vřítal jsem si fotografie mladického askety, též hocha, který dochodil školu a nemá snad ani dvacet let. Dozvěděl jsem se, že tento svátec žije v Tiruvannamalai.

Šrí-Ramanovu poustevnickou osadu v Tiruvannamalai jsem navštívil poprvé o Velkém pátku 30. března 1934. Vrhul jsem se tehdy před Šrí-Ramanem na zem a zůstal v síni až do oběda, asi do půl dvadcté. Vznešený nepromluvil ani slova, též všichni ostatní miláci.

Po obědě se usadila většina návštěvníků u památníku Šrí-Ramanovy matky. Řekl jsem komusi, kdo seděl vedle mne, jak je mi líto, že nemohu od Šádného svátce či mudrce přijmout duchovního poučení právě teď, kdy jsem po něm tak zatoužil, neboť jsem nečistý. Podle názoru pravověrného hindu je poskvrněn na deset dní každý mužský příbuzný ze strany otce, jenž manželka porodila dítě. Než jsem v provincii putoval do Sendamangaly, porodila má švagrová dvojčata. A teď, nastoupiv cestu k Šrí-Ramanovi, dozvěděl jsem se v Mahalajatu, že druhá švagrová právě sáhla. Ale tu jiný z přítomných, jmenem Rao Bahadur Nárájana Ijer mne potěšil, abych se proto netrápil Šrí Ramana vůbec neuděluje duchovního vyučování a sám také nikdy Šádné od nikoho nepřijal.

Když jsme se pak vrátili zpět do síně, zeptal se Nárájana-Ijer sám Vznešeného, zná-li svámina Avadhuta. Ramana odpověděl, že jej dobře zná a vyslovil se o něm jako o dobrém "vairagje-purušah", což znamená toho, kdo cvičí odvrácení od světa opravdově a s úspěchem. Protože toto označení zahrnuje v sobě veškerou ostatní spásnost, jež opravňuje k názvu svátce, dal jsem Ijerovi znamení, aby se již dál neptal. Ale on si nedal říci a zeptal se, kdo-li Avadhutah nějaký divy. Vznešený odpověděl "Nevím". Zeptal jsem se Vznešeného, nevěděl-li nějaký čas Šrí-Avadhutem asket /tapas/ na taměse místě. "Ano, pod jedním mangovníkem na hoře". Po celou dobu nepustil se mne Vznešený oka, jakoby očekával, že se budu ptát, nebo vysvětlím proč nechci. Neohl jsem proto dále mluvit a řekl: "Chtěl jsem se ještě ptát, ale nechci - na co bych se měl ptát?"

Mistr promluvil: "Kdo jsi?"

Žák odpověděl: "Já jsem Nárájana-svámi"

Mistr: "Je tvé tělo tímto já, o němž mluvíš, nebo jsou jiná tvá ústa či ruce?"

Žák: "Ústa, jazyk, tělo - to všechno dohromady tvoří moje já"

Mistr - ukazuje na žákovo tělo: "Či je to tělo?"

Žák: "Moje"

Mistr: "Tak ty jsi tedy čímsi rozdílným od těla, jsi vlastní-
a tělo je tvé vlastnictví"

Žák: "Ano rozumím. Jsem čímsi rozdílným od svého těla. Ale
nemohu zřetelně rozeznat rozmezí, jež probíhá mezi mým
tělem a mým Já. Nemohu rozeznat, kdo je moje Já".

Mistr: "Jdi a teď se sebe sama a dozvíš se, kdo jsi"

Žák: "Koho se mám ptát a jak se mám ptát?"

Mistr: "Ptej se svého nitra a "Atrej po zdroji, z něhož
vyvěrá tvé Já, a odpověď přijde"

Cítil jsem přes všechna tvrzení, že Šrí Raman nevyučuje a neposky-
tuje duchovní vedení, že mi přece jen cosi dal, čím se dá pracovat.
Byl jsem tímto poučením velmi posílen. Koupil jsem si výtisk "Život
a učení Maharishiho" v tamilštině/ a četl jej hned té noci v osadě.
Čím více jsem četl, tím víc jsem se cítil být ke Vznešenému přitaho-
ván. Jež poznáváje, jeho příklad a učení říkaly mi víc než všechno,
co jsem o něm dosud slyšel.

Nazítí jsem navštívil většinu míst, kde prý Vznešený za svého mlá-
dí žil, ve společnosti několika přátel. Když jsme přišli k místu, kde
prý Vznešený večer sedával, sebral jsem špetku země a nanesl ji na
čelo, jak je u hindů zvykem, prokazují-li úctu. Berou prach ze šlá-
pěj uctívajícího a potřímají jím své čelo. I do úst jsem vložil trochu
prachu, neboť jsem cítil: i půda, na níž sedával, je posvěcena jeho
dotekem a šlápěj jeho nohy vyvěrá všechny sféry nebes.

Mé počinání vyvolalo u mého příbuzného záchvat zúřivosti. Ohražo-
val se proti tomu, aby Vznešený byl uctíván jako Bůh, neboť podle ná-
zoru ortodoxních filosofů /k nimž patřil/, se prohlašil proti příká-
zům Manu-ových /Manu uspořádal zákony životní řád hindů/: Vždyť
vykonával sám pohřební obřady při úmrtí své matky proti pravidlům, že
asketa nesmí udržovat žádných příbuzenských vztahů. Nebyl jsem nato-
lik vzdělán, abych mohl vyvracet výroky svatých písem. Ale odpověděl
jsem mu, že Vznešeného považují za nového Manu našich dnů, jenž je
oprávněn svést lidstvo novým řádem. Ale protože se omezuje jen a
jedině na duchovní vedení lidu, stojí daleko výš, než Manu sám, ale
můj příbuzný brzy pocítí následky svého hloupého snižování Vznešeného

Bestupovali jsme roklí zpět, předešel jsem skupinu a tu již jeden
z průvodců běží za mnou, že onen příbuzný leží v bezvědomí v jakési
chýši, jelikož se zřítíl do strže, uklousnuvše na malém kamínku.

V r. 1934 navštívil jsem Vznešeného ještě dvakrát. Po prvé jsem
se zdržel pouze 2 hodiny, podruhé celý týden. Šrí Nirandžánanda svá-
mí, správce Šrí Ramanovy osady, prohodil, že bych se měl zdržet nej-
méně pět dní, chci-li dosáhnout plného účinku Mistrovy milosti. Pro-
viděl jsem dotazovací cvičení od prvního setkání se Šrí Ramanem usta-
vičně.

Zde několik podrobností o mých cvičeních "pátrání po Já" a skuše-
ností, jež jsem získal během těchto chvil. Po denním onyváni ráno a
večer, jak je předepsáno příslušníky kasty brahmánů, včetně nejmenší
deseti dechových cvičení /pránájámah/ a asi stonásobném odříkání po-
svátých veršů /gájatrímantrah/ počal jsem a pátrání po Já, dotazu-
je se: "Kdo odříkává mantru? Odkud přichází mantrah? Kdo odříkává
verše aniž bybe mluvidly, aniž pohnul ústy, patrem a jazykem? Jak to,
že při tom zvuk veršů zřetelně slyším? Kdo je moje Já?
Co je moje Já? Kde je moje Já?

Za takových úvah dal jsem své mysli sledovat takřka krok za kro-
kem původ zvuku a tápal jsem se po chvílce vždy znovu: "Kdo odříká-
vá mantru?" "Kdo chce vypátrat, odkud zní?" atp. Kládl jsem tyto otázky
aniž bych je opakoval: radí se položit otázku a čekat na odpověď.

Někdy mi bylo, jako by kdesi v pupeční krajině vznikala tenounká nit-
ka nehmotné látky a stoupala až k šíji a opět se stahovala zpět k
pupku, když jsem čekal na odpověď. Pripadalo mi to, jako hádek, vyko-

knůvší se stálíky v temné kupce, rychle schoval hlavičku, jakmile se někdo pokusil do dírký nahlédnout. Několik vteřin, někdy minut, cítil jsem se pak jako temnotou pohlcen.

V červnu 1955 jsem byl vyslán do Šrí Ramanovy osady svým nadřízeným jakožto průvodce jeho přítele. Tak jsem 17. června stanul opět před Šrí Ramanem. Cestou jsem uvažoval, že bych mu mohl na základě svých cvičení položit několik otázek, abych si ujasnil další. Ale v osadě jsem propadl ostýchavosti a neodvážil jsem se dotaz. Vznešený však nenechal mi odejít v nejistotě. Vešel totiž jakýsi mladý muž a usedl přede mně, právě proti Vznešenému. První otázka, kterou klesl v slzech promluvil, byla: "Probudil jsi mou kundalini a já jsem se v důsledku toho zbláznil a povolal. Ale zatím, co jsem se věnoval konání 'átmavidjá', pátrání po já dotazování 'Kdo je moje já?', jak ukládáš, Vznešený, zasáhlo cosi rušivého do mého snažení a zdá se mi to být překážkou. V mě vsi šíje právě proti mému obydlí žena. Znovu a znovu se cítím k ní být přitahován a nejsem s to ovládnout smysly. Co mám činit?"

Vznešený se ho zeptal mírně: "Kdo byl přitahován?" Mladý muž odpověděl: "Já. Jakmile ji zahlédnu, letí má mysl k ní a všemožné představ, jak bych se jí přiblížil a spojil se s ní, hrnou se mi do mysli".

Vznešený mu uložil otázky: "Kdo zahlédne a kdo je přitahován? Kdo je rozrušen smyslnými pocity, v kom vzniká žádost?" A připojil: "Jakmile si předloží tyto otázky, zpozoruje, jak všechny tyto představy a pocity od něho odcházejí."

18. června usel jsem k své obvyklé meditaci ve čtyři hodiny ráno. Jakmile jsem zavřel oči, docílil jsem úplného vnitřního ticha. Tak jsem setrval plných třicet minut - jak jsem zjistil dle hodinok - když byl zážitek ukončen. Pokud trval, bylo mi, jako by mi spousta mravenců bžela po zádech a mizný, dobrodružný oheň planul kolem mého jasným planením. Přitom jsem sám sebe pocitoval jakoby netělesně a ponořen do světelného záření. Jiskření tohoto zářivého proudu bylo jako záře večerního slunce, naplněna deštěm zvířecího prachu. Vytýkaly mi slzy. Ke konci zážitku uslyšel jsem svůj hlas, jakýsi výkřik, jímž byla meditace ukončena a já počal po svém zvyku přebírat rádně. Neznámil jsem se o tom nikomu. K osmé hodině ráno vypověděl mi pojednou hlas a opět mě salily slzy, když jsem předčítal /četl jsem "A search in secret India" od Paula Bruntona/, a já musel přerušit čtení. Vznešený si všiml mého rozčarování a tápal se, co je se mnou. Vyličil jsem mu svůj ramí zážitek a Vznešený prohodil, že vše bude zas dobré.

O chvíli později došel jsem - předčítaje v Bruntonově knize - k místu, kde vypráví, jak Šrí Bhaḡadguru Šankarácārja spisovatelé uvádí jména dvou světců, kteří mu mohou poskytnout poučení v otázkách "átmavidjá" - vědění o sebepoznání. Jedním z nich byl Šrí Ramaṇa, druhý zatím semfelný Šrí Rāmananda-svāmī, žijící tehdy v Mahādanapurě u Trichinopoly. Ježto jsem šel nedaleko tohoto místa a zamlil se když Vznešenému o své návštěvě u Advaity-svāmína v Somaṅgale, otápal se me Vznešený, zda-li těš Šrí Rāmananda. Odpověděl jsem, že jej dosud neznám. Jeho spisy vzaly ovšem každému člověku mého rázu veškerou naději, že by kdy mohl dojít vykoupení. Vždyť podle násorů tohoto světce prošel jsem největší část života bezbožně a hříšně, postrádaje dvou nutných požadavků: znalosti Véd a konání pro brahmāna podstatných předepsaných obřadů - nemohl bych se tedy zdaleka považovat za způsobilého k poznání. Toužil jsem po něm zajisté, ale stroubal jsem na překážce, jež mi vyvstala tvrzením světcovým, že je nezbytná zbláznlost v rozsáhlých písmech sanskritu a všeliké náboženské literatuře. Zdálo se mi, že jediné řešení má v rukou Šrí Ramaṇa a neměl jsem nejmenší chuti hledat někde jinde a seznamovat se s novým učitelem.

Vznešený míní, že dokonalé studium nebo vyšší vzdělání nejsou nezbytnou podmínkou, aby člověk pronikl ke své pravé podstatě. Někdy jsou spíše zábranou než pomocí. Vysoce vzdělaný učenec /pandit/ má širší životní základnu /sanskrita/ než prostý člověk, jehož bezprostřední překážky na cestě k sebepoznání jsou omezeny toliko na ženu, děti, několik příbuzných a známých. Podají-li se mu slomit upoutanost k nim ustavičným sebedotazováním, stojí už takřka na stezce osvobození. Učený brahmán naproti tomu kromě bezprostředních a osobních pout musí se zbavit pochybností a jiných nejistot, v nichž se ocitl vlivem vůle čteny. Vyskytuje se jistě vývojové období, v němž se člověk namáhá zapomenout vše, co kdy četl. A dodal tiše: "Nikdy jsem ničeho nečetl".

Vědění o Podstatě je skutečné vědění, nepřirovnatelné k vědění knižnímu. Vědění o Podstatě nebo spočinutí v Podstatě nedá se dosáhnout žádným studiem. Je dosažitelné pouze cvičením. Když jsem Vznešenému řekl, že bych nejraději zůstal navždy u něho a nevrátil se k svému povolání, poznamenal, že není vášn ani prostorem ani časem a nemusím tedy mít starosti o to, kde se zdržuji. Tím zřejmě naznačil, že nemusím být v jeho blízkosti, abych byl šťasten jeho milostí. Četl jsem několik dopisů od lidí z cizích zemí, kteří - ať Šrí Ramana nikdy neviděli - den za dnem skutečně přijímali jeho duchovní vedení. Vrátil jsem se tedy do úřadu.

Než jsem odjel domů zapůjčil jsem si "Duchovní poučky" od sváminu Brahmananda, člena řádu Rámakrišnova. Jedno místo na mne hluboce napůsobilo. Znělo: "Lid si představuje pod pojmem duchovního učitele /guru/ někoho, kdo svému žáku šeptá do ucha svaté prapovědi /mantra/ a nezkoumá, je-li dotčený způsobilý být Mistrem. Dnes se na to díváme jinak. Pochopili jsme: kdo sám nevypátrá svého Já, nemůže způsobit stát se duchovním učitelem. Kdo sám cestou neprošel, nemůže ji ukazovat druhým".

Pod dojmem těchto slov napsal jsem Šrí Niranđžánanda-sváminovi, správci Šrí Ramanovy osady, že se chci zasvětit službě Šrí Ramanově.

V ranní chvíli 14. září 1935 nepodařilo se mi obvyklé vnitřní utišení. Činil jsem proto v myšlenkách Vznešenému výčitky: Nezasílá mi dost milosti a já nejsem s to bez ní ovládnout mysl a dosáhnout klidu. Pojednou zaslechnu /nedovedu to výstišněji vyjádřit/ tichoučký hlásek kdesi uvnitř a ten mi říká: "Cítili-li se sklamaní, měli bys raději zas přijít ke mně".

Nemohl jsem se rozhodnout. Ale odcházelo z domova, byl jsem rozhodnut nevrátit se. Pojednou mi napadlo, že by mi snad mohl pomoci světec Šrí Ramananda, který přece bydlí blízko mého úřadu. Šrí Šankaráčárja mluvil o něm přece s takovou vášností. Nezastihl jsem ho doma i přenocoval jsem u jistého přítele. Ráno po koupeli v řece Kaveri usadil jsem se k meditaci na břehu, a nejen že se mi podařilo šťastně se soustředit, rozjímání trvalo dále než obvykle. Kolem 11. hodiny navštívil jsem svámina. Na četbu se mne nevyptával, zajímaly ho má zážitky a obtíže. Vylíčil jsem mu je. Svámi se dozníval, že jsem dosáhl stavu "mano-laja", tj. rozplynutí myslí v Já a že bych se měl poohlédnout po učiteli /sad-guru/, který by mne naučil uskutečnit spočinutí v Podstatě, v Já. Řekl, že bych se měl soustředit na šeptání Šíjatrí veršů.

Blízkost světce mne oblažila; uklidnil jsem se. Zeptal jsem se ho, jak to, že mne uznává za hodna hovoru se mnou. Je to v naprostém rozporu s jeho spisem "Ideál hindu". Jsem sice členem kasty brahmánů, ale jsem moderní člověk s ostříhanou hlavou, který nepochopí sanskrit a neschovává životní předpisy pravověrného brahmána. Řekl, že tento spis napsal jen proto, aby ukázal cestu k uskutečnění sebepoznání. Též ale míní, že by člověk, dosahující mého stupně vnitřního vývoje - jistě jen zásluhou svého konání v předešlých vtěleních /karay/ - musel začít ještě jednou znovu od samého počátku s učením a sebevzděláváním. Jeho poučení bylo nejvýš srozumitelné a povzbudivé.

Vrátil jsem se domů v neděli v noci s pocitem, že mi bude nějakým způsobem zřejmě potvrzeno, že to byl sám veliký světec Šrí Raman, jenž ke mně promluvil hlasy svého nitra. A vačatku. Přišel v pondělí do mé kanceláře dopis datovaný 14. září, tedy v den, kdy jsem byl sklíčen a zaslechl vnitřní hlas. Psal mi jeden z nejstarších žáků Vznešeného a poslední odstavec obsahoval větu: Doufám, že díky Mistrově milosti se ti podaří uvolnit co nejdříve a přijít si pro jeho poctění. Spátroval jsem v těchto slovech potvrzení poselství, jehož se mi dostalo z nitra. Proto jsem si vyžádal dvouměsíční dovolenou v naději, že - dostane-li se mi v této době ohnivých známek dalšího pokroku - rozetnu pouta rodinná i přátelská, vzdám se místa a zasvětim se úplně pátrání po Podstatě.

Matka plakala pro můj úmysl. Prosil jsem Šrí Ramana o sílu, abych ji potěšil. Napadl mne tamilský verš: "Jako nevravíš kuře do skořápky, z níž se vyklubalo, tak nemůže duše vyklouznouti ze skořápky předpojaté nevědomosti /avidy/ upadnout do ní zpět. Je-li zničena nevědomost pravdy netuší, je-li zničen přelud totožnosti těla a bytostnou podstatou, nemůže duše nikdy více zpět do koloběhu zrození a smrti".

Kdo má neochvějnou opravdovost,
dosáhne tohoto vědění.

— Bhagavadgíta, IV., 39. Zimmer/.

Když jsem v červnu navštívil Šrí Ramanovu osadu našel jsem v jednom tamilském časopise citát ze Šrí Ramanovy sbírky veršů "Ulladu narpa-du" /"Skutečnost", 40 veršů/, a byl bych si je rád opsal, nenašel jsem však dost času a odjel bez nich.

Když jsem tentokrát přijel, bylo mé první, že jsem si je vypůjčil od Vznešeného a dal se ihned do psaní. Šrí Ramana viděl, jak opravdově jsem se zabral do psaní a jakou obtíž pro mne bylo psaní v dšepu - nezvyklé a nepohodlné. I jal se vyprávěti dvěma mužům, kteří už dříve žili v osadě o asketovi /sannyásin/ a jeho žácích, aby vysvětlil význam "Āráddhá", tj. neochvějné opravdovosti v předsevzetích a odevzdanosti.

Žil kdysi jeden guru s osmi žáky. Jednou si přál, aby si opsali několik pouček, jež si pro ně dříve našel. Jeden ze žáků, ten, který žil pohodlným, lehkým životem, než se oddal asketice, nemohl přijít se psaním ke konci. Dal tedy jednomu ze žáků několik rupií s prosbou, aby pro něho poučku přepsal. Jednoho dne si guru dal předložit opisy a všiml si, že dva jsou psány jednou rukou - žádal vysvětlení. Oba, ten jenž opisoval, i ten, který zaplatil, vypověděli pravdu. Mistr se postavil k tomu takto: Mluvit pravdu je sice základem požadavkem u každého, kdo se dal na stezku duchovního cvičení, ale nepostačuje k dosažení cíle, nemá-li "Āráddhá" neochvějnou opravdovost odevzdanosti a v předsevzetí. Dokud ji postrádá, což je patrné z toho, že dává konat jinému, se je jeho vlastním úkolem, nehodí se za žáka. A co se týče peněz - poznamenal sarkasticky - vykoupení je poněkud dražší, ale aby si je raději koupil, než aby se u učitelů mohl cvičením. A propustil je.

Unavující práce s opisováním byla by mne možná odradila od dokončení veršů. Ale Mistrova vyprávěná příhoda byla mi nesmírnou pomocí abych vydržel až do konce.

V této době jsem byl čas od času přiváděn k Vznešenému s nejrozmanitějších popudů, jistě jen jeho milostí. Jednou byl důvodem můj vůně ní hlas potvrzený dopisem, tedy jakýsi telepatický děj. Na svých pravidelných procházkách osadou, kolem desáté dopoledne a o půl 4 odpoledne, nahlížíval Vznešený do mé cely a žertovně se mnou hovořoval. Jídal jsem tehdy ráno trochu kávy s rýžovým koláčkem, odpoledne hrstku zeleniny a večer sálek mléka. Když jsem byl v osadě desátý den, ptal se mne Vznešený: "Proč jíš ráno jen kávu a rýžový koláč? Ohtěl tím říci, že jeho žáci, kteří se oddávají konání "vičáry", "hledání Já", nemusejí si ukládat takové asketické omezení. Vznešený často říkal, že pro žáky platí jedině: Požívat podávané pokrmu v mírných dávkách, nebýt náročný a vybíravý a nedávat přednost některým jídlům.

Tvrdí-li hatha-jóga, že jógická cvičení jsou nutná k ochraně těla vůči bolestem, aby se očistilo a uzdravilo k úspěšnému soustředění, poznamenává k tomu Vznešený: Je-li při cvičení pátrání po Já přesně dbáno metody, jak je doporučována, cvičí-li se úplně soustředění na jediný bod, dostaví se samočinně zničení každého zárodku nemoci, kdykoli a kdekoli se vyskytne. Přiklání se k názoru, že u toho, kdo se dotazuje s přísnou opravdovostí, dostaví se uspořádání asketické proměny celkem přirozeně, jak tomu bylo u něj samotného. Vypravuje, že během osmnácti měsíců, které prožil v Gurumurtě, byla jedinou jeho denní stravou miska mléka. Ale trvá na vytrvalém pátrání po Já soustředěním mysli na jediný bod; i začátečník musí vysvětlit, že dříve-li se toto dotazovací pátrání s trvajícím nepřetržitostí pramenku tekoucího oleje, samo sebou se vyvine v nepřetržitě vykonávání jógy /asana/ a projeví se též osvobozením od hladu, žízně i nemoci. Pochopitelné je, že začátečník z počátku nedosahuje lehkosti tohoto stupně soustředění a musí čelit rušivým výstřelkům nestálosti.

Za tohoto pobytu v osadě překvapil mne ještě jeden rys Vznešeného. Dobře vychovaný mladý muž bez místa přicházel během tohoto měsíce pravidelně do osady. Konal pravidelně cvičení v meditaci a byl vytrvalý - setrval v soustředění celé hodiny, že mnozí mu záviděli rychlé pokroky. Snad aby uvedl na pravou míru náš obdiv, prohodil Vznešený jednoho dne, že mladý muž nerozjímá o Bohu nebo o svém Já, ale modlí se k němu, Šrí Ramanovi, aby mu svou milostí zaopatřil místo. Ti, kdo touží po splnění svých světských tužeb - připojil Vznešený - měli by hledat tam, kde jsou na dosah. "Ale já, sanyásin bez majetku a bez práce, mohu-li hledat ji druhým?"

Jednoho dne se Vznešený bavil tím, že předřikával sanskritský text "upadeša-sára" /tj. Jádro učení - třicet pouček k dennímu užívání pro žáky osady, jež sám napsal/ hrstce chlapců - asi desetiletých - a snažil se naučit hochy textům nazpaměť. Musil jsem se pousmát jeho marné námaze: chtít naučit děti vznešené metafyzice těchto veršů. Aniž jsem slůvkem dal výraz svým myšlenkám, obrátil se náhle Vznešený s poznámkou: "Možná, že teď ještě nechápu smysl mých veršů, ale až dorostou a ocitnou se v těžkých trampotách, vyvolají si je v paměti ke své útěše; a tehdy se jim stanou nevýslovnou pomocí".

Vznešený je sjednocen se svým Já; nemůže a nesmí se trápit zevními jednotlivostmi a drobnostmi. Skutečný zážitek sebe sama je příkaz, na který znovu a znovu klade důraz odpovídaje tazatelům. Milovat Boha je mu nalézt jej v sobě. Kdo vpravdě pozná, že Bůh a jeho Já jedno jsou, ten je povznesen nad nenávisť, zárlivost, válku a vše jiné.

Aby se vyhnul každému zlovyku rozepře a sváru, odmítá jakékoliv jméno, nevyučuje dogmatickým teoriím a nikoho nevybízí uctívat to či ono božstvo kteréhokoli náboženství: důkaz jeho hlubokého poznání absolutna. Jistý Sannyásin přišel jednou ke Vznešenému s prosbou o podpis dárcovské knihy; vybíral totiž příspěvky na poutnický domov. Vznešený se zeptal: "Jak se jmenuji?" "Šrí Raman" odpověděl sannyásin. "To říkáš ty, ale já nemám jména", řekl Vznešený. Kdyby si dával jméno "Šrí Ramana" - co by následovalo? Vznikl by v jeho jméně kult Šrí Ramanův a s ním spory a hádky bez konce.

Ať se ho ptá kdokoli - Jako se ho ptal jednou můj přítel: co se stane se životem po smrti? Dostal otázky v odpověď: "Co se stane s kým?" "Kdo jsi ty?" a "Kdo umírá" "Ty neumíráš nikdy" - což upomíná nesmrtelný výrok Krišná v Bhagavadgítě:

"Ten, kdo si představuje tohoto obyvatele, tuto Duši, jež sídlí ve smrtelném těle, jako hubitelku, nebo ten, kdo si ji představuje jako zahubenou, je bez vědění. Duše ani nezabíjí, ani není zabita. Duše se nikdy nezrodila. Duše nikdy neumírá a poněvadž se nezrodila, nikdy také nezanikne.

Jako člověk odkládá starý šat a břeše si jiný, tak i Duše opouští své vysílené tělo a vchází v nový tvar".

"Jedině mysl je člověku poutem i osvobozením"

/ Amritabindu - Upanišad /

O l d ř i c h

T O M E Š

P e k e l n á m y s t i k a

Pavlačové třesky - plesky,
přívál chycen malou nádobou.
Poradil nám špatně mystik Dostojevskij -
jeho pravdy vrabci sezobou.

Jeho pravda pro vrány je, pro havrana.
A za ní kráčí pak jen mistr popravčí,
cynický lotr: Ukřižuj - bez Hosanna.
Nešťastné oběti pro hody krkavčí.

Výbuchy sopek, tajfuny, blesky -
nebe se otvírá, Duch svatý sestoupí.
S dábským záštitám brání v tom Dostojevskij -
zas mají přijít krvavé zátopy ?

Všude si chystají kryty a zákopy
a dobří sousedé se o vítr znesváří.
Teprve až dítě svůj údiv vyklopí,
za obzor zapadnou divocí rejtaři.

Pak také zmizí hubení hulání
a v bedrech se nalomí vládcové mocní.
Spálená města se o slzu poraní
a požár paměti v naději zvroucní.

A všechno dostanem za úsměv skoupý
a všechno ztratíme za pouta pokrevná.
Ať si jen poslední dragouni loupí -
tajemství tichých snů porodí carevna.

Ať si pak zuří šílení zednáři,
ta rota pekelná ve fracích moru.
Jen dílo pokory se v hymnech podaří
a ptactva pozemská zapějí v andělském chóru .

13.VII.1980

V ě t o u r o z v í t o u I I .

Ať v něm zanknul duši kterýkoli tvůrce -
náš chléb zmoudří vždycky až na druhé kůrce.

Na scénu jdem vždycky hned po prvním zvonění -
zdraví, mrtví, ale nejvíc příští ranění.

Papír mlčí a hřmí hudba sfér -
báseň máme zdarma, noty na úvěr.

Ani stará láska mladost nerozpění,
nadarmo k ní nelze první kuropění.
A tomu i běsná lítost morem přitaká.
Je v nás nebe ? Nebo jenom mlsná oblaka ?

1.VIII.1980

V ě t o u r o z v í t o u

Pro každou něhu, která na rty kane,
se zřikám masopustní podívané.
Jedinou krásu mám vždy na mysli,
kterou mi vráčky na obloze přičísly.

Oh, jak je růžová, jako z neskutečna,
snad mladá paní - okouzlená sločna .

Ta slova, názvy snad nejsou po módě -
i drzý surrealista by naskočil do lodě ...
Ale já, ne chytrý, ale ne hloupý,
ji prosím, ať chrání mé zákopy...

Jsem stále v boji, v útocích na bodáky,
se srdcem beránčím bijeme vlkodlaky .

Ne, běžný vrtichlost kulturní nepochopí,
čím živím dějin zakuklené stopy.
My přece nežijem zbůhdarma na galejích,
žijeme v národech a v zorojných stopách jejich.

Kdo se nám na odpor postaví ?
Zbabělci, jimž páchnou krvavé zástavy ?

Snad jsme si trochu popili, přihnuli -
však svůj let nezvládnem zlomenou vřbálí.
My - lidé ? Vůbec nejme stejní,
někdo básnickou má duši, jiný policejní.

Sebevraždu hůpům, jimž je něha lhostejná,
zbývající luzu sehnat do hejna.

Ať jako kachny, slepice a husy
poznají, čím nejvíce sokolům se hnuší.
Snad někdo řekne - báseň tajnosmubná -
vždyť nejdeš hledat hříbky koncem dubna.

Vykotlaná chytrost , vole - vole - vole -
i to zachytím snadno v jedné větě holé.

Co zachytím větou sněžně rozvitou -
vždyť vy víte, zajímá vás koryto .
Nikdo víc a nikdo lépe pravdu nezachytí -
není všecko zlato, co ve slunci se třpytí.

A tak jdeme dále - chvíle nezrozené
nikdo nepřemůže, nikdo nedožene.

Jsme tak nělci, jsme tak propastní ?
Počítá se ten jen, kdo se účastní.
Tak vidíte - básně, ódy, veršiky -
vzteklá diktatura pod nohy si stele nešiky.

Je mi přáno ducha jako alkoholu -
Londýn, Paříž blázní, s Moskvou jedou dolů.

Jedou po skluzavce moru, násilí -
copak jsme je o svobodu někdy prosili ?
Kde jsou naše hrady, kde je cimbuří ?
"Něvem jména přídatného mrak se zachmuří.

Ať v poslední době se valem pomráká
pozvem k letu v slunci orla, čmeláka.

Ať ve chvíli, která k smutku přepřahá,
má největší cenu zpěvná odvaha.
Je to možná směšné, ale s Beethovenem
vzkřiknem na patníku nejvíc unaveném .

Je to možná k zlosti, ale zázrakem
nakrmíme osud více než Blazacem.

M o d l i t b a II

Nechceme mít přání nestoudná a nestvárná,
spaní zaháníme zdivočelým bděním.
Moře - hory zvracíme jak nedozrálá nokturna.
Co já - proletář a bídák - na tom začnám ?

Snad si vystelete okna muškáty,
co já vím, co květů na zahrádkách roste :

Oněměl jsem, až znám humor hubatý -
ze všech postrých květů miloval jsem prosté.

Svět je jaksi churav, šilhavý a přibřblý.
Co s takovým v atletické soutěži?
Jenom chudý duchem radostí neskrblí
a k prohnaným zrádcům pro smích neběží.

Umřít? To záleží na tom.
A žít? - zas o to doba nestála.
Navěším vůbec, že vyvětralý atom
je víc než zrezivělá spirála.

Básník někdy nedotáhne, co lidská závist přepíná.
Nemá barvy nemá melodii.
Z jeho rukou vychází vždy střešina,
torzo vnaď, jež jeden naděje se spíjí.

Má však slovo - a to bylo na počátku.
A Bůh byl Slovo a Slovo bylo Bohem.
Proto stěže posla, jenž bestvarou látkou
odívá snem v paměť baladickým slohem.

6. VII. 1980

Ó, nesvobodo,
tiché moře vzteku,
jednou se náhle zvedneš,
jednou prudce zaburácíš
nezadržitelnou záplavou,
Ó, moře bouří, čekám na tvůj příboj!

...Noc otrockví jím vzala zrak
i cit, div se pak,
v orla že tu nevyrost ten,
který neznal ani sebe dost...

BYRON

Kim Čchi - la

...z duší se páli skály o řec /ooo/
na pyramidy delníků...

BLAKE

"Pohrdám snečkou
ani jak vůdce nechci
s vlky žít.
Lev je tak sám

až je sám rovněž
sámkový..."

BYRON

/Manfred/

V L I V B U D D H I S M U N A K Ř E Š Ť A N S T V Í

Na sklenku minulého století a na počátku století 20. zaměstnávala badatele otázka vlivu buddhismu na křesťanství.

Oboje náboženství učí lásku ke všemu tvorstvu, mírnosti, milosrdenství a odříkání. Cílem obou nauk je vysvobození člověka. Jak buddhismus, tak křesťanství hlásá, že pravého spasení lze dosáhnout jen v jeho lásce. Cesty vedoucí k tomuto spasení jsou si místy velice podobné, ačkoli starý buddhista se může spoléhat jen sám na sebe, kdežto křesťan se spoléhá mocně na láskyplnou pomoc svého Boha. Starý buddhismus nemá sice Boha ve smyslu křesťanském, ale pozdější buddhismus si již vytváří postavu božské. Také v životě obou zakladatelů je leckterá podobnost, proto se nelze divit, že křesťanství je srovnáváno s buddhismem.

Dověděli jsme, že buddhismus je starším náboženským útvarem, bylo dokazováno, že do křesťanství vnikly některé prvky buddhistické. Holandský badatel Van den Bergh van Rysinga /Ind. Einflüsse auf evangelische Erzählungen, 1904/ připouští celkem šest přejatých vypravování v našich evangeliích. Richard Gerbe /Indien und das Christentum, 1914/ jen tato čtyři:

- a/ Světec Asitó velmi blahosloví Buddhu ze stejných okolností jako Simeon Krista v evangeliu Lukášově /II, 25/.
- b/ Buddha je pokoušen ďáblem jako Kristus v evangeliu Lukášově nebo Matoušově /II, 1/.
- c/ Učedník Buddhův jde bezpečně po hladině řeky, pokud dlí myšlenkami u svého mistra. Klesá však, jakmile se ze svého meditování vytrhne, tak jako Petr v evangeliu Matoušově /XIV., 29/.
- d/ Buddha sytí jedním chlebem 500 stoupenců jako Kristus v evangeliu Matoušově /XIV, 15/, Markově /VI, 35/ a Lukášově /IX, 13/.

Z těchto čtyř obdob je zase nejzávažnější a nejbližší buddhistické látce biblické vypravování o Simeonovi. Stručný obsah indického vypravování je: Světec Asitó je upozorněn andělskými chory na Buddhovo narození, sestoupí k branám paláce Buddhova a přeje si vidět novorozence. Přibuzní se ulekou náhlého světuova smutku a táhají se, zda dítěti hrozí nebezpečí. Ale světec je ujišťuje, že dítěti nehrozí nebezpečí, a že se stane velkým učitelem světa. On sám prý je zarmoucen proto, že je stár a nedočká se jeho učení.

Křesťanské a buddhistické verze jsou si nepochybně velmi podobné, a protože buddhistická je zaručeně starší, bylo dokazováno i na její základě, přeborní na vypravování evangelií.

V tzv. "apokryfních evangeliích" se buddhistický vliv jeví zřetelněji. Životopis Buddhův se táh v křesťanském románu "Esarism a Josefath". Tento román byl ve středověku velmi čten a v jedné verzi byl zpracován česky. /Rukopis psaný v Jindřichově Hradě je z r. 1470./

Literature o poměru buddhismu a křesťanství je do r. 1922 kompletně a přehledně sestavena u H. Haase /Bibliographie zur Frage nach den Wechselbeziehungen zwischen Buddhism und Christentum, 1922/. Dále můžeme čerpat ze studie W.N. Browna: The Indian and Christian Miracles of Walking on the Water/1923/. Český napsal V. Lesný: Otázka vlivu buddhismu na křesťanství /1921/ a Buddha a buddhismus pálijského kánonu /1921/; E. Nádl: Západ a Východ /1929/; L. Procházka: Buddha a jeho učení /1926/. Ze zahraničních publikací alespoň: Ch. Elliot: Hinduism and Buddhism, a S. Janszami: System of Buddhist Thought.

B. V e n í š k o v á

J o s e f V o n d r u š k a

Předmluva:

Já vím, že některé z těchto mých básniček či snad textů /to až si každý sám určí, což je to zcela jedno/ asi někteří čes-
ti těžko pochopí.

Možná je nepochopí ani Egon Bondy, neboť on je skutečný básník, a proto jsem ho také nepožádal o napsání předmluvy, tak jako u své druhé sbírky.

Ony totiž básně jsou básně, texty jsou texty a povídky jsou povídky a o povídky jde především. O to, co jsem skutečně cítil, jak šly dny. A potom.

Každý den je na světě napsáno tolik nesmyslů a pitomostí, že s touto malou sbírkou nemohu již nic skazit. Lidé jsou již dnes tak otupě-
lí, že v nadšení štou i o své vlastní blběsti a bezmocnosti a já př-
ně jen o té své blběsti. Každý má radost a snad každému trochu pomá-
že, když zjistí, že někdo je na tom ještě hůře, že je někdo ještě pi-
tomější. A v tom smyslu může tato sbírka lehkou pomoci.

Josef V o n d r u š k a

dvě básně z této sbírky:

Kam jens' to dala oči /Dvě/

Když dívám se do zrcadla na svou tvář
cítím že začínám se jí i já sám bít
a tak nezbývá mi nic víc
nežli se tě zase znovu ptát

Kam jens' to dala oči má bývalá
že jsi se na mě tak dlouho dívala

Viš já děsně rád bych chtěl znát
tu sílu co dokázala přemoci tvůj strach
když dokázala ses na mě prvně podívat
a sněhet hrůzu co jsi uviděla

Kam jens' to dala oči má bývalá
že jsi se na mě tak dlouho dívala

Ach a pak když jsi šla se mnou prvně spát
držela jsi v rukou hede a ty ses mu napospas dala
byl studený a klouzal v rukách a teplo nemohl ti dát
i když by ti ho byl dal rád

Kam jens' to dala rozum má bývalá
že jsi se tak děsně snížila

Vždyť na prahu pekla jsi již stála
tu noc kdy naposled jsi se mnou spala

když naposled jsi mě objímala
Ach jak dlouho ses potom bála

Kam jens' to dala oči má bývalá
že jsi se na mě tak dlouho dívala

Po zádech ti znovu bude bít mráz
až dokážeš zas překonat ten strach
a ve svých slabých chvílích
až na to vše budeš vzpomínat

Kam jens' to dala oči má bývalá
že jsi se na mě tak dlouho dívala

Až slá noční mára k tobě přiletí
a ve snu se ti bude o mě zdát
vždyť něco tak strašného
bych ti nemoh' nikdy přát

Kam jens' to dala oči má bývalá
že jsi se na mě tak dlouho dívala

oooooooooooo
ooooooo
ooooooo
oooooooooooo
ooooooo
oooooooooooooooooooo

Z a s p a d á m d o t a y

již zas to cítím
již zas to slyším
jak zlomyslně vřískají
to hlasy tady a hlasy pekla
mě k sobě opět volají

Zas padám do tavy
a se mnou ona
hvězda co chvíli mi svítí
nevydržela ale zářit dlouho
jak láska rychle zničila

Varhany noci ve tmě bouří
pták strachu křídla rozpíná
já padám do tavy
s tvůj hlas se nade mnou ztrácí
v nekonečných osvědách.

ze sbírky Josefa Vondrušky:
"TANÉ LÁSKY"

prof. dr.
Milan Salajka

K Pojmu Víry

Křesťanské náboženství operuje nejraději s pojmem "víra". A vyhraňuje tento pojem pouze svému biblickému náboženství. Jinými slovy: osobitostí biblického náboženství je víra, spjatá se zcela určitým zjevením Boha.

Vztah starozákonního člověka k Bohu se nevyjadřuje jediným souhrnným výrazem. On je s Bohem spjat smlouvou jako člen izraelského společenství a spolu s ním Boha nalézá, drží se ho, na něho důvěřivě spoléhá, hledá jej a v něm má své útočiště. Smluvní Bůh se víry týká podvojně - záporně a kladně, soudem a zaslíbením. Izraelský člověk žije ze zjevení Boha, který jež provází dějově a dějinář. Víra má zde dvě podstaty: zjevení Boha a rozhodování ve vztahu k němu.

Novozákonní vztah k Bohu může být již plně označen pojmem víra. V něm jsou jednoduše obsaženy složky, jež starozákonní náboženství vyjadřuje mnohdy. Jednota obou zákonů /smluv/ tkví ve významu, že Bůh, jednoznačně se zjevující a do života zasahující, vyvádí člověka z jeho ztracenosti v sobě i ve světě tak, že naplňuje a dokonává jeho existenci. Jestliže starozákonní víra se orientuje v celkovém vztahu k dějinám působícím Bohu, platí pro Nový zákon jiná charakteristika. Tu jde především o příjem poselství, o jedinečný spásný Boží čin v synu Ježíši a o životní praxi v jeho jménu /následování/. Tento čin vrcholného Božího zjevení /sdělení/ se nevztahuje k dějinám určitého národa nýbrž vyjadřuje se v jednotlivci - Kristus - jenž přichází s evangelium a sám se evangelium stává. V určitém smyslu lze povědět, že přednětém víry je Ježíš Kristus /J 20,31/.

Novozákonní víra je soudaně aktem, obsahem a normou. K člověku přichází jako slovo, které je zvěstovatelné a vnímatelné; kdo je vyzná a uvěří mu ve svém středu, bude spasen /Ř 10,9-10/. Zjevitel je Pánem života: Ať žijeme, ať umíráme, patříme Pánu /Ř 14,8/. Obsah tohoto zjevení je jednoduchý: jeden je Bůh a Otec všech, který je nadě všemi, skrze všechny působí a je ve všech: jeden je Pán, jedna víra, jeden křest /Ef.4,5/.

Celá tato víra se přijímá ze zvěsti, z křesťanského "kérygmatu" /1 K 4,15/. Máme-li tu sledovat určitý postup věcí, pak řekneme, že nejprve je zde zaostření na Boha /Mk 11,22/ a pak konkrétně na Ježíše, v němž se Bůh manifestuje /Mt 16,16/, až po přijetí jeho celého poselství /L 9,23n/. Ústředním rysem víry se stává následování toho, který je poznán jako vzkříšený Pán. Apoštol Pavel fází víru asi takto: dostat se do kontaktu se svědectvím, uvěřit, růst ve víře a dosáhnout plnosti. Smysl tohoto duchovního zápasu se podává ve výroku: Kdo je v Kristu, je nové stvoření /2K 5,17/.

V návaznosti na spisy Nového zákona zabývá se prvotní teologie církve nikoli otázkami o povaze a způsobu víry, nýbrž je soustředěna na obsah víry a její pramen. Tertullian /160-222/ říká: Jsi-li křesťan, věř, co je dosvědčeno! Biskup Augustin /354-430/ proslul dvoupolovým rozložením otázky: Víra, která se věří, a víra, jakou se věří. Obrát k psychologickým úvahám přinesla vlastně až scholastika se svými tématy víra a vědění, víra a vůle ap. Odobrně hovoříme v této souvislosti o zmíněném přístupu, od soteriologického /orientovaného na spásu/ k noetickému /poznávacímu/. Na této cestě se může stát, že se člověk bude spíše setkávat s pravdou "nadčasového duchovna" nežli s živým Bohem. Tento styl můžeme pozorovat u Tomáše Akvinského /1225-1274/.

Nastalo období, kdy středem zájmu přestalo být biblické svědectví, z něhož víře tryská, aby byly řešeny otázky "věčného života v nás" v jeho souvislostech se "samotnou Pravdou". Kořen víry se pak hledá i v tzv. světle v člověku, v jeho předpokladech milosti, v jeho touze po spáse.

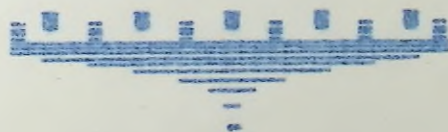
Právě na tento bod je citlivý myšlenkový postup reformace. Odmítá rozumět spáse jako neosobnímu sdělení věčného života, nýbrž chápe ji jako odpuštění hříchu a osobní vysvobození /- osobní ospravedlnění oproti hierarchickofunkcionálnímu/. Nedá se říci, že by v reformaci zmizela otázka po pravdě a souhlasu s ní /Melancthon, Kalvín/. Jisté ale je, že témata pravdy a poznání, stejně jako strukturální otázky po rozumnosti a po úvaze víry ustupují do pozadí, aby jejich místo naplno zaujela závažná témata: Souč, odpuštění, milost, odevzdanost osobnímu Bohu...

V novověku nastolila misie, rozvoj filosofie a rozštěpení křesťanstva nové problémy. V zájmu dosažení metafyzické jistoty pátrá se rovněž po důkazu věrohodnosti Boha a po důkazu skutečnosti zjevení. Duchovní myšlení zakotvilo ostřeji u pojmu nadpřirozeného zjevení. Snad je dovoleno říci, že od 18. století směřovali teologové k charakteristice víry jako náboženské zkušenosti pouze v protestantských církvích zatímco na katolické straně se zdůrazňovala objektivita víry jako poznání skrytého. Tyto směry odchylky od biblické pěší cesty za vírou byly provázeny růstem tzv. moderní krize náboženství.

Dnes silně pociťujeme, že nestačí pouze slovně opakovat tradiční symboly víry: ony si žádají být vnímatelnými, tj. být takřka jako přeloženy do vnímacího a zkušenostního horizontu dějinného člověka a jeho existenciálních poměrů. Mimořádně vypjatě zní otázka, nakolik dnešní křesťané sami poznávají střed své víry a jak sdělně jej umí vyjádřit pro druhé!

Víra se vždy znovu rodí a ověřuje jen setkáním s živým Bohem. Povahu tohoto Boha a jeho vůli poznáváme toliko ze svědectví svatých Písem, v nichž on se svému lidu pravdivě zjevuje a vstupuje s každým současně v osobní obcenství.

Základní duchovní postoj církve k životu se nyní často nazývá její spiritualitou. Spiritualita je soubor duchovních postupů v jejích přístupu k aktivnímu vyznavačskému a svědeckému životu jistého společenství. Misijní úkol současně spirituality církve dá se popsat velmi jednoduše: v místech setkávání křesťanského poselství s moderním životem ukázat člověku, jak může dnes žít jako křesťan.

R a n n í m e d i t a c e

Nastal den. Minula noc a touto nocí s konečnou platností včerejšek. Snad to byl dobrý den, ve kterém jsem byl spokojen. Snad bych si přál tento včerejší den vrátit zpět. Nejraději bych jej žil ještě jednou. Je však neodvolatelně skončen. Je včerejškem. Proto zakouším ráno-dnešní i všechny další rána - jako výzvu, abych hledal dnešek a v dnešku opět bezpečí, radost a odpuštění.

Minula noc a touto nocí s konečnou platností včerejšek. Snad to byl den, ve kterém jsem trpěl. Ve kterém jsem stál v cestě sobě i jiným. Nejraději bych na něj zapoměl. A přece tu byl. Sepnu-li své myšlenky s tímto ráno které začíná, pochopím-li je jako cosi jedinečného a pochopím, proč žasn timer vyslovil svou zkušenost nového rána v prosbě i vynání pokory. /M.D.

Miroslav M. J I R E C

Karlovy Vary -----

Z básně

" M y " /1975/

... Bylo to jako v bazaru
jedno právo - jeden bol
jak v mystickém oparu
bylo to však dobou
Rozpadly se hodnoty
skončilo též Krásno
zbyly jen Poroty
světlo myšlení zhaslo
knoty života pomalu
končily
svou pouť k patě svícnu
se snem se loučiv.....

Blouznivé větry sháněly déšť
semeno teprv dostalo křest
jablka z Edenu ztrácela význam
přetřela k plevelu, dali je krysám
spad z nebe blask...

...zbytek se "stretl" / -----

P o z d r a v z e s v ě t a

Cizí a sám

s nadějí V podkroví ticha
šléný Zmoulám pohled ze světa
nevím co s ním Kam ho dám
jedna věta A ruce se klepají

Přihel pozdrav

vzpěnila jsi jen můj vzték
držím se kliky Otáčím klíčem
já musím Musím hned

Bory šumí

v očích hučí a před nimi rudá krev
zámek drží Klíč se láme
připadám si jako šnek

Drahá

Kláro
nač ty barvy
z podkroví stala se klec
stále za to poslat pozdrav ?
připadám si teď jak šnek.

VEGETACE JAKO ZVUKOVÝ KATALYZÁTOR PŘÍRODY

Je známo, že porosty rostlin tlumí
hluk, avšak vliv různých druhů ro-
stlin je rozdílný. Pro pochopení a
využití probíhajících fyzikálních
pochodů byla zkoumána vegetace róz-
ných druhů.
Prokázaly se tím různé zákonitosti
např. listy absorbují jen malý po-
díl zvuku na nízkých frekvencích,
ale naproti tomu značný podíl na
frekvencích vyšších; že měkká půda
absorbuje značný podíl nízké frek-
vence, ale je bez účinku na zvuky
frekvence vysoké; že listy a větve
stromů tlumí huk tím, že jej tříš-
tí.

Ztráta zvuku při vysoké frekven-
ci je přímo úměrná vzdálenosti.
V borovém lese je zvuk o frekven-
ci 8000 Hz redukován o 80% již v
30m vzdálenosti.
Vozidla jedoucí větší rychlostí
vydávají zvuky vysoké frekvence,
jež jsou lépe tlumeny hustým lis-
tovicím. Např. ton o frekv. 1000 Hz
je redukován 30m širokým pásem
kukuřice o 50%.
Tvrdá půda absorbuje zvuk velice
málo.

Dr. J. Bláha

"Pacifismus" jako takový, to znamená jako stoický postoj vůči nespraved-
lnosti, není křesťanskou ctností, neboť je negací biblického principu
lásky, jehož základním rysem je odstranění každé nespravedlnosti, kterou
uplatňují utlačovatelé vůči utlačovaným, bohatí vůči chudým, mocní vůči
slabým a které znamená ohrožení míru. Je ohrožením tvrdých schopností
lidského ducha.

S. Arce-Martinez

N O Č N Í R O Z H O V O R Z Č E R V N A 1415

Přicházíš mistře Pálči
 jak Nikodém v noci
 ze mnou do cely
 mistře a kdysi příteli
 přicházíš pomoci
 však teprv po ovoci
 poznáme zda jsme chtěli
 jen to nejlepších
 mistře a příteli
 třeba někdejší
 Vysokého učení mistře
 chápávals bytře
 rychleji nežli já
 ducha doby
 tvůj životopis zdobí
 odvážnost myšlenky i činu
 komu klást za vinu
 že spolu s časem lidé mění se
 ne ty nechceš mou hlavu na mise
 přicházíš nabídnout svou upřímnou radu
 vybrat ze snopů záporů a kladů
 vím předem který klas
 svou duši spas
 apage sstaneš
 ne odpusť bratře vyslechnu tě
 až každé tvé slovo krutě
 do srdce řече
 někdejší příteli a kněze
 Ty který jsi chtěl kdysi měnit svět
 přicházíš poradit
 jak sesmolit několik vět
 vět chytře dvojnásobných
 s jediným jednoznačným slůvkem v nich
 a odvolávám se

Vím za něco něco
 za jediné slovo
 lze získat mnoho
 ale nepsané dohody
 za něco výhody
 říkáš že obecné dobro velí
 abychom neulpěli
 na své ješitnosti
 stačí se trochu kát
 a bude zas telár oblékat
 čekají betlémské ovečky
 však kdo z vás pečlivě myslí...
 odpusť to bude z horečky
 že mluvím nesouvisle
 říkáš nedělat hrdinu
 ale v tuto hodinu
 není ve mně strach z ponížení
 ne v tom to není

už dávno nejsem hrdý lev
 kníží mi zuby a dnes jsem zvracel krev
 spíš psu teď podobám se
 málo mi záleží na osobní kráse
 na hrdosti ověřené trny
 na hrudi a ústech bez poskvrny.

Odřeknu se kacířství a bludů
 odvolám beze studu
 své omly a poblouzení
 jak ale odvolat co bylo a není
 zřící se bludů které nejsou moje
 kát se z nespáchaných vin
 elovní potyčky a boje
 a preláty jsou jen stín
 toho ož vskutku kráčí
 a ty to dobře víš mistře Pálci
 mistře vysokého učení v Praze
 přespříliš draze
 bych zaplatil kdybych jím vyšel vstříc
 něco bych získal ale ztratil víc

Napsat těch několik vět
 znamená že dvakrát dvě je pět
 že není to co je a je co není
 mistře a příteli
 takhle není pěni
 na slovíčcích a paličatost
 neobviňuj mne z pychy
 ta tam je moje mladost

Víš jako já že jejich přianost
 jen ten oblomí
 kdo zřekne se rozumu kdo popře svědomí
 o to jim jde ne o pár sporných teorií
 odvolat svědomí a rozum v tom to vězí

Co ty bys dělal na mého mistře
 příteli odpověz mi teď
 že to je těžké to vím i já jistě
 což nemá mistře lepší odpověď
 proč pláčeš mistře Pálci
 proč pláčeš ?

... Kam ses to narodil můj malý svatý
 Kam ses to narodil člověče
 Do náruče ujíždějících stěn
 Do náruče Fizeň na dálku
 Do smogu otrávených myslí
 Do míru jenž suplují za válku

Kdybys byl dítětem tohoto
 století
 musel bys přijmout krále
 hajky a teroristy
 podle diplomatického protokolu
 nabízel by ti pravdu, olej,
 společenský ráj
 a hlavně svou
 výluvnost...

JAN Š N A J D R

/ z básně "Český Metlén" /

NEBOJ SE NEJHODNĚJŠÍ - v nejhorším případě tě mohou zabít.

NEBOJ SE PŘÁTEL - v nejhorším případě tě mohou zradit.

BOJ SE LHOTEJNÍK - ti nezabíjejí a nezrazují, však jedině
 s jejich mlčenlivým souhlasem existuje
 na zemi zrada a vražda! BRUNO JESTŘEK

U S T I :

XXXXXXXXXXXX

B Á S N Ě z let 1978 - 1980

Soustředění, tvé oči, pauza jen tak z dlouhý chvíle,
taneční prostor je uvolněn.
Kopnout se do zadku, zapálit svět, pokřbít živého,
rozdařchat oheň.
Ne nechci lhát, jen jsem byl postaven před tenhle problém.
Stál jsem tam a možná ještě stojím tak trochu přiblíže,
ruce mám prázdný, čekám na gesto
nebo na myšlenku,
která mě máhly zradí.

Z á p i s k y

1.

Sladké nic nedělání se rozprostřelo
na zelený louce snů.
Burbění noci se mi pletlo pod nohama
a démoni všech duší se slétávali
na lunaparku rozprášených ideálů.
Nejzataženější skvosty světa se leskly v bídě lidských pokladů
a na fontáně lesklých proudů tvých pohybů
se vytvářel hlouček kouzelných lidiček,
kteří vychutnávali tvou skvostnou nádhernu.
Já si přál stát mezi nimi a hledět ti do očí.
Vychutnávat tu krásu
a pak se jít projít, sestavit se v té nejzabídnější hospodě
a tam se opít,
ale nocný vládce nebes tomu nechtěl.
Tisíce rukou se po mně sápal
a tisíce hrdel křičelo: Ven, táhni odtud.

2.

Zešloutlé loňské listí mi padalo skrze prsty
na zpráslou udusanou zem.
A teď jsem chtěl něco říct,
ale všechno se stratilo v hloubce a nezmyslnosti mlčení.
Tak už dost.
Rozjet jsem to chtěl - Život.
Páni, prosím vás, neodvracejte ode mě oči,
jsem váš bratr, váš blízký
a vy, páni v našlehlých kvádrech, sestavte mi,
já chci taky někde jet.
Politiku neďlejte beze mě.

3.

Je odstartováno.

Opilý číšník rozlil pivo na mým stole,
nechutnal mi oběd,
pionýři šli pozdravit presidenta republiky
a na rohu Václaváku usnul opilý důchodce.
Včera jsem si koupil kytku
a dneska je už zvadlá.
Kam všichni spěcháte ?
Jsem tu já,
zastavte se a podívejte se mi do očí.
Automaty chrlí miliony čísel
a ptáci mi zobou z ruky.
Kněz v kostele se stále díval na hodinky
a já v první řadě držel svou hlavu v dlaních,
svou hlavu na kříži,
hlavu v nebesích
a pětkrát za noc jít na záchod,
poslouchat Family,
číst Merouaca
a pak se jít znova opít.
Stala se velká katastrofa, nad Betlémem zapadla hvězda
a já neměl na vlak, abych se s ní rozloučil.

4.

Mladická nerozvážnost budila pohoršení v trestním rejstříku
a už křičeli zločinec.
Nadmuté město se vytrácelo v mlhavém oparu tvých vidin
a nohy rostažené křičely,
že se to musí stát.

5.

Seděl jsem celou věčnost v zakouřené místnosti
a sledoval přihlouplost přítomných rozhovorů.
Páni študáci, znáte ještě něco jiného
než učení, sport a žvanit nesmysly ?
Kreslil jsem si pávabné skicy tvé tváře
a když jsem odcházel,
nechal jsem to na stole ležet místo peněz.

6.

V prchlivosti myšlenek jsem zavadil o jednu
a tou jsem se chtěl řídit.
Páni učitelé mě vedli dlouhou studenou chodbou
a já stíral prach s oprýskaných zdí.
Koukni se za sebe, vidíš co vláčíš ?
Brzdy zaskřípaly
a v pátek jsem šel na pohřeb svému kamarádovi.
Slunce mi vnutilo jít kousek pěšky
a na hřbitově se odehrával maskurní bál.
Jak ještě dlouho bude trvat to věčné opomíjení mysli ?
Upřímnou soustrast, pár slz
a zpátky zase pěšky.
Za pár let v novinách budem vzpomínat
x - té výročí jeho smrti.

7.

Konečně ses zvedla z postele
 a šla si vydělávat na chlast a cigarety.
 Krámy jsou ještě zavřené
 a pouliční lampy mi plivou do tváře
 zbytky noční energie.
 V noci někdo vyvrátil zábradlí před kostelem
 a kněz se stále díval po hodinkách,
 aby ještě stihl zbytek dne.
 Tisíce praporů mi ovívalo tvář
 a já zahleděn do sebe, se na jednom úšlenu uškrtil.
 Zadnice krásných žen mi létaly před očima ze strany na stranu.
 Bylo v tom něco okouzujícího.
 Stoupl jsem si za roh
 a pozoroval lidi jak vychází z kina.
 Tebe jsem mezi nimi marně hledal.

8.

Trpaslíci lidských neřestí
 se mi pletli pod nohama
 a já se šátral podél zdi,
 hledal jsem vypínač.
 Světlo se rozsvítilo
 a já zůstal sám, stát v chladném průjezdu.

9.

Vidím zvlíněné pohyby světa
 jak se odráží v mlhavém zasklení mého příbytku.
 Vidím servírku roztančenou mezi stoly
 s podnosem plným piv
 a kousek ode mě je východ.
 Většinou odcházím jako poslední,
 kam taky spěchat.

Stojím před tvým barákem
 a vzpomínám, jak jsem ti házel kamínky do oken.
 Tramvaj zastavila a já vystoupil.
 Běžel jsem - opilý smutkem -
 vstříc nočním běsům.
 Dva ruští vojáci se mnou svorně blili
 a pak se odcházeli hlásit do kasáren.

10.

Vily noci kolem mě bláznivě tančily
 a jedna z nich mi šáhla do rozkroku.
 Nučivá slabost sebou plácla do bláta,
 kde se smíchem se vyválela s přízraky noci.
 Popeláři vysypávali popel
 a jeden z nich mi podal knihu.
 Ze země stoupala pára
 a v jejím mlžném závoji se hrbil člověk.
 Počal jsem věřit v nesmrtelnost díla.
 Onen člověk povstal
 a z kamení postavil monumentální náhrobek.

Zvedl hlavu k nebesům
uklonil se
a odcházel noční tmou,
až se mi ztratil z očí.

11.

Kluzká půda pod nohama šedivé okolí,
nade mnou tma.
Mergot, tak už rozsviťte.
Flameny věčného ohně sežehly tvé přiračky o mateřství
a já musím stihnout poslední autobus do práce.
Sedím a čumím starým bankám do tváře,
v práci se sedřu, ušpiním
a ty své špinavý ruce si umyju v kašně na náměstí,
pak zvednu oči
a dlouho budu pozorovat střechy baráček.

12.

Sledujte množiny vzduchu tančit v prostorách věčnosti
a budete si připadat hrozně straceni.
Stavíme chrámy a málo komu to trvá tři dny.
Všední zprávy pokropily svět
a někdo řekl,
že jsem plastickéj
Vidíte tu rozvodněnou řeku
a uprostřed ten mylý ostrov ?
Tam žiju já .

13.

Čtenářům politických novin
jsem opal do rukou svou sbírku,
pak jsem se otočil abych na ně neviděl,
když se můj pohled vrátil zpátky,
nikdo tam nebyl.
Má sbírka ležela pohozená v koutě.

14.

Srdcová dáma roztážená na písku
ucucávala sklenicí konaku
a já záviděl mouchám,
který jí sedaly na opálenou hrud.
Ležela tam celý den
a když vstala,
vypukla někde ve světě další válka.
Agresori rabovali, vraždili, opíjeli se, obcevali,
vzpomínali na rodiny, sledovali hvězdy.
Mírové jednání v Helsinkách
skončilo podepsáním bezcenného kusu papíru.

15.

Dva velký runy a jednu flašku s sebou,
pak zase spocený oddechují opřen o zeď.
Tam někde vepředu jseš ty ,
skrytá tmou, pouličním tichem
a šklebící se prázdnotou.

16.

Bloupost a stupidnost chtějí jít na velkou
 a já jim podstrkávám nočník.
 Chlapi, no tak, nesaňte se.
 Patroni předsěstských smetišť
 hlasují o lidských právech
 a pak se sačnou tahat o píchlou pneumatiku.
 Běže, zastav se, podej mi ruku,
 poběžíme spolu nasodralými lukami
 a budeme vdechovat vůni kopretin.
 Co tvá víra v lásku ?
 Já ti ji nevzal !

17.

Z komína se táhl černý kouř
 a aračna pohyblivých bodů si hledala
 nové parkoviště.
 Stejnokroje dnů se vnašily mezi dav
 zašlápnout velké vyšlenky
 a já, krčíc prsty v pěst,
 jsem opouštěl přelidněný amfiteatr.
 Rozbité sklo a nad ním sláva praporů.
 Odýchaný náměstek a rozduchaná sekretářka
 a pino prázdných lahví.
 Vyšlenkové pochody uhýbaly podél železnice
 a stoupaly vzhůru k nebi,
 kde si tvořily vlastní fatamorgány.
 Krčení motorů utichlo
 a v noční tmě zasvítit tvůj bílý prs.

18.

Jednou jsem si řekl,
 že už toho nechám
 a pak jsem dlouho přemýšlel
 - vlastně čeho ?
 Pohrozená knížka budila pohoršení
 v mém malém a tmavém příbytku.
 Obrazy rozvěšené na prádelní šňůře
 se houply ve chvění větru.
 Šepot milenců se ztrácel v hluku atomových výbuchů
 civilizace
 a na okraji města visel oběšenec.
 Mír a pokoj jeho duši.

19.

Strach se pomalu vytrácí
 a co na to nebe ?
 Brečí.

Chlapci si brouzdají svá nahá lýtka v kalných kalužích
 a Věčnost si najde tvou bytost vtěsnanou v krajici chleba.
 Šaty, i když roztrhané, visí v zářivém svitu luny
 a krásy světa se schovávají pod bílými zdmi
 nových paneláků.

Z I V O T

.....

/ 26.9.1990 /

K svému životu čerpal ze Slunce.

které je však neustále schováno
za mraky.

Můj život je touha

po pláňu Slunci,
které by mne však dozajista
sádklo na uhel.

PETER FROG

Nezbyde tedy než přijímat částečnou pravdu,
odírající nás do svého roucha.

S touto pravdou žít a být.

Ucházet v ní stále nové - nekonečno ...

S bytí v ní obsaženém

se potýkat.

však nezahálovat se

pravdou absolutní.

Tudíž zůstat člověkem!

Martin P O I N T

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

K R I Z E R A C I O N A L I S M U

"Jsem racionalista", prohlašoval o sobě polský režisér Krzysztof Zanussi a hrdiny jeho filmů od krátkometrážní prvotiny Sart provinciala /1966/ do Ochraného zbarvení /1976/ byli především intelektuálové. Při plném uvědomění, že existními postupy nelze dosáhnout konečného řešení - preferovat racionální aspekt - spatřoval v něm těžší lidské aktivity. Realita byla pro něj dialektickým konfliktem racionálně pojatých protikladů. Rousseauovský odkaz považoval za dosud nepřekonanou příčnu. Kritickou reflexí Zanussiho dosavadních postupů je jeho zatím poslední film Spirála /1978/. Hrdina filmu, Tomáš /Jan Nowicki/, je postava anonymní, jeho minulost je nám neznámá, víme jen, že posuzováno měřítky současné technokratické společnosti to byl člověk všestranně úspěšný: vrchol kariéry, úspěchy u žen, materiální komfort, cesty po celém světě. Všechno, k čemu směřoval, dosáhl, a nyní se před ním rozevřela prázdnota těchto hodnot. Tomáš teď přijíždí do hor zemřít.

V prologu filmu skopne klíče od svého sportovního auta z mostu do horské říčky. Přichází do turistické chaty a zde, v tomto mikrosvětě, naposledy bilancuje, připravuje své rozhodnutí. Snaží se nalézt kontakt s lidmi. Otevřeně se ptá na smysl jejich existence, ale jeho deziluze se mu jen znovu bolestně potvrzuje; svým chováním a svými přímými otázkami je na obtíž, nikdo se o jeho problémy nezajímá. Revolučně se tváří mládež; studenti, kteří mluví především o Západu a možnostech výtělu tam, ani hippieovský filosof, který vidí budoucnost v cestě do Indie, netvoří výjimku.

"Ty ničemu nerozumíš, vy všichni ničemu nerozumíte...já ti povím, co ty víš, protože já to znám: auto, úspěch, cesty do zahraničí, tady opepřit, tam opepřit, a co a co? A potom, když to všechno bude třeba sečíst, vezmeš to do hrsti, zmáčkneš, tak ti vyleze mezi prsty smrdící hovno..."

Tomáš si půjčuje spacák a horolezecké lano a odchází. Druhý den ráno, když je zřejmé, že zůstal na sněhu v horách, jsou podnikány záchranné výpravy. Někteří obyvatelé chaty kvůli němu nyní dokonce riskují život. Nakonec je objeven vrtníkem; vylezl na vrchol horského veličana a tam se oddal smířlivému spánku. Mlouhý záběr vrtníku přepravujícího položrádkého Tomáše do nemocnice uzavírá první část filmu.

Rozhodl se pro smrt a procitá v léčebně, bezmocný na nemocničním lůžku, tělo se mu rozkládá zevnitř. Jeho případem se zabývá jeden celý univerzitní seminář. Přicházejí za ním i někteří návštěvníci horské chaty, začínají o něj mít zájem, když už ho nepotřebuje. A navíc, smrt je příliš blízko, stratil svobodu volby, teď z ní má i strach. Když náhodou uvidí, jak omývá jeho mladého spolupacienta, ovládne ho tak silná deprese, že se bezvládně sesune po schodech k postelce stařenky, kde propadá v bezmocný, téměř neslyšitelný pláč. Stařenka se k němu otáčí, s lidovou prostotou ho hladí po hlavě a konají: "Co se stalo, chlapče?"; jeho nářek se zdvojnásobuje. Lidské přirozenosti se příliš vzdálil a teď už je pozdě pokoušet se o návrat kankolli. Nyní má možnost jen sebrat své poslední síly a definitivně se osvobodit. Nechává se odvést sestrou na konec chodby k oknu a posílá ji pryč pro cigarety. Kolem prochází psychologka, která se zabývala jeho případem a která má hlava plnou jiných problémů, přesto se na něj obrací s profesionálním "chápaním" úsměvem. Tomáš

F. A. R I C H A R D

L Á S K O P R O K L E T Á

Dnes v noci

hvězdy jsou kalné
měsíc šel spáto závěj otazníků
na cestě k jitru

klopýtám

koncíl v mém nitru
projednává otázku

zartvýchvatání Lásky

vsazuje nitru

na hlavu štaté

na hlavu Uprchlé

štaté a živé

uprchlé a vracející

se

na černé klisně

bezezpečných nocí

Pochybnost zatracení
polyněk touhy
do rány kape
Našeptavač Sen

ráže jsou suché

stále však voní

přesto však voní !

Pod maskou šaška

tváří se vesele

toužím však po ní
když vzpomínky z ocele

tou nocí zvoní.

II

... Miriam

na tebe vzpomínám
když
slunce plete ranní bíč

- ne to není chtíč
jen touha tebou
a slepotou
posedlá -

Miriam

Tebe
jen Tebe proklínám
když
meluzína fičí
a na okno buší déšť

- sic říkám si
: vem to čert
však u srdce
je mi všelijak -

Tvá cesta zpět

z mého nitra
zůstala zatlučena hřeby

zklamal i lékař Čas
odražen nemocí
již snad
lěčí jen hroby

.....

... v tvém jaéně dál
noci chodí spát
v tvém jaéně
rodí se jitra

vzpomínka doutnavá hluboko uvnitř
ostrá jak břitva sebevraha! zůstává
paní
spravující hroby

P O D Z I M

Podzimní

vyždímaný

slunce

paprsky slabé

jak dotek motýla

vůně dívek

ohně na planinách

šustot draků

a

suchých květů

na hrobech

barevný přeliv

listů

syčravost vlezlá

jak

smrti dech

je říjen

a

bílý kůň

řeká už

za oknem .

+++++

Soumravný šepot
úst

/AD MAIOREM GLORIAM AMOR/

cudně, nestoudných

Pominulá vzpurnost

tvých stehů bázlivých

rozervaných jen jednou životě

v kolébce noci

k prvnímu přijetí
l á s k y

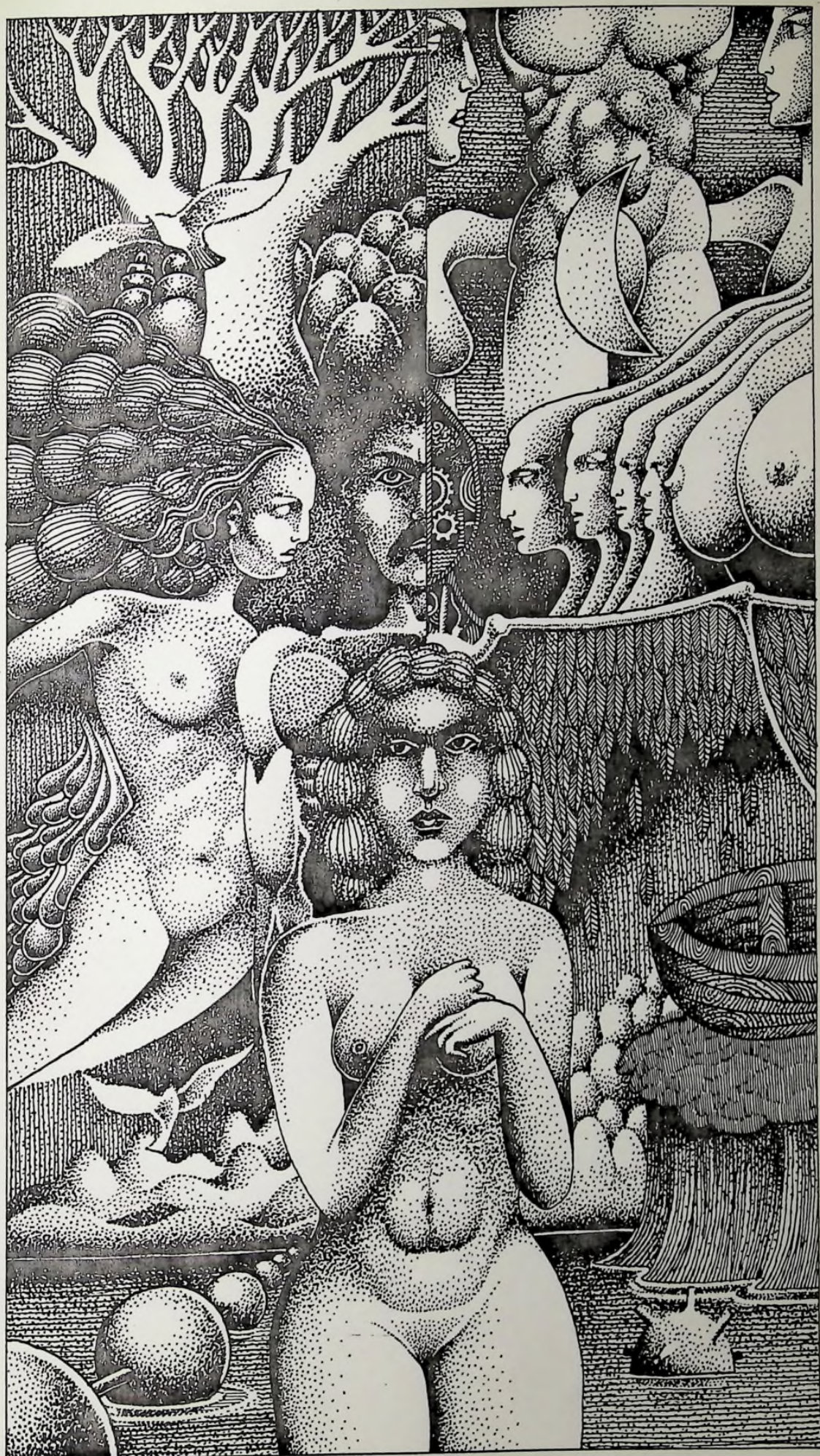
Y G

To vše zůstalo skryto

pod žhoucí pečetí

vzpomínky

v legendě První noci.

/Untitled/

V klosech našich dnů
bez přestání hoří
vonné tyčinky iluzí

a snů

chiméra lásky
mrká na nás
přes gagátový závoj

zlatou pavučinu

kroutí se v krbu
v objetí s plamenem

chuchvalce purpurové mlhy
zastírají výhled

z kyklopských jeskyní
našeho věku

výhled na slunce

podnět k útěku

Signály touhy
kvílení do tmy

věčný návrat ozvěny

černé šípy samoty

obalené mlhou

předešlých podzimů

uzly výkřiků

tlející listí
zbytečných návratů

zarostlé nápisy

srdce

ve vrásčité pleti stromů

bloudění

v labyrintu

Mrtvých domů

- a slov -

- a srdcí -

- a těl ! -

soumraky hořkosti

a nedopitých číší...

S a l o m e

=====

Salome

denně tě potkávám

řikáš si jinak

Salome tě nazývám

to jméno ti sedí

jak šádné jiné

i když nemáš prachy

na stříbrný táč

pro moji hlavu

a neušíš tančit

přesto

Salome srdcem

Salome duší

Salome skutkem

jsi

/JSI/

XX

V I C T O R I A

Malá studená válka

v každém z nás

kvetoucí slova

na periferii pravdy

bloudíte statečně

ve slepé uličce

syntetické naděje

padáte na hřachu

všerajších slov

/svých vlastních slov/

Malá studená válka

v každém z vás

/na zdi Kristus

s ohrádkami

nanohou/

se štítu žvete:

V I C T O R I A

!

XX

Z nebe padá déšť a řev sirény
 krvavý déšť v záti modrých neónů a televizní obrazovka
 Vesmíru přepnutá bachtery na pátou dimenzi do zblbnutí
 ukazuje monoskop Věčnosti
 blask stíná říše
 tesknota škrábe na okno mého vlaku ocelová hudba
 tříští sklo a střepy se mísí s deštěm
 troby myšlenek obehané ocelovými pletivem snů
 a v nich strach
 poslední cigareta pojímá poslední onež
 když pravda se chvěje v základech
 jak náš sabodnutý do těla nedávno teplého
 odcizenost nitra - popel a krev ve víchru kulometné srážě
 vrstva ocelových pilin v tvém srdci
 řev orkánu ohnivý blů
 pancí stroj sbrocený krví
 dýma zahalená v praporu
 olověná obloha
 soumrak ideologií
 kdesi v mlze vyzvání telefon

 nekonečné schodiště času se kymácí pod údery láh
 telešný cukr naděje na křídlech ocelové všely
 most z olově zavěšený pod čerajm mrakem noci
 slaná příchut dolarové lístky a kyselý med radioaktivních včel
 hořící šefík v závěji plynu

kdesi v mlze vyzvání telefon
a zvony v ledové jeskyni
pochodeň na dně moře
hřbitov v pralese hniјících kopretin

ocelová spirála na dně Vesmíru
spirála Smrti a Života
Zoufalství a Naděje
nenávisti a Lásky

spirála bez konce

nekonečno

Vesmír

Věčnost

Bůh

/1976/

z Království plastických tváří a
papírových růží -

D Ě J I N I S M U S

Vznik a vývoj džinismu:

Džinismus /Jainism, Djinism/ v historii indických náboženství, kultury a umění zaujímal a zaujímá jedno z nejpřednějších míst. Jako příklad můžeme uvést perlu tamilské literatury TIRUVALLUVARŮV KURAL, básně vrcholné umělecké ceny didaktické sbírky NĀLADIYĀr, Pa-ra Mōri Nānūru, básnická díla Sillapdikāram Ūntamāni, Nālaipādi.

Džinistická tradice tvrdí, že džinismus existuje od věčnosti, v základních zásadách nezměněn, a že jen čas od času přicházejí světci, vörozvĕstové zvaní džinové neboli tirthamkarové, kteří džinistickou nauku vykládají a hlásají podle chápavosti toho kterého věku. V nynější sestupné periodě /avasarpinī/ bylo prý 24 tirthamkarů. Zprávy o prvních 22 jsou rázu mystického a stěží lze v nich spatřit zrno historické pravdy. Pouze dva poslední tirthamkarové jsou historickými osobnostmi. V nynější době se objevují názory badatelů, že i zprávy indických pramenů o 3. tirthamkarovi, který tyto poslední dva předcházel, jsou založeny na nějaké tradici.

Podle džinistické tradice se narodil předposlední džinah jménem PÁRŠVAN v Benáresu r. 817 př.n.l. a ve třiceti letech zřídil tirth, čili stal se tirthamkarem. Ostatní zprávy o jeho narození a životě se zachovaly v džinistických spisech a v Diganbarských púránech, podle všeho se však jedná asi povětšinou o legendu. Zdá se, že tento prorok nebyl ani zakladatelem nějakého nového náboženství, spíše se zdá, že na základě tajné víry trvající u džinistů se postavil v čelo skupiny šebavých mnichů, jichž se potulovalo tehdy po Indii nespočet bez vůdců a organizace. Tito mniši hledali v bezdomoví řešení sporů a problémů, které zmatky již tehdy nitrem mnohých Indů. Již ve starších upanišádách se setkáváme s názory, že jsoucno je jediné, trvalé, bez počátku a konce. Naproti tomu u prostých Indů trvá odedávna víra v dualismus těla a duše, zároveň s názorem, že duše při smrti mění svou schránku a přechází z těla do těla. To je starý předarijský názor, velmi podobný názorům, s nimiž se setkáváme u pozdějšího džinismu.

Je to zejména silně animistický názor, že duše, myšlená jako nějaká velmi jemná látka, vyplňuje celé tělo a působí se mu tvarem i rozměrem. Tento dualismus hmoty a ducha je též základem filosofie samkhjové, která měla pravděpodobně též vliv na vývoj džinismu. Tyto rozličné vlivy však není možno již přesně rozlišit. Je ale jisté, že tyto myšlenky jsou výsledkem myšlení lidového a ne umělé spekulace vrstev zabývajících se filosofií a náboženstvím profesorně - jako například Brahmaní.

Mimo filosofické otázky byly i společenské poměry faktorem vedoucím k tomu, že řady lidí odcházely z domova do bezdomoví, kde doufali v klidu dojít rozřešení spleťtých otázek života. Především to byla ševnivost kast, zejména kšatrijské a Brahmané. Tato ševnivost se projevuje již v báji o Prasúrámovi.

O Páršově formulaci džinismu mnoho nevíme, třebaže se udržela až dodnes džinistická sekta, která uznává za posledního tirthamkara jen Páršvánátha. Jsou to tzv. Osválové.

MAHÁVÍRAH

Mahávírah, poslední džinah v této světové periodě, je i samým džinistým uznáván za reformátora náboženství, nikoli za zakladatele. Tím se velice liší od Buddha. Podle džinistického náhledu se liší i

tím, že jedině džinah je naprostý Buddha /sammā sambuddhó/, kdežto Gótama Buddha dříve hledal uspokojení v jiných sektách, než se do-
pracoval jasněho poznání a dosáhl uspokojení a osvícení.

Život Mahávirův, třebaže též zahalen bájením, můžeme rekonstruovat a popsat na základě džinistických zpráv, konfrontovaných se zprávami nedžinistickými. Jsou to zejména zprávy buddhistické, které nám podávají důkazy, že Mahávirah byl historická osoba a že džinismus byl hned od počátku samostatnou soustavou, nemající nic společného s buddhismem, jak se kdysi pokoušeli dokázat někteří evropští učen-
ci.

Na základě historických pramenů, jež máme po ruce, s plnou jisto-
tou můžeme tvrdit, že Vardhamánó Nattaputtó, řádovým jménem Mahávi-
rah, byl starším současníkem Gótama Buddha a že jeho reforma vyrostla
ze stejných předpokladů jako vystoupení Buddhovo. Víme také, že
to měl podstatně lehčí ve své práci než Buddha, jelikož se přidržel
starého řádu Nirgranthů /v páli a prákrtě Niganthó/, o nichž se bud-
histické spisy zmiňují jako o úhlavních nepřítelích, uvádějí, že je-
jich vůdce zemřel v Pávé /Nátuputtó/, což se plně shoduje s tradicí
džinistickou.

Narození Mahávirův klade tradice /světambarská/ do r. 599 př.n.l.,
kdežto prof. Jacobi posunuje datum do let 477-476, čímž přibližuje
Maháviru Buddhovi. Digambarové zato posunují rok jeho narození ještě
dále, do r. 659 př.n.l. To se však nezdá pravděpodobné, protože to
odporuje tradici buddhistické. Podle tradice se Vardhamánah narodil
v předměstí města Vaišsalí zvaném Kundaग्राम. Podle tradice světam-
barů žil prý až do svého 30. roku v rodině, oženil se dále s Jaśó-
dou, s níž měl dceru Anodžudžu. Po smrti rodičů sestoupil do mnišské
ho řádu mnichů páršovových, podrobil se díkšě a vzal na sebe všechny
přísné povinnosti řádové disciplíny. Po lěti měsíciho řádového živo-
ta odložil prý i oděv a po dvanáctiletém mnišském životě došel vše-
vědoucnosti /kávala džánanam/ a začal kázat nauku, která byla zdoko-
nalením učení Páršovovým. Tradice světambarů klade toto veřejné vy-
stoupení do r. 597 př.n.l. Mahávirah pak kázal prý plných 30 let až
do r. 527, kdy zemřel ve městě Páva-purí.

Po svém osvícení kázal Mahávirah svou nauku a vyučoval svých 11
učedníků /gama-dharah/, kteří měli zachovat a dále šířit jeho učení.
Jména učedníků se uvádějí shodně ve starých džinistických spisech i
v nápisech, a jsou: Indrabhúti z Gautama Gótra, Agnibhúti z Gauta-
ma Gótra, Vajubhúti z téhož gótra, Mandikaputrah z Vasištra Gótra,
Maurjaputrah z Kásjapa Gótra, Matarjah a Prabhárah z Kaudinja Gótra.

Okolem gamedharů bylo sestavit nauku tirthankarevu v pevnou sou-
stavu. Soustava se udržovala ústní tradicí. Džinistický kánon byl u-
veden v konečnou podobu však až na koncilu ve Vallabhi, který se ko-
nal pod vedením Devadhhiganina v r. 980 po nirváně Mahávirově, tedy
pravděpodobně v r. 454 nebo o 60 let později. Texty byly rozděleny v
tyto sbírky: 41 sůter, dlelících se na anga /11/, upānga /12/, ůheda-
-sůtra /5/, mūlasůtra /5/ a 5 rozličných jednotlivých sůter. K nim
se dále řadila Pañna /prakírnaaka/, díla netříděná, kterých bylo 30.
Dále 12 komentářů /nirjukti/ a 1 Mahábhášjam. 11 ang jsou prý zbytky
původních 12 ang, které prý dohromady s půrvy a některými jinými
texty tvoří nauku každého tirthankara. Digambarové však tvrdí, že
původní znění džinistické nauky se úplně stratilo.

DŽINISTICKÁ NAUKA

Základním kamenem džinistického náboženství je nauka načrtnutá v džin-
istických kanonických spisech. Z jejich povahy plyne, že dž. nábo-
ženský názor na svět není nikde podán uceleně, nýbrž je víceméně v
podobě stručných aforismů roztroušen v celém obsahu sbírky dváda-
sangí /12 ang/. Nejdůležitější částí kánonu v tomto smyslu jsou pre-
devším "Bhagavati" /vliv haprandž naptih/ a "Sthánangaa". Ovšem to
se týká jen světambarů. Ale názory digambarů se liší tak nepatrně v
otázkách světového názoru, že jejich spisy /světamb./ můžeme s nepatr-
nými výhradami přijmout za všedžinistické.

Džinistická nauka je z hlediska digambarů nejlépe vyložena v "Gom-mata sárah" od NÉMIČANDRY. Pro výklad dž.nauky je nejdůležitějším pramenem spis "Tattvārthahigama-sútram" od UNÁŠVÁTIHO a "Dravja samgahah" od NÉMIČANDRY, dále pak i "Pañčastikásárah" KUNAKUNDŮV, jednající o pěti tělesných součástech jsoucna, VINAVIDŽAJŮV encyklopedický spis "Lókaprakásáh" a některé současné knihy džinistických mnichů.

Džinistickou nauku lze rozdělit /jako každé náboženství/ ve tři části - citovou, rozumovou a praktickou.

První část, vyžadující citové uznání - víru - by ještě nejspíš mohla být nazvána dogmatikou, protože se v ní však hlavně pojednává o nejvyšších pojmech, o pojmu Boha, ponechává se pro tuto část název teologie, v němž je obsažen i pojem Boha.

Druhá část nauky, která představuje rozumovou stránku a podává světový názor - je metafyzika. K ní se jednak pojí logika, jednak kosmologie. Sem náleží předpisy pro mnichy a věřící jak se chovat v rozličných životních situacích.

T E O L O G I E

Rozlišit džinistickou teologii od metafyziky není tak snadné. Obě se navzájem prolínají. První a nejdůležitější zásadou dž. teologie, na níž stojí celá nauka, je dualismus duše a těla. Člověk se podle dž.nauky skládá z neživé hmoty adživah. Tyto prvky jsou v každém jedinci oddělené, a odtud víra v mnohé duše a dživah /životodárného - dživah/, kterou se džinismus ostře liší od brahmánské víry v jednotu duševního prvku.

Tato zásada je základem celé soustavy. Je uváděna ve všech džin. teologických spisech, ale ne vždy zřetelně. Příčinou toho je, že je pojátkem obou prvků metafyzický pojem karmana. Karmana je totiž výtvozem čínorodého dživah, ale je zároveň myšleno jako velice jemná hmota, výslednice činů. Ze spojení prvků životního a životodárného poutem karmana vzniká totiž čínorodý jedinec, jehož činy dále hromadí karmánovou hmotu, nebo za zvláštních podmínek ji rozrušují. KUNAKUNDAÁČARJA to vymezuje v "Pañčastikája-samajasáru". Uvádí vlastně 9 vlastností, kterými je obdařen dživah, ale tím je vymezen jeho poměr k neživotnému prvku, adživu. Vlastnosti tyto jsou:

1. Životnost /bhavati/
2. Vědomí sebe /čétaná/
3. Schopnost vnímat a uvědomovat si /upajógah/, rozum
4. Životný prvek je svým vlastním pánem /viśéśitah prabhuh/
5. Je tvůrcem svých vlastních karmán /kartá/
6. Užívá ovoce svých vlastních činů /bóktá/
7. Je vtělen a tím má stejný rozsah jako tělo /dóhamátrah/
8. Je nehmotný /amirtah: na hi murtó/
9. Je spojen s karmany /karma samjuktah/

Jednodušší forma téže teologické zásady vyjadřuje SVÁMÍ KÁRTTIKÉ JAH ve svém díle "Anuprékšá-ślóká", kde ve ślóku 184 praví: "Prvek životný ve spojení s tělem koná všechny skutky"

NÉMIČANDRA /"Dravja-samgrahu"/ vyjmenovává dživa ještě ze dvou jiných hledisek, totiž ze stanoviska obecného nazírání /vjavahára - najah/ a vědeckého /niśčaja - najah/. Z 1. stanoviska dživah je to co má 5 životních prvků /pránah/, totiž smysly /-indrijam/, sílu, /balam/, život /ájuh/ a dech /ána-pránah/. Z 2. stanoviska nazývá se dživah, co má vědomí /čétaná/.

Z těchto stanovisek vidíme zřetelně, že se pojem dživah nekryje úplně s pojmem duše v našem slova smyslu, že je to pojem svého druhu jediný - výhradní vlastnictví džinismu. Přesto, když si uvědomíme všechny rozdíly, při náležitě opatrnosti vystačíme pro překlad s pojmem duše.

Jinak můžeme tento pojem vystihnout slovy "životní prvek" nebo "životodárný". Vždy si však musíme uvědomovat, že tento prvek má jakousi hmotnost /příspůsobuje se rozměru těla/, nemá však tvar. Duše může trvat buď ve stavu dokonalém /siddhah/ nebo ve stavu vázaném na neživou hmotu, které dodává života, a s ní být předmětem přerodování, koloběhu života /samsári/.

Samsári džívah se nám jeví jako živá bytost, tedy ne pouhá duše. Proto někde, kde džin-spisy mluví jen o džívech, a mají na mysli tento zvláštní druh džíva, nemůžeme překládat pojem džíva slovem duše, nýbrž se musíme odchýlit od jednoty, která je v dž.teologických spisech, a označovat tento druh džíva jako živé bytosti.

Duše v každém stavu má schopnosti poznávací /darsanam/ a uvědomovací /džánanam/ dohromady nazývané upajórah. Ve stavu dokonalosti /jako siddha-džíva/, má tyto schopnosti v nekonečné míře /ananta/ a mimo to je dokonalá duše nadána ještě nekonečnou mocí /ananta-vírjam/ a nekonečnou blažeností /ananta-sukham/.

II. teologická zásada je, že člověk není dokonalý, ale může se zdokonalit. Životní prvek může dosáhnout i naprosto dokonalosti, tedy stát se siddhah. V dokonalém stavu životní prvek neboli duše nabývá teprve své pravé podoby a rázu věrnosti a vyznačuje se uvedenými čtyřmi nekonečnými vlastnostmi. Především nekonečnou vnímavostí /ananta-vírjam/ a nekonečnou blažeností /ananta-sukham/.

III. zásada je, že člověk svou duševní, životní podstatou může a má ovládat svou podstatu tělesnou. Teprve, když se mu podaří nadobro podrobit tělesnou podstatu podstatě duševní, dosáhne duševní dokonalosti, naproste svobody a úplné blaženosti. "Pañčastikája-samajására" objasňuje tuto zásadu ve šl. 151 a 176:

Šl. 151 -

"Světce, který ucpal oba prameny karmen, ovládá svůj život pokáním mnohých druhů, ovládne i dozrávání rozmanitých karmen".

Šl. 176 -

"Proto ten, kdo touží po nirvána, když odloží tělesné touhy i sobeckost, mezi dokonalými /siddhah/ uctívá své já, tím dosáhne nirvána".

Tj. člověk, kterých chce dosáhnout dokonalosti, musí se odvrátit od nedokonalých, hmotných sklouň, a musí úplně obrátit svou mysl ke své duševní podstatě, jakožto i k prvku dokonalosti.

Duše, která dosáhne stavu svobody, nazývá se džíva, vítěz, nebo tírbhamkara, stavitel přechodu, tvůrce církve. Jógendra charakterizuje džíva takto:

"Duše, která má dokonalé vnímání, dokonalé vědění, nekonečnou blaženost a moc, je džinah-džvah, dokonalý světec, dokonalé světlo". /Para mátna - prakáh /.

Džinové jsou dvojího druhu, jedni jsou prosti těla, druzí trvají dál v těle, až do jeho lidské smrti /nirvána/. Džinové prosti těla se nazývají siddhové, naprosto dokonalé /od slova siddh-sádhati, dojít, dosáhnout/. Podle dž. víry sídlí v nejvyšším vrcholu všehomíra /lókah/. Siddhah je definován v "Pañčastikája-samajásáru" takto:

"Ti, kdo mají život /tj. pouze džívové/ a v nichž nikdy není než životnosti /nejdou spojení s hmotou adžíva/, když jsou zbaveni těla, stanou se siddhy, nevyčísitelně blaženými.

IV. základní zásada džinistické teologie je, že každý člověk je jedine sám sobě odpovědný za to, jak se jeho život utváří. Švámi KÁRSTIKIJAH v "Anuprákša-šlócih" říká: "Sám si nahromaduje zásluhu, sám okouší rozmanitých blažeností nebeských, sám ničí karmana, sám také dosáhne spásy".

"Duše, která se neustále mění od věku bez přestání vlivem viru poznávání, stává se původcem svého konečného stavu i jeho uživatelem".

ANURACHANDRA - SŮRA

Džinistické náboženství je podle toho jedině náboženství, které člověku dává úplnou náboženskou svobodu a samostatnost; každý je v pravém smyslu tvůrcem svého štěstí, neboť každý čin jakmile je vykonán, působí cele na svého tvůrce a musí mu nést ovoce, které sám musí strávit - proto není v džinismu ani vykupitele ani spasitele, vyjma sebe sama. Každý jen sám sobě vykupitelem a sám sobě může získat spásu, ale nemůže ji získat pro druhé.

Následkem toho tirthankarové a ostatní dž. světci nejsou spasiteli lidstva v obyčejném smyslu, nýbrž jen lidem zprostředkující lidem spásu tím, že ukazují cestu.

POJEM BOHA V DŽINISMU

Velmi důležitý problém v dž. teologii v nové době je pojem Boha. Jde zejména o rozhodnutí, zda se pojem Boha srovnává s dž. naukou, zda dž. zná takové bytosti, které by se mohly stát bohy a zda tyto bytosti jsou skutečně bohové, nebo je-li džinismus ateistická soustava. Rozhodnutí možnost džinisté potírají se vší rozhodností a ostře se staví proti každému výroku, který by mohl i skýtě obsahovat výtku ateismu.

Ona otázka, že jedině člověk je zodpovědný sám za vše, co dobrého nebo zlého učiní, obsahuje zároveň, že nic nemůže obměnit výsledky lidského jednání a že nikdo nemůže uniknout následkům svých skutků. Ani Bůh, ani nějaký jeho pínosovník se nemůže mísit do lidského života. Proto také nemůže být stvořitelem. Stvořitel totiž předpokládá touhu tvořit. Protože každá touha se může vztahovat jen k něčemu co není, ale mělo by být, obsahuje již sama o sobě základ nedokonalosti. Nejvyšší bytost Bůh nemůže být nedokonalým.

To je stručně zísadaí stanovisko dž. teologie k otázce pojmu Boha. Zkoumat správnost logických vývodů neníleší tomuto pojednání. Džinismus v podstatě nepopírá jeoucnost Boha, ba naopak ve svých náboženských spisech hovoří velmi mnoho o Bohu, či spíše o bozích. Džinisté věří, že je bohů, tedy bytostí naprosto dokonalých nesčíslně mnoho. Zato však popírají, že Bůh, bytost naprosto dokonalá, mohla být stvořitelem nebo se mísit do lidských věcí - tedy působit v oblasti věcí nedokonalých.

Dž. nauka o naprosto dokonalých bytostech hovoří ve spojení s tzv. karmánovým zákonem - střežným bodem celého džinismu, který vyvěrá z víry v dualismus neživé hmoty a životního ducha, které se spojují karmánovým poutem. Jím se duše upoutává k neživé látce - toto spojení vede k nesamostatnosti, působí neklid a je příčinou nedokonalosti. Karma je myšleno jako převahice jenné, ale pevné pouto, které trvá s duší od věčnosti. Spojuje obě látky, brání látce životně opustit látku neživou, aby mohla v důsledku své přirozenosti stoupat do výšin věčného klidu a dokonalého vědomí /távala-džánana/, či votní látky, které se podařilo snižít všechna karmána.

Spasený dokonalý duch je totožný s osobností a onou živou podstatou každé živé bytosti /živah-štmá/. Tak spasení je najdokonalejší osobní, individuální duše a proto se nazývá pramátá. Spasené duše pokračují svou samostatností a je jich neomezený počet. Proto každá živá bytost musí dosáti spásy, jestliže se o to snaží. Jednota spasených duší je v jejich dokonalosti, jinak podržují svou individualitu.

Děvové nejsou jen naprosto dokonalé bytosti, proto je nelze považovat za bohy v pravém slova smyslu. Děvové jsou bytosti dokonalejší než člověk, ale chtějí-li dokonalosti dosáhnout, musí se narodit prv jako člověk. Jejich nynější dokonalost záleží hlavně v dokonalějším poznání a nadpřirozené moci, jím nabyli tím, že se jim podařilo snižít některé druhy karmán. Proto také podrobný výklad o nich náleží do oblasti mytologie

Mimo dévy uznávají džinisté ještě celou řadu více nebo méně dokonalých bytostí, z nichž nejdůležitější jsou Šakravartinové, Visu-déвовé, prativásudéвовé, Balabhadrové.

Výklad o nich, stejně jako o dévách, náleží do mytologie. Jsou stejně jako déвовé jakýmsi spojovacím článkem s oněmi dévyňmi do-baně, ve kterých leží počátky džinismu, kdy se z nejasných pr-vopočátků vytvářely rozličné útvary, které měly vliv na jiné ná-boženství, s nimiž přišly do styku, při čemž ovšem samy podléhaly také cizím vlivům.

Konec úvodní části
Příště pokračování "Džinistická metafyzika"

OSAMĚLÝ P Á N

Mladí homosexuálové a láskyplné dívky
a dlouholeté vdovy, jež trpí blouznivou nespavostí,
a mladé paní obtěžkané před třiceti hodinami
a chraplaví kocouři, kteří pobíhají nou zahradou ve tmě,
jako náhrdelník pulsujících sexuálních ústřic
obkličují mé osamělé sídlo,
jako nepřátelé ustanovení proti mé duši,
jako spiklenci v nočním prádle,
kteří si vyměňují dlouhé hutné polibky jako heslo.

Sálající léto vede samilované
v jednotvárných zdumčivých plucích
tlustých a hubených a veselých a smutných dvojic:
pod elegantními palmami, při oceánu a měsíci,
neustále kypí život kalhot a sukni,
žustí laskané hedvábné punčochy
a ženské prsy se blyští jako oči.

Úředníček po dlouhé době,
po celotýdenní otravě a románech čtených po nocích v posteli,
konečně svedl sousedku
a teď ji vodí do bídných biografů,
kde hrdinové jsou hřebci nebo vášniví princové,
a hledí jí stehna porostlá sladkým chmýřím
žhavými rukama, které čpí cigaretami.

Podvečery svůdce a noci manželé
se spojují jako dvě prostěradla, v nichž jsem
pohřben,

a hodiny po obědě, kdy mladí studenti
a mladé studentky a kněží masturbují
a zvířata rovnou smilní
a všechny páchnou krví aouchy vztekla bzučí
a bratřenci si podivně křají se sestřenicemi
a lékař vrhá zuřivé pohledy na mašela mladé
pacientky,

a ranní hodiny, kdy profesor jaksi jen tak
splní svou manželskou povinnost a pak snídá,
a co víc, cizoložníci, kteří se milují skutečnou
láskou

na ložích vysokých a rozažrnutých jako loď
jistotně, věčně mě obkličuje
tento velký les dechů a vzdechů, propletený
a velkými květy úst a zubů
a černými kořeny tvarů nehtů a střevočků.

J O S O F K O C O U R E K :

V ý b o r o v á s c h ů z e

Výbor sokolské tělocvičné jednoty v Hlnčině, skoro jediná kulturní instituce Hlnčiny, zasedá v oblacích kouře, pod obrazem politického magnáta a reklamou městské spořitelny: náčelník zvolna vstává, růžové ruce pokládá na stůl, podívá se na stříbrovlasou hlavu svého politického pána a hlasem plným smutku takto hovoří:

"Bratři a sestry! Vítám vás všude do dnešní výborové schůze, druhé tedy v tomto letošním roce, a prosím, abyste v případě, v kterém nám bude nutno rozhodovat podle našeho nejlepšího vědomí a svědomí, zůstali naprosto nestranní a byli si vždy a v každé chvíli vědomi příkazu velikého našeho bratra, pana ministra, doktora Eduarda Beneše: O č i s t ů s t ů j c o s t ů j , o č i s t ů d o k r a j n o s t i ! Tušíte snad všichni, o čem jest nám dnes jednati na místě nejprvnějším."

Celý výbor mlčky kývá hlavou na souhlas se skvělou řečí železničního zřízence. Benkyř rychle sbírá dopité sklenice, přináší nové a připisuje druhou čárku.

"Jest nám jednati o členu naší sokolské jednoty, Janu Krobotovi, který byl včera odsouzen porotou v Litici k devíti měsícům těžkého žaláře, ztíženého měsíčním postem, vazba se započítává."

A tu jest nám řešiti věc jistě trapnou a hanobící dosud nepodrobný štít naší podkrkonošské sokolské jednoty. Neboť vám všem je jistě velmi dobře známo, že se dopustil nemravného činu a do krávy a k smrti téměř zahavil našeho drahého bratra starostu, jehož péče o zdar jednoty byla jistě vždycky bezpříkladná. Je to jistě zavrženíhodný a nečestný čin. A tu se vás ptám: J e s t m o ž n o aby takový člověk nosil na svém těle rudou košili sokolskou?"

"Ptám se vás, může být takový člověk vaším b r a t r e m ?"

Shromáždění mlčí. Oči se klopí k zemi, zvedají se pálitry, cigarety a srdce. Ticho.

"Neboť je vám všem jistě známo, že t o t o m o ž n o n e n í! Nechci vzpomínati, co vykonati mohl a co vykonal pro zdar naší jednoty náš těžce obviněný. Nikdy nemůžeme srovnávat staré jakési zásluhy s výší viny, trestu a nemravnosti. Totot jsou dva světy, které nemají společného základu. A proto bych navrhoval, aby člen naší jednoty, Jan Krobot, dělník, nyní ve vazbě krajského soudu v Litici, byl z naší jednoty v y l o u č e n v důsledku nesokolského nemravného, nečestného a duchu Tyršova se přičiňujícího činu, jak se zachoval k bratru starostovi."

P o z o r , b r a t ř i a s e s t r y !

Kdo je pro vyloučení?"

Modré oči náčelníkovy utkvěly na čelech výboru, ale ta jsou skloněná a mlčí. Nezvedne se ani ruka, ani jediná pěst. Nevadí:

"A kdo je proti, prosím?"

Výbor zvedá sklenice, schovává si tvář, všechny zraky se vztyčují. Není příčiny, proč by n y n í nemohly snést pohled náčelníkův. Ano dříve cvičil žáky a dorost. Předpažit, upažit, podřep, dřep, výpon. Raz dva tři, raz dva tři!! Nezvedne se ani jediná ruka, ani jediná pěst.

"Dobře, bratři! Prohlašuji tudíž, že byl výborovou schůzí tělocvičné jednoty Sokol v Hlnčině, která se konala dne 14. listopadu 1928 v místnosti bratra Pokorného, dělník a trestanec, bývalý bratr Jan Krobot v y l o u č e n z jednoty pro důvody výše uvedené. Jest nám věru litovati jeho činu, ale blaho vlasti jest nám přece jen nejvyšším zákonem. Důvěrně vás však prosím, abyste o příštích volbách znovu za starostu naší jednoty zvolili jednohlasně bratra Lukáše, který se z důvodů pochopitelných dnešní schůze nezúčastnil."

Končím a přeji našemu Sokolu v další činnosti mnoho zdaru.
N a z d a r !

N a z d a r ! N a z d a r ! N a z d a r !

A nikdo nevyskočí a nenaplije náčelníkovi do tváře. Jeho vítězství je dokonalé, jeho úsměv je sladký jako v lásece. A mistři popravčí platí:

Kč 1,30, Kč 2,60, Kč 4,20, Kč 5,20 .
Pivo, dvě, tři. Pivo a cigarety.

JOSEF KOCOUREK - "Kalendář v němž se obrací listy" - J. KOCOUREK

SEXUÁLNÍ VODA

Klouzají po velkých kapkách
po kapkách v tvaru zubů,
po hutných marmeládově krvavých kapkách,
klouzají po velkých kapkách,
padá voda
jako moč z kapek,
jako drásavá skleněná řeka,
padá a zahryzává se
a buší do osy symetrie, line ke švům duše,
rozbíjí opuštěné věci, prosakuje temnotou.

Vidím rozlehlé léto a chroptění vycházející mšpy,
hospody, cikády...
vidím krev, dýky a dámské punčochy
a mužské chlupy,
vidím postele, vidím chodby, kde křičí panna,
vidím pokrývky a orgány a hotely.

A pak vidím mlčenlivé sny
připouštím existenci posledních dnů.
A pak je to tento zvuk:
rudé chrupnutí kostí,
plesnutí masa
a žluté nohy jako spojující se klasy.
Naslouchám mezi výstřely polibků,
naslouchám zmitán mezi vzdechy a valyky.

Dívám se, slyším,
a pálí duše v moři a pálí duše na zemi,
a oběma plameni duše se dívám na svět.

A i kdybych zavřel oči a zcela si zakryl srdce,
zas uviděl bych padat hluchou vodu
po velkých hluchých kapkách.

Je to jak rosolovitý uragán,
jak vodopád spermií a medúz.
Vidím, jak pádí kalná duha.
Vidím, kterak její vody protékají kostmi.

RICARDO ELIEGER NEFTALÍ : RICARDO ELIEGER NEFTALÍ : RICARDO ELIEGER

"Povstati a Krista následovati jest v naší moci, jen k dokonalosti v
dobrém potřebujeme pomoci Boží". JEREMIAS II, patriarcha cařihradu.

"Bůh Logos stal se tím, co jsme my, aby nás učinil tím, co jest on"

IRENEAS /Contr.haeres., V.kniha/

"Bůh stal se člověkem a člověk jest
o b o ž n ě n !"

RENOŘ BOHOSLOVEC /ep.ad Gladonina/

WALK & LOVE

AND
HOT WAR

slovo

6

